

ERATOSTHENIS
CARMINVM RELIQVIAE

DISPOSUIT ET EXPLICAVIT

EDVARDVS HILLER

LIPSIAE
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI
MDCCCLXXII

Neuester Verlag
VON
B. G. TEUBNER IN LEIPZIG.
 1872.

Acta societatis philologiae Lipsiensis edidit Fridericus Ritschellius. Tomi primi fasc. II. gr. 8. geh. n. 1 Thlr. 14 Ngr.

Aeschinis in Ctesiphontem oratio. Recensuit explicavit Andreas Weidner. gr. 8. geh. 1 Thlr. 6 Ngr.

Aristotelis politicorum libri VIII cum vetusta translatione Guilelmi de Moerbeka. Recensuit Franciscus Susemihl. Accedunt variae lectiones Oeconomicorum. gr. 8. geh. n. 6 Thlr.

Autenrieth, Dr. Georg, Professor am Gymnasium zu Erlangen, die *Conjunction Quom* etymologisch und syntaktisch untersucht. gr. 8. geh. n. 10 Ngr.

Benseler, Dr. G. E., griechisch-deutsches Schulwörterbuch. Vierte Auflage. Besorgt von Dr. Jul. Rieckher. gr. 8. geh. 2 Thlr.

Boeckh's, August, gesammelte kleine Schriften. VI. Band. Akademische Abhandlungen, vorgetragen in den Jahren 1836 bis 1858 in der Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Nebst einem Anhang, epigraphische Abhandlungen aus Zeitschriften enthaltend. gr. 8. geh. n. 4 Thlr.

Boehme, Dr. Gottfried, Professor und Prorector am Gymnasium zu Dortmund, Aufgaben zum Uebersetzen ins Griechische. Für die oberen Klassen der Gymnasien. Vierte verbesserte Auflage. gr. 8. geh. 24 Ngr.

Eine den Gebrauch erleichternde schriftliche Mittheilung wird Lehrern, welche sich desfalls direct an die Verlagshandlung wenden, pr. Post franco zugesandt. Buchhändlerische Vermittelung ist durchaus ausgeschlossen.

Brambach, Wilh., Hülfsbüchlein für lateinische Rechtschreibung. gr. 8. geh. 7½ Ngr.

Handweiser der lateinischen Rechtschreibung. (Auszug aus dem „Hülfsbüchlein für lateinische Rechtschreibung“.) gr. 8. 25 Exemplare 10 Ngr., 50 Exemplare 18 Ngr., 100 Exemplare 1 Thlr.

Draeger, Dr. A., Director des Gymnasiums zu Friedland i. M., historische Syntax der lateinischen Sprache. I. u. II. Theil. 1. Hälfte. gr. 8. geh. n. 1 Thlr. 18 Ngr.

Holnichen, Dr. Fr. Ad., Gymnasialprorector a. D. und Professor, lateinisch-deutsches und deutsch-lateinisches Schulwörterbuch. Zweiter Theil Deutsch-lateinisches Schulwörterbuch mit synonymischen und stilistischen, insbesondere antibarbaristischen Bemerkungen. Zweite Auflage. Lex.-8. geh. 1 Thlr. 18 Ngr.

ERATOSTHENIS

CARMINVM RELIQVIAE

DISPOSUIT ET EXPLICAVIT

EDVARDVS HILLER

LIPSIAE
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI
MDCCCLXXII

LIPSIAS: TYPIS B. G. TEVONERI

CAROLO DILTHEYO

AMICITIAE CAUSA

ERATOSTHENIS

CARMINVM RELIQVIAE

Strabo XVII p. 838 Κυρηναῖος δ' ἐστὶ καὶ Καλλίμαχος καὶ Ἐρατοσθένης, ἀμφότεροι τετιμημένοι παρὰ τοῖς Αἰγυπτίῳν βασιλεῦσιν, ὁ μὲν ποιητὴς ἄμα καὶ περὶ γραμματικὴν ἐσπουδακώς, ὁ δὲ καὶ ταῦτα καὶ περὶ φιλοσοφίαν καὶ τὰ μαθήματα, εἴ τις ἄλλος, διαφέρει.

[Lucianus] Macr. 27 γραμματικῶν δὲ Ἐρατοσθένης μὲν ὁ Ἀγλαῶ Κυρηναῖος, ὃν οὐ μόνον γραμματικὸν ἀλλὰ καὶ ποιητὴν ἄν τις ὀνομάσειε καὶ φιλόσοφον καὶ γεωμέτρην, δύο καὶ ὀγδοήκοντα οὗτος ἔζησεν ἔτη.

Suidas v. Ἐρατοσθένης (Eudocia p. 172): ἔγραψε δὲ φιλόσοφα καὶ ποιήματα καὶ ἱστορίας κτλ.

Addenda.

Fr. XI. Diltheyus suspicatur, a librario eum versum qui praecesserit neglegenter esse omissum; ὁρθοῦ enim genitivum esse qui ad ἀνδρός vocabulum pertinuerit; opponi igitur homini felici eum qui rebus adversis acriter repugnet.

Fr. XXX. Fugerat me, Hauptium reposuisse Ἰακωωνίνης (Hermes V p. 174), quod scripturae Ἰακωωνείης praeferendum est. Poetae verba Hauptius talia fuisse conicit: μίσμη' ἀνθρωπάδα βότρυν Ἰακωωνίνης.

VERSVS ERATOSTHENICI

QVI SVPERSVNT

ΕΡΜΗΣ

† ὀρθοῦ· καὶ γὰρ μᾶλλον ἐπωδίνουσι μέριμναι

* Λάδωνος περὶ χεῦμα

* αἱ δὲ πέτρην Ἀρύαντος ἐπὶ προχοαῖς ποταμοῦ

φωριαμὸν δ' ὀνόμηναν, ὃ μιν κύθε φώριον ἄγρην·
ἐκ τοῦ φωριαμὸς κικλήσκεται ἀνθρώποισι

βαθὺς διαφύεται αὐλῶν

πέλμα ποτιρράπτεσκεν ἐλαφροῦ φαικασίοιο

† χρεῖᾶ πάντ' ἐδίδαξε· τί δ' οὐ χρεῖᾶ κεν ἀνεύροι;

ἥ χερνήτις ἔριθος ἐφ' ὑψηλοῦ πυλεῶνος
δενδαλίδας τεύχουσα καλοὺς ἤειδεν ἰούλους

† κρήνης Γαργαφίης

Signum crucis apposui iis versibus quos Eratosthenis esse non prorsus constat, asteriscum iis qui ad certum quoddam carmen coniectura tantum referuntur.

1: p. 19 2: p. 14 3: p. 15 4: p. 10 6: p. 17 7: p. 17
8: p. 19 9: p. 21 ἥ Naeckius: ἡ et ἡν libri 11: p. 27

Eratosthenes,

1

ἄγρης μοῖραν ἔλειπον, ἔτι ζῶντας ἰούλους
 ἢ γενηῖται τρίγλην ἢ περκάδα κίχλην
 ἢ δορυμένην χρύσειον ἐπ' ὀφρύσιν ἱερὸν ἰχθυόν

ὅκτω δὴ τάδε πάντα σὺν ἁρμονίῃσιν ἀρήρει, 15
 ὅκτω δ' ἐν σφαίρῃσι κυλίνδεται κύκλῳ ἰόντα
 ταῦτ' ἐνάτην περὶ γαῖαν

αὐτὴν μὲν μιν ἔτετμε μεσήρεα παντὸς Ὀλύμπου
 κέντρον ἐπὶ σφαίρης· διὰ δ' ἄξονος ἠρήρειστο.
 πέντε δὲ οἱ ζῶναι περιειλάδες ἐσπείρητο, 20
 αἱ δύο μὲν γλαυκοῖο κελαινότεραι κυάνοιο,
 ἡ δὲ μία φαφαρή τε καὶ ἐκ πυρὸς οἶον ἐρυθρή·
 ἡ μὲν ἔην μεσάτη, ἐκέκαστο δὲ πᾶσα περὶ πρὸ
 τυπτομένη φλογμοῖσιν, ἐπεὶ ἥ ἑ μαῖραν ὑπ' αὐτὴν
 κεκλιμένην ἀκτῖνες ἀειθερεῖς πυρώουσιν· 25
 αἱ δὲ δύο ἐκάτερθε πόλοις περιπεπτηνῆαι
 αἰεὶ φοικαλέαι, αἰεὶ δ' ὕδατι μογέουσαι·
 οὐ μὲν ὕδωρ, ἀλλ' αὐτὸς ἀπ' οὐρανόθεν κρύσταλλος
 κεῖ γαῖαν κρύπτεσκε· περὶφυκτος δὲ τέτυκται.
 ἀλλὰ τὰ μὲν χεισαῖά τ' ἀνέμβατά τ' ἀνθρώποισι· 30
 δοῖαι δ' ἄλλαι ἔασιν ἐνανταὶ ἀλλήλῃσι,
 μεσσηγρὺς θέρεός τε καὶ ὑετίον κρυστάλλον,
 ἄμφω ἐνκρητοὶ τε καὶ ὀμπνιον ἀλδήσκουσαι
 καρπὸν Ἑλευσινίης Διμήτερος· ἐν δὲ μιν ἄνδρες
 ἀντίποδες ναίουσι 35

ANTEPINTΣ (H ΉΣΙΟΔΟΣ?)

* ἔκ τε οἱ ὅσσε
 καθῶν παμφαίνεσκε Μοσυχλαίῃ φλογὶ ἴσον

12: p. 31 15: p. 51 17 ταῦτ' add. Bergkins 18: p. 53 19 ἐπὶ
 Bruncius: ἀπὸ l. σφαίρης: σφαίρας l. 20: p. 56 23 περὶ πρὸ Scal-
 liger: περὶ l. 28 μὲν Scaliger: μὴν l. 29 καὶ γαῖαν Scaliger: κείται
 αὐ l. κρύπτεσκε exempli causa scripsi: ἀπέσχε l. 30 τ' ἀνέμβατά
 τ': καὶ ἀνέωβατ' et καὶ ἄμβατα l. 31 ἀλλήλῃσι Scaliger: ἀλλήλαισι l.
 33 ἀλδήσκουσαι Vrsinus: ἀνδρόσκουσαι l. 36: p. 86 ἔκ τε οἱ: ἐν τοι l.

* αἱ δὲ πελιθναὶ
 πυθιδόνες γάστρην ἀν' ὑπέτρεφον οὐλοῦν ἔλκος

λυγῆς δ' ὥς παῦρον ἐπέκλυον 40

ΠΙΡΙΓΟΝΗ

* Ἰκαριοῖ, τόθι πρῶτα περὶ τράγον ὠρχήσαντο

εἰσότε δὴ Θορικῶν καλὸν ἴκανεν ἔδος

* μέσον δ' ἐξαιώσατο βαννόν

* καὶ βαθὺν ἀκρήτῳ πνεύμονα τεγγόμενος

† αὐροσχάδα βότρυν 45

Ἰκαριωνείης

μόσχους καὶ χλωρὰς κλήματος ἐκφυάδας

* οἶνός τοι πυρὶ ἴσον ἔχει μένος, εὐτ' ἂν ἐς ἄνδρας

ἔλθῃ· κυμαίνει δ' οἶα λίβυσσαν ἄλλα

βορέης ἢ νότος· τὰ δὲ καὶ κεκρυμμένα φαίνει 50

βυσσόθεν· ἐκ δ' ἀνδρῶν πάντ' ἐτίναξε νόον

ΕΞ ΑΔΗΛΩΝ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

ὀπιταλία κρέα

ἐκ τέφρης ἐπάσαντο τὰ τ' ἀγρώσσοντες ἔλοντο

† τοῖς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἄμεινον

38: p. 83 40: p. 90 41: p. 105 Ἰκαριοῖ: εἰκαριοῖ l. περὶ
 τράγον ὠρχήσαντο Soter: de librorum lectionibus v. p. 42: p. 97

εἰσότε editores Thes. Steph. εἰ ὅτε et εἰ ὅτε l. 43: p. 99 44: p. 101
 45: p. 102 46 Ἰκαριωνείης Bergkii: Ἰκαριωνείης l. 47: p. 105

48: p. 111 52: p. 115 54: p. 117

MERCURIUS

De huius carminis argumento vix dici potest quam diversas viri docti sententias in medium attulerint. Valesius ex schol. Il. 9 24 poema historiam omnem Mercurii complexum esse temere collegit (ad Harpocr. II p. 100 Dind.). Non minus inconsiderate Heynius propter fr. XVII—XIX suspicatus est, Eratosthenem in Mercurio de disciplinarum originibus egisse (opusc. acad. I p. 96). Commemorandus deinde Creuzerus, qui universam veterum Aegyptiorum scientiam illic tractatam fuisse adfirmavit (Symb. u. Myth. II p. 111). Osannus maximam carminis partem in eodem argumento quod tractaverit antea Aratus versatam esse censuit (de Erat. Erigona p. 9) cique fere adsentitus est Bergkii (allg. Enc. der Wiss. u. Künste I 82 p. 422). Denique uberius argumentum Mercurii exposuit Bernhardyus qui poematum astronomicorum auctores recensens haec pronuntiavit: „vor anderen aber Eratosthenes im hexametrischen *Ἑρμῆς*, der von den Anfängen menschlicher Kunst und Wissenschaft ausgehend die mathematischen Lehren vortrug und die mythisch verschönerten Erzählungen von den Sternbildern einflocht“ (Grundriss der Griech. Litt. II 2 p. 722).

Nos in tractanda hac quaestione satis difficili atque impedita sic progredi conabimur, ut primum veterum scriptorum locos qui ad Mercurium aut aperte pertinent aut cum aliqua probabilitate revocari possunt, examinemus atque circumspiciamus, quae necessitudo inter eos intercedat: deinde vero videamus, quid de carminis argumento inde colligi possit.

Schol. Il. Ω 24 Ζεὺς ἐρασθεὶς Μαίας τῆς Ἀτλαντίδος λαθὼν Ἦραν ἐμίγη· ἣ δὲ ἔγκυος γενομένη ἐν Κυλλήνῃ τῆς Ἀρκαδίας Ἐρμῆν ἐγέννησεν, ὅστις ἐπιθυμίαν ἔσχε τοῦ κλέπτειν, ὅτι καὶ Ζεὺς κλέψας τὴν Ἦραν ἐμίγη Μαίᾳ.¹⁾ καὶ δὴ ποτε τῆς μητρὸς μετὰ τῶν ἀδελφῶν²⁾ αὐτῆς λοιομένης λαθὼν ὑφείλετο τὰς ἐσθῆτας· γυμναὶ δὲ ἐκτεῖναι οὐσαι³⁾ ἠπόρουν τί πράξωσι.⁴⁾ γέλωτα δὲ διὰ τούτου⁵⁾ Ἐρμῆς ποιήσας⁶⁾ ἀπέδωκεν αὐταῖς τὰς ἐσθῆτας. ἔκλεψε δὲ καὶ τὰς Ἀπόλλωνος βοῦς. ἣ ἱστορία παρ' Ἐρατοσθένει.⁷⁾

Quae hoc scholio continentur, excepta fabula de abditis vestimentis, ex communi Graecorum fama narrata sunt: in singulis ab Eratosthene haud pauca variata esse vel exornata, existimare licet. De Mercurii parentibus inde ab Homero⁸⁾ omnes consentiunt, nisi quis hic recensendos putet locos, ubi quattuor alii Mercurii enumerantur, scilicet Hermes Sarmothracius, Trophonius, denique Anubis et Thoth Aegyptiorum dii. Verba λαθὼν Ἦραν in memoriam reducant hosce hymni Homericī versus (6 sqq.)

ἔνθα Κρονίων

νύμφῃ ἐνπλοκάμῳ μισγίσκετο νυκτὸς ἀμολγῶ,
ὄφρα κατὰ γλυκὺς ὕπνος ἔχοι λευκώλενον Ἦρην,
λήθων ἀθανάτους τε θεοὺς θνητοὺς τ' ἀνθρώπους.

Natum esse Mercurium, qui iam in Odysseae rhapsodia postrema (vs. 1) Cyllenius appellatur, in monte Cyllene per multi testantur⁹⁾ ac paucissimis tantummodo locis traduntur

1) „Similia praebet Callimachus h. Dian. 22—24.“ Bernhardy Erat. p. 136. 2) Eust. ad Od. p. 1870, 56 ὅς τῆς μητρὸς Μαίας συλλοιομένης αἰς ἡθελειν (sic!) ἐκτεῖναι αὐτὸς ὑφειόμενος τὰ ἐκδυθέντα ἔκρυψε. 3) οὐσαι deest in B et D (ed. Barnes.). 4) πράξωσι D.

5) διαπράξων B. 6) διὰ τοῦτο D. 7) ποιήσας B. κινήσας D. 8) Ἐρμῆ Μαϊάδος νῆϊ Od. ξ 435. Μαίῃ Hes. Theog. 938. Μαίᾳ Alcæus apud Heph. p. 84. Hymnus Hom. in Merc. 3 etc. 9) Hes. Catal. apud schol. Pind. Nem. 2, 16. II. Hom. 228 sqq. etc. De hoc monte mythisque ad eum pertinentibus scripserat Philostephanus, qui in Eratosthenis patria natus cum eius praeceptore Callimacho familiaritate iunctus erat. Schol. Pind. Ol. 6, 144.

diversa, veluti apud Paus. IX 20, 3 ἔστι δ' Ὀρίωνος μῆμα ἐν Τανάγρα καὶ ὄρος Κηρύκιον ἐνθα Ἑρμῆν τεχθῆναι λέγουσι¹⁾ et apud Philostr. Imag. I 26 qui Olympum pro Cyllene commemorat. De furandi cupidine Mercurio propria v. Prollor Real-Encycl. der class. AW. IV p. 1848. griech. Myth. I p. 313. Weleker griech. Götterl. I p. 346 sq. II p. 461 sqq. De subreptis denique Apollinis bubus primi testes sunt auctores Eocearum²⁾ hymnique Homerici: qui postea hanc fabulam tractaverint, enumerat Prellerus griech. Myth. I p. 298 sq. Cf. O. Müller Handbuch der Arch. der Kunst § 381, 5.

Ad carmen Mercurii nomine insignitum haec pertinere iure statuit Valesius: conveniunt certe inscriptioni neque aliud opus Eratosthenicum quo scholion apto referas nobis notum est. Accedit quod Valesii sententiam amplexi fragmenti IV probabilem nanciscimur explicationem.

II

Ach. Tat. in Ar. p. 146 E περὶ δὲ τούτου (do lacteo circulo) φησὶν Ἐρατοσθένης ἐν τῷ Καταστερισμῷ³⁾ μυθικώτερον, τὸν γαλαξίαν κύκλον γεγονέναι ἐκ τοῦ τῆς Ἥρας γάλακτος· τοῦ γὰρ Ἡρακλέους ἐτι βρέφους ὄντος καὶ τὸν μαστὸν τῆς Ἥρας ἐπισπασαμένου σφοδρότερον ἐκείνην ἀντισπάσαι, καὶ οὕτως περιχυθέντος τοῦ γάλακτος κύκλον γενέσθαι παγέντος. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἑρμοῦ λέγει γεννηθῆναι Ἐρατοσθένης, ὥς ἄρα ὁ Ἑρμῆς τοῦ μαστοῦ τῆς Ἥρας ἐπεσπάσατο.

Hyg. de astr. II 43 *Præterea ostenditur circulus quidam in sidcribus candido colare, quem lacteum esse nonnulli dixerunt. Eratosthenes enim dicit Mercurio infanti puero insciam Iunonem dedisse lac: sed postquam eum rescierit Maiæ filium esse, reieccisse eum a se, et ita lactis profusi splendorem inter sidera apparere.*

1) cf. VIII 36, 10. 2) Ant. Lib. 23. Hunc mythum ex antiquissimis esse nemo nescit. 3) Ita pro καταστερισμῷ em. Koppiersius. V. p. 67.

[Aeh. Tat.] in Ar. p. 168 ὁ δὲ γαλαξίας καλεῖται μὲν, ὡς οἱ μῦθοί φασιν, οἱ μὲν Ἡρακλεία, οἱ δὲ Ἑρμῆν, ὅτε προσ-
ετέθη τῷ μαζῷ τῆς Ἥρας ὑπὸ τοῦ Διὸς, ἵνα κλέψειεν ὁ
θεὸς τοῖς τέκνοις ἀθανασίας τροφήν, ἣ δὲ ἐπεὶ ἐξανέστη,
ἡγανάκτησε πρὸς τὴν κλοπὴν καὶ τὴν θηλὴν τοῦ στόματος
ἀπέσπασε βίᾳ, ἐκμυζῶντος ἔτι τοῦ παιδίου· ὡς τότε τῇ θηλῇ
(τὸ γάλα ἐκ τῆς θηλῆς?) ῥέον τῷ οὐρανῷ κύκλῳ περιχυθὲν
ἐκτυπῶσαι τὸ σχῆμα τῆς ἐκροῆς.

Eratosthenem in carmine quodam de galaxiae origine
verba fecisse demonstrat fragmentum XVI. Quare haud
dubie, cum ex fragm. I et XV compertum habeamus in Mer-
curio infantiam dei enarratam fuisse, Borgkio adstipulandum
est, qui Hygini narrationem (ab Achille secundo loco comme-
moratam) ad hoc poema refert (Ztschr. f. d. AW. 1850 p. 177).
Antea Bernhardus diversam de hac re sententiam hisce verbis
proposuerat (Eratosth. p. 136): „Sententia Achillis sine con-
troversia non haec est, Iunoni raptum Mercurium a se remo-
venti lacteum circulum acceptam tulisse originem sed potius
cum eodem quo Hercules modo uberibus deae admotum
fuisse.” Unde Hyginus erroris redarguitur; neque
enim causam orbis laetici utrique, sive eodem sive diversis
locis, auctori attribuere potuit. “ Nituntur haec eo, quod Bern-
hardus Mercurium etiam *καταμερισμοῦ* titulo insignitum
fuisse existimat: sed id ipsum non recto statuit (v. p. 67).
In diversis autem operibus Eratosthenem de galaxiae
origine diversis modis fabulatum esse non est quod miremur.
Itaque hac narrationeula de Iunono Mercurio infanti lae prae-
bente fragmentum I suppletur.

Eius narrationis, quam Eratosthenes teste Achille in Cata-
sterismis protulit, mentio incitur in tribus illis libris qui ubi
consentiunt pro uno habendi sunt: [Erat.] Catast. c. 44²),
Hyg. de astr. II 43 med., schol. Germ. p. 104 et 187 Breys.³)

1) Quorsum si hoc verum esset Achilles de lacteo circulo diascrens
narrationem illam de Mercurio omnino tetigisset?

2) Scholion ad
Ar. Phaen. 469 laeunosum esse Freyus iure contendit (Rhein. Mus. XXV
p. 272).

3) Cf. Geop. XI 19.

Quidam non Iunoñis sed Opis lac galaxiae originem dedisse finxerunt, quorum ridiculum commentum ab Hygino et scholiasta Germanici memoriae proditur. Alii diversis modis de hac re luserunt, veluti Oenopides Chius qui narravit ὅτι πρότερον κατὰ τοῦτον ἐφέρετο ὁ ἥλιος, διὰ δὲ τὰ Θυνέστεια δεῖπνα ἀπεστράφη καὶ τὴν ἐναντίαν τοῦτω πεποιήται περιφορὰν, ἣν νῦν περιγράφει ὁ ζωδιακός.¹⁾ Complura inventa huc pertinentia enumerat Manilius I 718 sqq. Cf. Bergk Jahrb. f. Philol. 1860 p. 411 sqq.

III

Schol. BD II. E 422 (transierunt haec in Etym. m. 546, 17) καὶ Ἀλαλκομενῆς Ἀθήνη παρὰ τοῖς ἐν λογιζομένοις ἀπὸ τῆς ἐνεργείας, ἣ ἀπαλάκουσα τῷ ἰδίῳ μένει τοὺς ἐναντίους· οὐ γὰρ πειθόμιθα τοῖς νεωτέροις οἳ φασιν ἀπὸ Ἀλαλκομενίου τινὸς εἰρησθαι. οὐδ' ὥς Ἐρατοσθένης παρήκουσεν Ὀμήρου εἰπόντος „Ἑρμείας ἀκάκητα“ (II. II 185. Od. ω 10) ὅτι ἀπὸ Ἀκακησίου²⁾ ὄρους, ἀλλ' ὁ μηδενὸς κακοῦ μεταδοτικός, ἐπεὶ καὶ δοτῆρ ἰάων.

Schol. Paris. II. Π 185 (Cram. anecd. Paris. III p. 21, 22) ἀκάκητα: ὥς μὲν Ἐρατοσθένης φησίν, ἀπὸ Ἀκακήτου ὄρους οὕτω λέγεται ὁ Ἑρμῆς· ὥς δ' ἑτεροί, ὅτι μηδενὸς κακοῦ μεταδοτικός ἐστίν, ἐπεὶ καὶ δοτῆρα ἰάων αὐτὸν λέγομεν.

Vitiose etiam schol. L Π 185 ἀκάκητα: θεραπευτικός· ἢ ὁ ἐν Ἀκάκῃ τιμώμενος, ὅρει Ἀρκαδίας.

Schol. Od. ω 10 ἀκάκητα: ἐνιοὶ μὲν ἀμέτοχος κακῶν. ἐστὶ γὰρ ὁ θεὸς δοτῆρ ἀγαθῶν. ἐνιοὶ ἀπὸ Ἀκακησίου ὄρους ἐν Ἀρκαδίᾳ. δοκεῖ γὰρ ὁ θεὸς Ἀρκὰς εἶναι.

Et. m. 44, 54 ἀκάκητα ὁ στερίσκων τὰς λύπας· ἢ ἀπὸ τοῦ ἐν Ἀρκαδίᾳ ὄρους Ἀκακησίου· ἢ πανοῦργον· οἱ δὲ ἀγαθόν· οἱ δὲ πρᾶν καὶ κοιμητικόν.

Pro monte Acacesio commemoratur spelunca in schol. A II. Π 185: οὐκ ἀπὸ τοῦ ἐν Ἀρκαδίᾳ ἄντρον Ἀκακησίου

1) Ach. Tat. p. 147 A. 2) Ita recte Et. m. (Zon. lex. p. 108 Ἀκακήσιον ὄνομα ὄρους.) Ἀκαήσιον B. Ἀκακήτεον D.

προσηγόρευται καθ' Ὁμηρον ὁ Ἑρμῆς ἀκακήσιος (ἀκάκητα em. Bernhardyus p. 135), ἀλλὰ διὰ τὸ κακοῦ μηθενὸς παραίτιος γίνεσθαι.¹⁾ ἢ ὁ μὴ θυνάμενος κακωθῆναι ὑπὸ ἑτέρου (μήτε δὲ κακῶσαι ἄλλον διὰ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν add. D). ὁθεν καὶ δοτῆρ ἐάων ὃ ἐστὶ τῶν ἀγαθῶν.

Eratosthenis commemorationem ad carmen de quo agimus spectare Harlesius arbitratus est²⁾: haud minore iure inter Geographicorum reliquias hi loci recipi possint.

Accuratiorem de quaestione illa antiqua quae ad ἀκάκητα epitheton pertinebat notitiam haberemus, si servata essent Apollodori verba quibus mendacia quaedam de Aeacesio prolata redarguit.³⁾ Id vero grammaticorum testimoniis apparet, Eratosthenem (cui adstipulatur Bernhardyus) epitheton ab Aeacesio colle Arcadiae⁴⁾ derivasse. Pausaniae temporibus ibi Mercurii Aeacesii imago ex lapide confecta posita erat, narrabantque Arcades ab Aeaco Lycaonis filio Mercurium ibi educatum et ab eodem Aeacesium oppidum sub colle conditum esse (quod si multo ante Pausaniae tempora interierat, cf. VIII 27, 4), denique ab Aeaco derivandum esse Homericum Mercurii epitheton: quibus similia in Eratosthenis Mercurio prodita fuisse censerem, si certior esset Harlesii coniectura. Addit autem Pausanias, neque his Arcadum fabulis neque inter sese Thebanorum Tanagracorumque narrationes consentire.⁵⁾ At vetustissima ea interpretatio est, qua ἀκάκητα neque ad Aeacum neque ad Aeacesium montem refertur, sed de eo dictum concepitur qui nihil mali dat hominibus: ita enim vocabulum intellexit auctor versus qui est in Theogonia Hesioidea 614, ubi Prometheus ἀκάκητα appellatur. Cf. praeter locos a me iam exscriptos Apoll. lex. Hom. p. 20 ἀκάκητα ἀντὶ τοῦ ἀκακήτης, τῇ κλητικῇ ἀντὶ τῆς εὐθείας. λέγεται δὲ οὕτως ὁ Ἑρμῆς ὁ μηθενὸς κακοῦ περιποιητικός. Corn. 16 p. 165 καὶ τὸ ἀκάκητα αὐτὸν λέγεσθαι τοιοῦτον τινὸς σημειῶν ἐστίν· οὐ

1) Cf. schol. Callim. h. 3, 143. Eust. ad Il. p. 75, 35. 1053, 60.

2) Fabricii bibl. Gr. IV p. 123.

3) Strabo VII p. 299.

4) E. Curtius Peloponnesos I p. 296 sq.

5) Paus. VIII 3, 2. 36, 9 sq.

γὰρ πρὸς τὸ κακοῦν καὶ βλάπτειν ἀλλὰ πρὸς τὸ σώζειν μᾶλλον γέγονεν ὁ λόγος.¹⁾ Schol. Il. II 185 πάντων ἀγαθῶν αἴτιος. καὶ οἱ μὲν θεοὶ κοινῇ δοτῆρες ἑάων, ὁ δὲ Ἑρμῆς ἰδίᾳ δώτωρ ἑάων. οὐδεν καὶ υἱὸς αὐτοῦ Εὐδωρος. εἰς αὐτοῦ δὲ τὸ Ἀκακήσιον ὄρος.²⁾ Fere idem in Etymologico verbis ὁ στερίσχων τὰς λύπας significatur, neque multum diversa sunt adiectiva ἀγαθόν et πρᾶν. Quod ibidem etiam πανοῦργος quasi interpretatio vocabuli ponitur, fortasse ad eos referendum, qui passivum sensum praeter activum voci tribuebant (schol. Il 185 ὁ μὴ δυνάμενος κακωθῆναι ὑπὸ ἐτέρου). Ineptissime autem alii, eum a nonnullis ἀκακῆτα scriberetur, in versibus Homericis (Il 184 sqq.)

ἀντίκα δ' εἰς ὑπερῷ ἀναβὰς παρελῆξαι λάθρη
Ἑρμείας ἀκάκητα, πόρην δέ οἱ ἀγλαὸν υἱὸν
Εὐδωρον, πέρι μὲν θείειν ταχὺν ἤδὲ μαχητήν

ἀκακῆτα aceusativum esse et ad υἱὸν pertinere opinati sunt: schol. V οἱ δὲ υἱὸν ἀκακῆτα προπερισπωμένως ὥς γυμνήτα.

IV

Schol. Apoll. Arg. III 802 ἐτυμολογεῖ δὲ τὴν φωριαμὸν Ἑρατοσθένης ἐν τῷ Ἑρμῇ.

φωριαμὸν δ' ὀνόμηναν, ὃ μιν κύθει φώριον
ἄγρην³⁾.
ἐκ τοῦ φωριαμὸς κικλήσκεται ἀνθρώποισιν.

Suspiciari licet Eratosthenem primae φωριαμοῦ talem usum finxisse qualis ab antiquis poetis huic arearum generi tribueretur. Dicuntur autem in carminibus Homericis φωριαμοὶ vestimenta continere (Il. Ω 228 sqq. Od. ο 104 sqq.). Itaque censeo hos duos poetae Cyrenaei versus spectare ad verba

1) Similiter Heracl. All. Hom. 72. 2) Et. m. 44, 12 ἀκακῆτης· ὥσπερ παρὰ τὸ γυμνῆς γυμνήτος γίνεται ὁ γυμνήτης κτλ., οὕτως καὶ ἀκάκης ἀκάκητος ἀκακῆτης κτλ. 3) Delectatur Eratosthenes, sicut praecceptor eius Callimachus, caesura trochaica: inter quadraginta tres hexametros Eratosthenicos triginta quattuor ita compositos esse videmus.

illa fragmenti I καὶ δὴ ποτε τῆς μητρὸς μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς λονομένης λαθῶν ὑφείλετο τὰς ἐσθῆτας, γυναι δὲ ἐκείναι οὐσαι ἠπόρουν τί πράξωσιν. γέλῳτα δὲ διὰ τοῦτου Ἑρμῆς ποιήσας ἀπέδωκεν αὐταῖς τὰς ἐσθῆτας. Vides si haec statuimus omnia bene quadrare. ὀνόμηναν referendum est ad Maiam eiusque sorores, neque verum est quod Bernhardus scripsit „cum autem nisi de Mercurio furato ista dici nequirent, ὀνόμηνεν legendum est“ (p. 137). Vocem μιν referro licet ad vestitum (ἐσθῆτα) ut φῶριον ἄγρην sit appositio. Sed potest otiam cogitari, cum κεῦθειν verbo coniunctum esse praeter accusativum φῶριον ἄγρην (quo vestimenta significantur) accusativum personae quem eidem verbo additum invenimus in Od. γ 187. Apoll. Arg. IV 1105 (οὐδέ σε κεύσω).¹⁾ Spectat autem, si hanc explicationem pro vera habemus, accusativus μιν ad subiectum verbi ὀνόμηναν, plurali significatione usurpatus sicut duali in fragm. XIX vs. 15. Eratosthenes cum formae talem significatum tribuit sequitur doctrinam Zenodoteam. Sunt enim tres loci Homericī quorum species talis est, ut μιν pronomen pluralem aut dualem vim habere videatur; de quibus ita disserit Apollonius Dyscolus (de pron. p. 108 sq.): ὁ δὲ πλάνος τῆς τοιαύτης ἀφορμῆς (loquitur de νῖν pronomine ad nomina pluralia relato) ἴσως ἐρρῦν ἐκ τοῦ „εὔρομεν ἐν βήσσησι τετυγμένα δῶματα κάλα²⁾, ἀμφὶ δὲ μιν λύκοι ἦσαν ὀρέστεροι“ (Od. κ 210. 212), καὶ „ἡ μάλα δὴ τάδε δῶματα κάλ' Ὀδυσσεύς“ καὶ „οὐκ ἂν τίς μιν ἀνήρ“ (ρ 264. 268). ἦν δὲ τὰ τοιαῦτα ἐπὶ τὴν συνωνυμίαν φερόμενα τοῦ δῶμα, ὁμοίως τῷ „νεφέλη δὲ μιν ἀμφεκάλυπτε, τὸ μὲν οὐ ποτε“ (μ 74 sq.), τὸ νέφος· „αἱ μὲν ἀγχεστῖναι — τὰ δ' ἐρῆμα φοβεῖται“ (Il. E 140 sq.)· „ἐννήμαρ μὲν — τῇ δεκάτῃ δέ“ (A 53 sq.). ἐποῖσει γοῦν „γινώσκω δ' ὅτι πολλοὶ ἐν αὐτῷ δαῖτα τίθενται“ (Od. ρ 269). τὸ δ' ἐπὶ τοῦ Ἄρεος καὶ Ἀθηνᾶς „οὐδ' εἰ μάλα μιν χόλος

1) οὐ σ' ἐπικεύσω Apoll. Arg. III 332.

2) Scribere debebat δῶματα Κίρκης.

ἦκει“¹⁾ (Il. P 399) ὥς εἰ ἔλεγε χωρὶς ἐφ' ἐκάστου.²⁾ Cf. schol. Od. κ 212 ἀπὸ τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ δῶματα πρὸς ἐνικὸν τὸ δῶμα ὑπήντησεν, ὥς τὸ „ἐξ ἐτέρων ἔτερ' ἐστίν“ (ρ 266)· εἰτα ἐπιφέρει „οὐκ ἄν τις μιν ἀνήρ.“ ἢ περὶ αὐτὴν τὴν Κίρκην. (Hanc alteram interpretationem reiiciendam esse versus sequentes demonstrant.) Schol. ρ 268 μιν· αὐτὸ τὸ δῶμα. His igitur locis, fortasse etiam significatione plurali pronominis νῖν, Zenodotus adductus esse videtur, ut putaret μῖν pro σφέας nullo discrimine dici posse. Ariston. ad Il. K 127 (ἵνα γὰρ σφιν ἐπέφραδον ἡγερέθεισθαι): ὅτι Ζηνόδοτος γράφει μιν. ἔστι δὲ ἐνικὸν τὸ μῖν. βούλεται δὲ ὁ ποιητὴς διὰ τοῦ σφιν αὐτοῖς σημῆναι.³⁾ Eratostheni hac de re cum Zenodoto convenisse alter certe duorum quos dixi versuum eius luculenter ostendit. Postea in Apollonii Argonauticis eundem usum bisprehendimus: I 941

ἐν δέ οἱ ἄκται

ἀμφιδόνημοι, κεῖνται δ' ὑπὲρ ὕδατος Αἰσίοηιο·

Ἄρκτων μιν καλέουσιν ὄρος περιναϊεάωντες.

II 8

καὶ δὲ τότε προτὶ νῆα κιών, χρεῖά μιν ἐρέσθαι
ναντιλίσς, οἷ τ' εἶεν, ὑπερβασίσῃσιν ἄτισσεν.

Vbi schol. τὸ μῖν ἐνικὸν ἀντὶ πληθυντικοῦ τοῦ αὐτοῦς, τοὺς ἥρωας· δύναται δὲ καὶ ἐνικὸν εἶναι, ἵνα περὶ τοῦ Ἀμύνου λάβωμεν. ἔδει γὰρ αὐτὸν τὸν Ἀμύνον ἐρωτῆσαι τοὺς ἥρωας: secundam explicandi rationem falsissimam esse vix est quod moncam.

Eratosthenis derivationem vocis *φωριαμός* minime improbandam esse Bernhardus censet; at si quid video, ne ipse quidem Eratosthenes pro vero habuit, *φωριαμός* primitus arcam res furtivas continentem significasse: immo etymologiam non serio sed lusu poetico proposuit. Cf. de talibus Meineke

1) immo ἦτοι. 2) Melius dixisset μιν ad solam Minervam esse referendum. 3) Neque vero causa erat, cur Lehrs (apud Friedlaenderum) etiam scholion ad A 73 (Ζηνόδοτος γράφει „ὅς μιν ἀμειβόμενος ἔπειτα περὶέοντα προσήδα“) eodem referret: ibi enim de singulari Zenodotus cogitasse videtur.

anal. Alex. p. 99 sq.¹⁾ Attamen ex hoc invento id colligere possumus, Eratosthenem in eorum numero fuisse qui *φωριαμός* a voce *φῶρ* neque a *φᾶρος* aut *φόρημα* derivarent. Dubitabant enim grammatici Graeci, quae explicatio praeferenda esset. Apoll. lex. Hom. p. 165 *φωριαμοῖς κυβωτοῖς*. ὁ μὲν Ἀπίων ἐτυμολογῶν ἀπὸ τοῦ εἶναι ἐν αὐτοῖς τὰ φορήματα, ἐνιοι δὲ τὰς πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν φῶρων, τουτέστι κλεπτῶν, φυλακὴν κατεσκευασμένας.²⁾ Herod. Pros. II. Ω 228 εἰτε παρὰ τὸ τοὺς φῶρας ἀπείργειν ἢ ἀπὸ τοῦ τὰ φάρη φυλάσσειν ἢ προκειμένη λῆξις παρήκται. Epim. Hom. p. 430³⁾ *φωριαμῶν ὄνομα ἀρσενικὸν ἀπλοῦν*· παρὰ τὸ φῶρ ὃ σημαίνει τὸν κλέπτην, ἐπεὶ πρὸς φυλακὴν τούτων κατεσκευάσται· ἢ παρὰ τὸ τὰ φάρη ἔχειν, ὃ καὶ βέλτιον, ἀντιθέσει τοῦ αἰς ὦ, ὡς ἐν τῷ θᾶκος θῶκος κτλ. εἰτε καὶ παρὰ τοὺς φῶρας εἰτε παρὰ τὸ φᾶρος, τὸ ἀκόλουθον *φωριαμός*.⁴⁾ Apollonium Rhodium a *φᾶρος* vocem *φωριαμός* non deduxisse, documento est quod ita areulam in qua *φάρμακα* sunt appellat (III 802. 808. IV 25). Gregorii Corinthii (p. 421) et Eustathii (ad II. p. 1347, 10) ineptias referre a proposito meo abhorret.

V

Steph. Byz. p. 105 Mein. λέγεται καὶ Ἀπῖς (Ἀπίς em. Meinek.) *θηλυκόν, ἧς ἡ γενικὴ Ἀπίδος* (Ἀπίδος em. Mein.⁵⁾). οὕτω τὴν χώραν Ἐρατοσθένους ἐν Ἐρμῇ προσαγορεύει.

Terra quam Eratosthenes ita appellavit Peloponnesus est, id quod apparet ex Theocr. 25, 183 et Apoll. Arg. IV 1564⁶⁾ ubi de significatione nominis dubitari nequit. Priores Peloponnesum Ἀπίαν dicebant, veluti Aeschylus Suppl. 247.

1) De etymologiis quas Callimachus in carminibus profert v. Naeke opuse. II p. 69. Dilthey de Call. Cyd. p. 38 sqq. 2) Varro de lingua Lat. V 128 *arca quod arcebantur fures ab ea clausa*. 3) Et. m. 804, 11. Et. Gud. 559, 9. 4) Etymologia hoc loco praelata sola commemoratur ab Herodiano in Et. m. 570, 44 (Et. Gud. p. 375, 32. 577, 33), in schol. II. B 242, apud Or. p. 162, 16. Neglegenter Zonaras alteram interpretationem Herodiano adscribit, lex. p. 1834. 5) Idem vitium ex Nicandro sustulit Schneiders Nic. p. 3. 6) Geminam huius loci scripturam scholiastae debemus; sed inepte is explicat Ἀπῖς νῆσος κειμένη πρὸ τῆς Κρήτης; cf. vs. 1570. 1577.

748. Agam. 241. Sophocles Oed. Col. 1303. Cf. Ariston. ad II. A 270 *ὅτι παραλλήλως τηλόθεν ἐξ ἀπίης. οἱ δὲ νεώτεροι ἐδέξαντο τὴν Πελοπόννησον. Γ49 οὐχ ὥς οἱ νεώτεροι τὴν Πελοπόννησον. Apoll. Bibl. II 1, 1 (Apis) ὀνομάσας ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν Πελοπόννησον Ἀπίαν. Nicol. Dam. apud Const. Porph. de them. II p. 52 Bekk. ἐπὶ μὲν γὰρ Ἀπίου τοῦ Φορωνέως ἐκαλεῖτο (Peloponnesus) Ἀπίη. Paus. II 5, 7 οὗτος ὁ Ἀπὶς ἐς τοσόνδε ἠϋξήθη δυνάμειος πρὶν ἢ Πέλοπα ἐς Ὀλυμπίαν ἀφικέσθαι, ὥς τὴν ἐντὸς Ἰσθμοῦ χώραν Ἀπίαν ἀπ' ἐκείνου καλεῖσθαι. Steph. l. c. τὸ ἐθνικὸν Ἀπιεύς δηλοῦν τὸν Πελοποννησίον.¹⁾ Si idem in disputationis suae initio dicit Ἀπία οὕτως οἱ νεώτεροι τὸ Ἄργος, significare vult eandem terram quae in carminibus Homericis Ἄργος appelletur apud poetas Homero recentiores esse Ἀπίαν: neque aliter Rhiani versus ab eo allati intellegendi sunt. Hi loci demonstrare videntur, duo fuisse quae huic appellationi originem dederint: Homericum illud ἐξ ἀπίης γαίης²⁾ quod falso de certa quadam terra explicabatur, et memoria Apidis herois³⁾ quae apud Argivos et Sicyonios exstabat.⁴⁾*

Ceterum in prima carminis Eratosthenici parte saepius occasionem commemorandae Peloponnesi se obtulisse sponte intellegitur.

VI

Theodosius (?) περὶ κλίσεως τῶν εἰς ὧν βαρυνόντων cuius verba publicavit Dindorfius ad schol. Aristoph. t. III p. 418 ed. Lips. τὸ Λάδων ὑπὸ Ἀντιμάχου διὰ τοῦ ο (ω cm. Dindorfius) κλίνεται.

ἐγγύθι δὲ προχοαὶ ποταμοῦ Λάδωνος ἔασιν.⁵⁾
ὥσανύτως καὶ ὑπὸ Ἐρατοσθένους ἐκλήθη.

Λάδωνος (Λάδωνος Dind.) περὶ χεῦμα.

1) Schol. Theoc. 1, 134. Et. m. v. ἄπιος. Eust. ad Dion. 415. Tzetzes ad Lyc. 177. 2) G. Curtius Grundz. der griech. Etym. p. 428. 3) Preller griech. Myth. II p. 37. 4) Haec duo cum confunderentur non mirandum, quod Sophocles (Oed. Col. 1685) ἄπιαν γὰρ de terra longinqua, Rhianus Ἀπίην de Peloponneso usurpare non dubitavit. 5) Λάδωνος pro Λάδωνος scripsit Dindorfius, ἔασιν pro ἦσαν Meinekius del. epigr. p. 128.

ἡ μέντοι Κόρινθα διὰ ντ τὴν κλίσιν ἐποιήσατο·

Λάδοντος δονακοτρόφου.

Choerob. ed. Gaisf. p. 75 τὸ Λάδων — ἔστι δὲ ὄνομα ποταμοῦ — ὑπὸ Ἀντιμάχου διὰ τοῦ ω κέκλιται ἀναλόγως, οἶον Λάδωνος· ὡσαύτως δὲ καὶ ὑπὸ Ἐρατοσθένους ἐκλίθη Λάδωνος.

Eratosthenis hemistichium 'ex Mercurio sumptum esse statui cum Lübberto (Rhein. Mus. XI 1857 p. 442), quia quae prima poematis parte Eratosthenes narravit in Arcadia aguntur.

VII

Choerob. in Theod. p. 119 εὐρέθη δὲ καὶ τὸ Ἀρύαντος περιττοσυλλάβως κλιθέν·

αὶ δὲ πέρην Ἀρύαντος ἐπὶ προχοαῖς ποταμοῖο παρ' Ἐρατοσθένει.

p. 32 εὐρέθη δὲ καὶ τὸ Ἀρύας Ἀρύαντος περιττοσυλλάβως κλιθέν· ἔστι δὲ ὄνομα ποταμοῦ.

αὶ δὲ πέρην codex Marcianus 489.¹⁾ ἡ δὲ ὑπὲρ Coislinianus.²⁾ — ποταμοῖο Marc. ποταμίων Coisl.

Aryas fluvius aliunde non notus est: neque quidquam profecerunt Schneidewinus (Philol. I p. 435) cui Ἀρύβας et Stiehlius (Philol. suppl. II p. 486) cui Ἀρύκας legendum esse visum est, cum in locum ignoti nominis formas haud magis notas supposuerint neque Arybas rex aut Arycandus flumen certa mutationis argumenta praebere possint. Praeterea quo probabilius est, vocabulorum in ὕας exeuntium totam seriem Choeroboscum ex Herodiano sumpsisse, eo maior audacia eorum existimanda, qui in illa voce terminationem ὕας tollere conantur. Ego quid verum sit perspexisse mihi videor. Vix enim dubito quin Aryas idem Arcadiae fluvius sit qui alibi Aroanius nominatur. Influit is in Lado-nem³⁾: commemoraverat autem Eratosthenes regionem quae

1) Gaisford praef. Et. m. p. 7. 2) Bergkii vera scriptura nondum cognita ἡ δ' Ἐπέρεϊ corrigendum esse censuerat (comment. crit. II p. 6).

3) E. Curtius Pelop. I p. 368.

est *Αάδωνος* *περὶ χεῦμα* (fr. VI). Quod *υ* in locum *ο* litterae succedit, fortasse ad dialectum Arcadicam est referendum.¹⁾ Eodem modo Aeoles *ξύανον* pro *ξόανον* dixisse perhibentur.²⁾ Denique vero fluminis illius nomen etiam in *ας* exiisse, per testem locupletissimum comprobare possum: ipsum dico Eratosthenem. Haec enim codicum scripturis tradita sunt in Strabonis libro VIII p. 389: *Ἐρατοσθένης δὲ φησι περὶ Φενεὸν μὲν τὸν Ἀνίαν καλούμενον ποταμὸν λιμνάζειν τὰ πρὸ τῆς πόλεως κτλ.* Dudum ex iis quae Strabo narrat intellectum est, agi hoc loco de Aroanio: qua de causa Palmerius *Ἀροάνιον* formam substituendam esse censuit (exercit. in auct. Gr. p. 314). Iam ex iis quae disputavi cognosces, terminationem apud Strabonem recte sese habere; scribendum est aut *Ἀρόαν* aut *Ἀρύαν*: de duplici eiusdem nominis declinatione (*Ἀρύας Ἀρύα* et *Ἀρύας Ἀρύαντος*) cf. Schneidewinus l. c.

Articulus *αί*, si versus ex Mercurio petitus est, de Maia eiusque sororibus dictus esse videtur: ac fortasse verum ad fabulam illam de Atlantidibus revocare licet, quam ab Eratosthene tractatam esse fragmento I (cf. fr. IV) exploratum habemus.

- VIII

Ath. V p. 189 D *καλοῦσι δ' ἀρσενικῶς τοὺς ἀνλῶνας ὥσπερ Θουκυδίδης ἐν τῇ τετάρτῃ (c. 103) καὶ πάντες οἱ καταλογάδην συγγραφεῖς, οἱ δὲ ποιηταὶ θηλυκῶς. Καρκίνος μὲν Ἀχιλλεῖ*

βαθεῖαν εἰς ἀνλῶνα περιδρομον στρατοῦ.

καὶ Σοφοκλῆς Σκύνθαις

*κρημνούς τε καὶ σήραγγας ἡδ' ἐπακτίας
ἀνλῶνας.*

1) Cf. Gelbke de dial. Arc. p. 19 (G. Curtius Stud. zur griech. u. lat. Gramm. II). 2) Tzetzes exeg. in II. p. 122, 13. Addere licet in barbaro nomine *Ἀρῶανδης* eandem commutationem occurrere: Hes. v. *Ἀροανδικόν*.

ἐκδεκτίον οὖν καὶ τὸ παρ' Ἐρατοσθένει ἐν τῷ Ἑρμῇ θηλυ-
κῶς εἰρησθαι

βαθὺς διαφύεται ἀλῶν

ἀντὶ τοῦ βαθύα, καθάπερ λέγεται θῆλυς ἑρση (Hes. Sc. 395).

Eratosthenis hemistichium „potuit in historia de bobus sublectis occurrere“, quod Bernhardyus haud improbabiler adnotat (p. 137): nam

πολλὰ ὄρη σκίοντα καὶ ἀλῶνας κτελαινούς

καὶ πεδὶ' ἀνθεμόεντα διήλασε κύδιμος Ἑρμῆς (h. Hom. 95).

M. Schmidtius (Rhein. Mns. VI 1848 p. 411) verba ab Athenaeo citata de Gargaphiae valle (fr. XIII) dicta esse conicit, quam Hyginus opacissimam vocat (fab. 181).

Quod ad genus vocabulorum βαθὺς ἀλῶν attinet, Athenaeus fallitur: nam cum aliis poetarum locis de masculino genere dubitari non possit, neque hic neque in versu Nicandri quem Aelianus de nat. an. X 49 adfert (ἀλῶνα βαθύν) βαθύς illa ratione explicari necessarium est. Cf. h. Hom. in Merc. 95. Lycophr. 387 sq. Recentiores omitto.

IX

Pollux VII 90 μέμνηται δὲ καὶ φαικασίου ἐν τῷ Ἑρμῇ Ἐρατοσθένους.

πέλμα ποτιρράπτεσκεν ἑλαφροῦ φαικασίῳ. 1).

ῥάπτεσκεν ἑλαφροῦ ποτὶ πέλμα φαικασίῳ codex Parisinus A. ποδὶ χρούεσκε Falckenburgianus. πέλμα ποτὶ ῥάπτεσκεν ἑλαφροῦ φαικασίου editio Aldina, cuius auctoritati si fidem habeamus, emendari possit sensu non multum mutato πέλμα ποτὶ ῥάπτεσκεν (ut praecesserit obiectum). ποτιρράπτεσκεν Salmasius et Bekkerus (ex codicibus ut videtur). Versus omissus est in codice Antverpiensi quem Kühnius adhibuit.

Quia fragmenti I fine cognitum habemus, ab Eratosthene narrationem de Apollinis bubus furto abactis expositam fuisse,

1) De numero huius hexametri v. Naekē opusc. II p. 105.
Eratosthenes.

conieci versum a Polluce servatum spectare ad infantis dei dolum, cuius memoria exstat in h. Hom. vs. 75 sqq.¹⁾

σάνδαλα δ' εὐτ' ἔρριψεν ἐπὶ ψαμάθοις ἀλήγῃσιν,
ἄφραστ' ἢ δ' ἀνόητα διέπλεκε θαυματὰ ἔργα,
συμμίσγων μυρίκας καὶ μυρσινοειδέας ὄξους.
τῶν τότε συνδήσας νεοθηλέος ἄγκαλον ὕλης
ἄβλαύτοις ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο σάνδαλα κοῦφα
αὐτοῖσιν πετάλοισι, τὰ κύδιμος Ἀργειφόντης
ἔσπασε Πιερίηθεν, ὁδοιπορίην ἀλεείνων,
οἷά τ' ἐπειγόμενος δολιχὴν ὁδόν, αὐτοπρεπὴς ὤς.

Haec igitur Eratosthenes, si vera est opinio mea, more recentiorum poctarum variavit, narravitque Mercurium erepidas non abiecisse, sed detractas alii cuidam rei quae vestigia mox incerta redderet adfixisse. Accuratiores sciremus, si Pollux plures versus attulisset. Ceterum fabulae in hymno proditae similia fortasse etiam ab aliis narrata erant. Cf. Apollod. III 10, 2 κλέπτει βόας ἃς ἐνεμεν Ἀπόλλων. ἵνα δὲ μὴ φωραθείη ὑπὸ τῶν ἰχνῶν, ὑποδήματα τοῖς ποσὶ περιέθηκε καὶ κομίσας εἰς Πύλον τὰς μὲν λοιπὰς εἰς σπήλαιον ἀπέκρυψε κτλ. Ant. Lib. 23 ἐξῆπτε δὲ ἐκ τῆς οὐρᾶς πρὸς ἕκαστον ὕλην, ὥς ἂν τὰ ἰχνη τῶν βοῶν ἀφανίσῃ.

In longe diversam suspicionem Bernhardyus incidit (p. 160). Revocat enim hexametrum ad narrationem Hygini de astr. II 16 nonnulli etiam dixerunt Mercurium, alii autem Anapladem, pulchritudine Veneris inductum in amorem incidisse: et cum ei copia non fieret, animum ut contumelia accepta defecisse: Iovem autem misertum eius, cum Venus in Acheloo flumine corpus ablueret, misisse aquilam, quae soccum eius in Amythaoniam Aegyptiorum delatum Mercurio traderet: quem persequens Venus ad cupientem sui pervenit, qui copia facta pro beneficio aquilam in mundo collocavit. Leetio, quam Bernhardyus ut versus opinioni suae respondeat restituere vult, πέλμα ποτί ἥα πτάσκειν ἐλαφροῦ φαυκα-

1) Callimachum quoque usum esse hymno Homérico sententia est Meinekii ad Call. h. in Dianam 25.

στόλο¹⁾ haud dubie reicienda est. Sed possit aliquis quod Bernhardus de versus argumento profert comprobare, recepta Lobeckii scriptura. Is enim *ποτιορίπτασκειν* emendandum censuit intellexitque versum „de aquila illa quae lavanti Rhodopidi calcem subripuit *καὶ ἐκόμισεν εἰς Μέμφιν δικάζοντος Ψαμμίτου καὶ εἰς τὸν κόλπον ἐνέβαλε τὸ ὑπόδημα* Aelian. v. h. XIII 33, sive ut Strabo ait XVII p. 808 *ἔρριψε*“ (Aglaophamus p. 245). At in Eratosthenis Mercurio probabilius certe de Mercurio quam de Psammitico sermonem fuisse putabimus. Itaque si *ποτιορίπτασκειν* in uno codice scriptum exstaret, de Hygini narratione haud inepte cogitari verbumque quod dico ad aquilam referri posset. Quoniam vero illud non traditum est traditaeque lectionis explicatio potuit inveniri, non video cur de sententia mea desistam.

X. XI

Stob. Flor. XCV 15. *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ ὅτι καὶ γυναῖκα παιδεύειον. Ἀρχύτας ἀναγνούς τὸν Ἑρατοσθέ-
νους Ἑρμῆν τοῦτον ἐπῆνεγκε τὸν στίχον*

χρεῖω πάντ' ἐδίδαξε· τί δ' οὐ χρεῖω κεν ἀνέυροι²⁾;
καὶ τοῦτο (τοῦτον em. Meinekius)

ὀρθοῦ· καὶ γὰρ μᾶλλον ἐπωδίνουσι μέριμναι.

ὀρθοῦ καὶ γὰρ AB. ὀρθον γὰρ καὶ Vind. ὀρθοῦσι γὰρ καὶ
Trincavellius. ὀρθοῦσι καὶ Gesnerus.

Stob. Flor. LX 10. *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ μαν-
τικῆς. Τῶν τεχνῶν, ὡς ἔοικε, τὰς μὲν ἢ χρεῖα συνέστησεν
ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι νῦν διαφυλάσσει·*

χρεῖω πάντ' ἐδίδαξε· τί δ' οὐ χρεῖω κεν ἀνέυροι
τῶν ἀναγκαίων; ὑφαντικὴν οἰκοδομικὴν ἰατρικὴν γεωργίαν
καὶ ὅσαι περὶ γεωργίαν ἀναστρέφονται· τὰς δ' ἡδονή τις

1) Addit interpretationem „crepidam levis phaeacii advolavit (aquila).“ 2) Apparet in hoc hexametro artificium illud a Callimacho in versibus componendis saepissime adhibitum de quo disseruit Diltheyus anal. Callim. p. 14. Cf. fr. XIX v. 7 *αἰεὶ φοικαλαίαι, αἰεὶ δ' ὄδατι μογίονσαι.*

προσηγάγετο καὶ κατέσχε, τὴν τῶν μυρεψῶν καὶ τῶν ὀψοποιῶν καὶ κομωτικὴν πᾶσαν καὶ ἀνθοβαφίαν.

Verbum *ἐπὴνεγκε* quod intellegi vix potest Cobetus mutavit in *ἐπὴνεσε* (var. lect. p. 259): quam coniecturam si approbamus, duos hexametros ex Mercurio petitos esse efficitur. Priorem versum (ex parte fortasse proverbialem) poeta Mercurio ipsi iocanti tribuere in ea carminis parte potuit, ubi narrabatur dolus ab illo ne furti vestigia apparent adhibitis (cf. p. 18). Inter varias alterius scripturas *ὀρθοῦσι* haud dubie ingenio sive librariorum sive editorum debetur. Si *ὀρθοῦ· καὶ γὰρ* legimus, oratio conversa est ad aliquem qui gravibus curis cruciatur: is admonetur ut demissum animum erigat, ipsis enim curis hominem magis eo perducit ut aliquid excogitet ac reperiat. Verum permira est ista consolatio atque id satis molestum, quod comparativus *μᾶλλον* non habet quo apte referatur: suppleri debet „quam status hominum curis carens.“ Itaque vix puto poetam sic scripisse. Quamquam tradita haec lectio ntique praestat omnibus quae propositae sunt mutationibus. Wyttenbachii coniectura, *ὀρθοῦσι καὶ ἐπωδύνουσι* scribendum esse, quid sibi velit non perspicio. Bergkii tentavit *ὀρθοῦ· καὶ γὰρ μείτον ἐπωδίνουσι μέριμναι*¹⁾, Meinekius propter codicis Vind. lectionem *ὀρθρον γὰρ καὶ μᾶλλον ἐπωδίνουσι μέριμναι*. Non opus est quaerere, nam sensus ntraque scriptura effectus, si per se spectetur, aptus sit: nam aliud est quod haud ambigue nos vetat aut Bergkio aut Meinekio adsentiri. Id enim quod Plutarchus aliquo disputationum suarum argumento adductus est ut commemoraret Archytam hos duos versus laudasse, aperte ostendit coniungi potuisse duas sententias cognatione quadam vel similitudine significatas. Atque haec saltem apparet in lectione *ὀρθοῦ· καὶ γὰρ μᾶλλον ἐπωδίνουσι μέριμναι*: postquam priore versu dictum est, necessitatem, quamvis iniucundam hominibus, tamen omnia eos docere,

1) Anal. Alex. I p. 8. Putavit igitur significationem verbi *ἐπωδίνειν* non esse mente aliquid novi volvere ac parere, sed doloribus aliquem afficere.

omnia reperire, alter versus significat, curis, quibus homines misere torquentur, magis tamen animos intendi ad difficultates solvendas. Eiusmodi autem sententiarum vinculum deest in Bergkii et Meinekii lectionibus. Quod vero Bergkiius censet versum ex prooemio carminis petatum esse, in quo poeta amicum aliquem consolandi gratia allocutus sit, id mihi quoque, si imperativum ὀρθοῦ recte se habere scirem, haud improbabile esse videretur.

Archytam a Plutarcho commemoratum Meinekiius non diversum esse iudicat ab Archyta poeta Amphissensi, quem Plutarchus in quacst. Gr. p. 294 F citat, additque: „quem Athenaeus I p. 5 F et XII p. 516 C in scriptoribus ὀφθαλμικῶν commemorat Archytam, fortasse ab Amphissensi non diversus fuisse existimandus est“ (anal. Alex. p. 354).

XII

ἡ χερυνῆτις ἐριθὸς ἐφ' ὕψηλοῦ πνλεῶνος
δενδαλίδας τεύχουσα καλοῦς ἤειδεν ἰούλους.

Schol. Apoll. Arg. I 972 ἰουλοὶ δὲ καλοῦνται ἡ πρώτη ἐξάνθησις καὶ ἐκφυσις τῶν ἐν τῷ γενεῖω τριχῶν. ὁ μὲντοι Ἐρατοσθένης ὄνομα ῥόδης ἐρίθων ἀπέδωκεν ἐν τῷ Ἑρμῇ, λέγων οὕτως· ἦν χερυνῆτις κτλ. οὐκ ἔστι δέ, φησὶ Δίδυμος, ἀλλ' ὕμνος εἰς Διμήτρεα, ὡς ὁ οὐπιγγος παρὰ Τροιηκτοῖς εἰς Ἀρτεμιν. ἔστι γὰρ καὶ οὐλὸς καὶ ἰουλος ἡ ἐκ τῶν δραγματίων συναγομένη δέσμη, καὶ Οὐλὼ ἡ Διμήτηρ.

Et. m. 472, 36 (v. ἰουλος) ἔστι δὲ καὶ ῥόδης ὄνομα, ὡς φησιν Ἐρατοσθένης ἐν τῷ Ἑρμῇ· ἡ χερυνῆτις κτλ.

Tzetzes in Lyc. 23 ἰουλος δὲ σημαίνει τέσσαρα· τὸν σκώληκα τοῦτον, τὴν ἐξάνθησιν τῶν γενείων, τὴν συστροφὴν τῶν τριχῶν, καὶ τὸν ὕμνον, ὡς φησιν Ἐρατοσθένης ἐν Ἑρμῇ· ἡ χερυνῆτις κτλ.

Tzetzes Chil. XIII 563 sqq.

καὶ ἰουλος ὁ ὕμνος μὲν πλὴν θηλυκῇ τῇ κλήσει,
ὡς ἐν Ἑρμῇ διδάσκει μοι καλῶς Ἐρατοσθένης·
ἡ χερυνῆτις κτλ.

Schol. Apoll. Arg. II 43 λέγεται δὲ ἰουλος καὶ θηροῖον πολυπόουν καὶ εἶδος ᾧδῆς, ὥς φησιν Ἑρατοσθένης.

Vs. 1. ἡ Etym. Tzetzes. ἡν schol. Apoll. Articulus ἡ ita positus orationi poeticae repugnare videtur; recipienda igitur est Naekii emendatio (opusc. I p. 51) ἡ quam lectio a schol. Ap. tradita plane firmat: nam saepissime i adscriptum in aliam litteram falso mutatur. Cogitandum est, praecessisse significationem sive vici sive itineris sive aedium.¹⁾ Minus bene Iacobsius (anth. Gr. t. VII p. 314) ἡν scribendum esse consuit; id enim si reciperemus, ad delendum asyndeton necessario δ' littera ante ἡεῖδεν inserenda esset: quae scriptura in Etymologici editione prima exstat, sed nullius auctoritatis est, eum codices DM, scholiasta Apollonii et Tzetzes δ' illud omittant. — εἰριθος schol. Tz. θεὸς Et. Ex Etymologici lectione eaque quao in scholiis Parisinis Apollonii exstat ἡν δ' ἄρα χερνῆτις τις ἐφ' ὕ. π. Bernhadyus (p. 141) hanc novam efformavit: ἡν δ' ἄρα χερνῆτις θεὸς ἐφ' ὕ. π. dictumquo versum putavit de Maia quae servili munere ipsa fungoretur. Sed scholiorum Parisinorum nulla est auctoritas.²⁾ — πυλεῶνος Tz. πετεῶνος schol. ἐλεῶνος Et. Narrationi cuius particula his versibus servata est minime convenit oppidi sive Peteonis sive Eleonis commemoratio: nam inde quod altero versu quibus rebus mulier occupata sit accurate describitur, colligendum videtur, de oppido vel regione lectorem eum ad hosce versus perveniret antecedentibus iam fuisse instructum.

2. δανδαλίδας τεύχουσα schol. δανδαῖτις στείχουσα Et. Tz. ortum id fortasse ex scriptura δανδαλίδας quae vera esse potest. — καλοῦς schol. καλᾶς Etymologici codd. DM et Tz. καλᾶς δ' Etymologici editio princeps. Recipienda est forma masculina, quia scholiastae lectio duabus aliis minus depravata apparet neque ullo testimonio femininum genus vocis ἰουλος³⁾ comprobatur (nam eo quod Tzetzes in suo fonte

1) Exempli causa hunc pono versum Homericum: εὔρεν δ' ἐν βήσσησι τετυγμένα δῶματα καλά. 2) Keil ad Apoll. Arg. ed. Merkel. p. 299 sqq.

3) καλᾶς coniunctum cum δανδαλίδας subabsurdo dictum esset.

corruptelam iam invenit, nihil efficitur). Bernhardyns quidem dicit: „καλὰς non recte Brunckius reiecit, Athenaeo XIV p. 619 B femininum genus defendente.“ At ibi legitur αἱ ἱουλοὶ καλοῦμεναι ῥοδαί. Nackius, καλὰς etiam apud scholiastam Ap. traditum esse arbitratus, coniectando proposuit τεύχουσ' ἀπαλὰς.

Vocabuli δεινδαλὶς sive δανδαλὶς quattuor interpretationes Hesychius adfert: δανδαλίδες· κάχρυνες, κριθαί· ἢ σῖτος πεφρυγμένως. (Et. m. 255, 54 et Bekk. an. p. 241 δεινδαλίδες· ἱερὰ καὶ κριθαί.) δεινδαλίδας· οἱ μὲν ἄνθος τι, ἄλλοι τὰς λευκὰς κάχρυνες, οἱ δὲ τὰς ἐπιτιμμένας κριθὰς πρὸ τοῦ φρυγῆναι, οἱ δὲ τὰς ἐκ κριθῶν μάζας γενομένας. Postrema significatione, quod ostendunt ciborum genera praefer δεινδαλίδας enumerata, vox usurpatur in poetae comici versibus ab Athenaeo XIV p. 645 B citatis

ἐγὼ μὲν ἄρτους, μάζαν, ἀθάρην, ἄλφιτα,
κόλλικας, ὀβελίαν, μελιτοῦτταν, ἐπιχύτους,
πισάνην, πλακοῦντας, δεινδαλίδας, ταγηνίας.

Atque hanc solam commemorat Pollux VI 76 αἰς δ' ἄνθρωποι χρωῶνται μάζαις, τούτων τὰ ὀνόματα ἄνθεμα¹⁾, θριδακίνη, φύστη, οἰνούττα, ἐφίερος, δανδαλὶς κτλ. 77 καὶ βήρηκες δὲ μάζαι εἰσι μεμαγμέναι διηθημένων τῶν ἀλφίτων, αἱ δὲ δανδαλίδες πεφρυγμένων κριθῶν. Eratosthenes aut eundem loquendi usum secutus dicere vult, mulierem fecisse tales placentas, aut hordei grana illam fregisse mola²⁾ vel frixisse.³⁾

Carminum generis cui ἱουλος⁴⁾ nomen erat tenuis tantummodo apud grammaticos Alexandrinos exstabat memoria: unde diversae de hac quoque re sententiae propositae sunt. Duas commemorat praefer Apollonii scholiastam Semus apud Ath. XIV p. 618 D: τὰ δράγματα τῶν κριθῶν αὐτὰ καθ' αὐτὰ προσηγόρευον ἀμάλας· συναθροισθέντα δὲ καὶ ἐκ πολ-

1) Ortane hinc est interpretatio ἄνθος τι? 2) Hoc si verum est, verbis quae sequuntur ἐπιμύλιον ῥοδῆν (Poll. IV 53) significat: v. Velsen Tryphonis fragm. p. 78 sq. 3) De muliere ἱερὰς κριθὰς parante locum concepit Spohnius de extr. Od. parte p. 126. 4) fortasse etiam οὐλαμός: a Polluce enim inter varia poematum genera ἱουλοὶ et οὐλαμοὶ iuxta commemorantur IV 53.

λὼν μίαν γενόμενα δέσμην οὐλους καὶ ἰούλους· καὶ τὴν Δήμητρα ὅτε μὲν Χλόην, ὅτε δὲ Ἰουλώ. ἀπὸ τῶν οὖν τῆς Δήμητρος εὐρημάτων τοὺς τε καρποὺς καὶ τοὺς ὕμνους τοὺς εἰς τὴν θεὸν οὐλους καλοῦσι καὶ ἰούλους. Δημήτρουλοι καὶ καλλίουλοι. καὶ „πλείστον οὐλον οὐλον ἴει, ἰουλον ἴει.“ ἄλλοι δὲ φασιν ἐριουργῶν εἶναι τὴν ᾠδὴν. Priorem interpretationem Didymo adsignandam esse scholiasta Apollonii nos docet. Cf. Ath. XIV p. 619 B αἱ δὲ ἰουλοὶ καλούμεναι ᾠδαὶ Δήμητρι καὶ Περσεφόνῃ πρέπουσιν. Pollux I 38 ἰδίως δὲ Ἀρτέμιδος ὕμνος οὐπιγγος κτλ., Δήμητρος ἰουλος. Phot. lex. ἰουλος.¹⁾ τὸ δασὺ ἐπίσειον τῶν γενείων· καὶ ᾠδὴ εἰς Δήμητρα· τοὺς γὰρ ἐκ πολλῶν δραγμάτων δεσμοὺς ἰούλους καλοῦσι.²⁾ Argumenta eorum qui in hac sententia erant Didymi et Semi verbis comperta habemus: manipulos hordei collectos et in unum fasciculum colligatos significari voculis οὐλος et ἰουλος traditaque esse cognomina Ccereris Οὐλώ et Ἰουλώ.³⁾ Et fatendum est, praecipue argumentum de Cereris cognomine promptum haud parvi esse momenti: quamquam id sane perversum quod Semus putat ab hoc ipso cognomine et margites et hymnos appellationem accepisse.⁴⁾ Cf. praeter locos allatos Artemid. II 24 οὐλοὶ καὶ δράγματα καὶ θημῶνες ἀσταχύων. Aquila Deuter. 24, 19 οὐλον (ubi LXX interpr. δράγμα). Serv. ad Aen. XI 858 Burm. Graeci enim tradunt, Opim et Hecærgon οὐλοφόρους⁵⁾ ex Hyperboreis qui et ipsi sunt Threcci in insulam Delum venisse etc. Schol. Il. Σ 553 ἑλλεθανοῖσι δὲ τοῖς τῶν ἀσταχύων δεσμοῖς, οὓς οὐλοδέτας καλοῦσι (pessime addit οὐλαὶ γὰρ αἱ κριθαί).⁶⁾ Et. m. p. 204 (adn.) Gaisf. ἀμαλλεῖον· νῦν δὲ οὐλόδετόν τινες. Eust. p. 1162, 29 ἀμάλλιον σχοινίον τὸ καὶ οὐλόδετον, ἐν ᾧ δεσμοῦσιν ἀμάλλας κτλ. ἀμάλλιον, ὃ νῦν τινες οὐλόδετον,

1) Suidas v. ἰουλος.

2) Antea: καὶ ᾠδῆς τι γένος ἰουλος. Ex Didymo fluxisse has annotationes demonstrat Naberus Phot. lex. I p. 14.

3) Vocabulum compositum Δημήτρουλος vel (ut scriptum est in Athenaei epitome) Δημητρίουλος quo tempore formatum sit, nescimus.

4) v. G. Curtius p. 525. Plura coniecit Koesterus de cantil. popul. vet. Gr. p. 30 seqq. — 5) ad XI 532 quidam dicunt Opim et Hecærgon primos ex Hyperboreis sacra in insulam Deli occultata in fascibus mergitum pertulisse. 6) Eust. p. 1162, 34.

οἱ δὲ ὠρόδεσμον, τὸν ἐκ τῆς καλάμης στρεφόμενον δεσμόν, ᾧ δεσμοῦσι τὰ δράγματα καὶ τὴν ἐκ τούτων συγκειμένην ἄμαλλαν. — Ea autem opinio, cuius posteriore loco Semus mentionem facit, Tryphonis fuit, in cuius fragmento apud Ath. XIV p. 618 D legimus ἡ δὲ ταλασιονργῶν (ῥῶδῃ) ἱουλος. Reputanti mihi, quam infirma ac temeraria argumentatione veteres grammatici saepenumero usi sint, haud prorsus incredibile videtur, hanc explicationem solo Eratosthenis loco ortam esse, ubi *ἐριθος* ex consuetudine Homero recentiore idem quod *ἐριουργός* significare putarent.¹⁾ Adferebant autem qui *ἱουλος* vocabulum sic interpretabantur ad comprobendam suam sententiam fortasse poetarum usum, in quorum carminibus οὐλος epitheton est ipsius lanae aut vestimentorum laneorum. — Denique adnotandum est, fuisse qui Iuli hymni originem ab homine quodam ita vocato deducerent. Apollod. apud schol. Theocr. 10, 41 *καθάπερ ἐν μὲν θρήνοις Ἰάλεμος, ἐν δὲ ὕμνοις Ἰουλος, ἀφ' ὧν καὶ τὰς ῥῶδ' αὐτὰς καλοῦσιν, οὕτω καὶ τῶν θεριστῶν ῥῶδ' Αντιέρσης*. Phot. v. *ἱουλος*²⁾: *καὶ ῥῶδ' τις γένος ἱουλος, καὶ ὁ προσφιλές τῇ Ἀρτέμιδι*. Haec postrema frustra in suspicionem vocavit Bernhardyus tali usus ratiocinatione (ad Suid. v. *ἱουλος*): „neque homo Dianae carus isto nomine repertus est, neque licet hoc additamentum ad iulos transferre, cum upingi fuerint Dianae consecrati.“ Quorum argumentorum priore nihil omnino efficitur: quod vero ad alterum attinet, oblitus est Bernhardyus, de Cerere iulis celebrata posterioribus antiquitatis temporibus non omnes consensisse. Nonne scriptor vel poeta aliquis facile sive fingere sive ex fabulis quibusdam colligere potuit iulum pertinuisse ad Dianam? Nonne inepto alicui homini cum de Iulo inquireret οὐλία Dianae epitheton in mentem veniro potuit?

Haec paulo fusius exponenda esso putavi, ut appareat nos nescire quid Eratosthenes de hymno illo censuerit. Nam errore tantum factum esse videtur ut Ritschelins diceret,

1) *χερνήτις τῆπερ ταλασσία ἔργα μίμηλεν* Apoll. Arg. III 292.

2) Suidas v. *ἱουλος*.

apud Eratosthenem *ἰούλον* carmen esse quo Ceres a viris mulieribusque messem facientibus celebretur (opusc. philol. I p. 251). Fortasse voce *ἔριθος* mulierem lanificam significavit (id quod ex aliis eius loci versibus luculenter apparere potuit) putavitque, sicut postea Trypho, Iulum a mulieribus lanam tractantibus esse cantatum.¹⁾ Quamquam si haec eius sententia fuit permirum videtur, quod mulierem non inter ipsum lanificii laborem, sed alio opere occupatam iulos cecinisse narrat. Itaque veri similis est, *ἔριθος* potestate magis generali ab eo usurpatum esse. Ex Didymi verbis quibus Eratostheni adversatur id cognoscimus, Didymum carmen Cererem celebrans cui Iuli nomen esset ad sollemne sanctumque hymnorum genus rettulisse, ut illud nullo modo mulieri mercennariae ab Eratosthene tribui potuisse arbitretur. Sed Eratosthenes fortasse aliter iudicaverat.

Quo connexu duo versus prolati fuerint, alii fortasse certo iudicio perspicient: id quod mihi non contigit. Sed in mentem mihi venit hymni Homericici particula quaedam. Mercurius postquam boves furatus est, per Onchestum Boeotiae oppidum transit videtque senem in vineto curando occupatum; vetat cum quidquam coram quae viderit evulgare, gravi poena si aliter faceret denunciata; mox tamen ab Apolline de armentis interrogatus senex quaecunque conspexerat ei exponit (87—93. 186—212). Dubitari vix potest quin de hominibus Mercurium boves secum agentem conspicientibus ac de responso quod Apollini interroganti datum sit poetae multa diversis modis exornata protulerint. Praecipue huc pertinet fabula de Batto, ab Hesiodo, Didymarcho, Antigono, Apollonio, Nicandro, postea ab Antonino Liberali (23) et Ovidio (Metam. II 687 sqq.) narrata.²⁾ Apollodorus complures Apollini de bubus subreptis quaerenti respondisse narrat: *Ἀπόλλων δὲ τὰς βόας ζητῶν εἰς Πύλον ἀφικνεῖται· καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἀνέκρινεν, οἳ δὲ ἰδεῖν μὲν παῖδα ἐλαύνοντα*

1) Hoc si statuitur, concidunt quae de origine sententiae a Tryphone propositae supra conieci. 2) Cf. O. Müller hyperbor.-röm. Stud. I p. 315.

ἔφασκον, οὐκ ἔχειν δὲ εἰπεῖν ποῦ ποτε ἡλᾶθῃσαν διὰ τὸ μὴ εὗρεῖν ἶχνος δύνασθαι (III 10, 2). Quidni mulierculam in hanc vel similem fabulam ab Eratosthene inductam esse putemus, sive ipsius invento sive ex iis quae certis quibusdam locis ore hominum circumferrentur?

XIII

Et. m. 135, 31 Ἀργαφίης· οἶον

νιψάμεναι κρήνης ἔδραμον Ἀργαφίης.

τινὲς δὲ διὰ τοῦ ε, ἀπὸ Γεργάφου τοῦ Ποσειδῶνος. τὸ δὲ ἐντελὲς ἐν τῷ Ἑρμῇ

κρήνης Γαργαφίης.

ὁ Παρμένιος ἄνευ τοῦ γ· ἢ ἔλλειψις ἀπὸ ἱστορίας.

Nomen fontis in hemistichio usurpatum veram esse atque genuinam formam demonstrant loci qui sunt apud Herod. IX 25, 49, 51, 52 et apud Paus. IX 4, 3: atque hac sola apud scriptores Romanos invenitur. Alteram qua auctor pentametri usus est invenimus etiam apud Alciphronem qui hunc versum expressit in epist. III 1 τὸ δὲ ὅλον πρόσωπον αὐτὰς ἐνοργεῖσθαι ταῖς παρειαῖς εἰποις ἂν τὰς Χάριτας τὸν Ὀρχομένον ἀπολιπούσας καὶ τῆς Ἀργαφίας κρήνης ἀπονιψάμενας.

Hemistichium, cuius poeta non nominatur, ex Eratosthenis potius quam ex Philetæ Mercurio ductum esse propterea probabiliter coniecit Bergkii (comm. crit. II p. 5), quia Eratosthenis carmen multo maiore valebat auctoritate. Contradixit quidem Bergkii sententiae Vngerus contenditque Philetæ Mercurium ab etymologo citari (anal. Propert. p. 90): sed causa quam adfert ad suam opinionem tutandam satis frivola est. Eo enim rem absolvi putat, quod brevi antea apud etymologum (135, 29) Philetæ fiat mentio.¹⁾ Ad liquidum sane confesumque res perducere nequit. Si Bergkio adsentimur, haud difficile est ad explicandum, quomodo Gargaphiae fons in

1) Ne id quidem prorsus certum est: cf. virorum doctorum ad h. l. adn.

Eratosthenis poemate commemorari potuerit: nam Mercurium bovos furatum iter per Bocotiam fecisse produnt hymni Homerici poeta (88 sqq.) et Antoninus Liberalis (23). Satis autem veri simile ost, Eratosthenem, id quod postea Nican- der fecisse videtur¹⁾, fusius descripsisse dei migrationem caque ad ostentandam reconditam eruditionem esse usum, quemadmodum Callimachum versari videmus in exponendis Latonae errationibus aliosque alibi.

Multo difficilior est quaestio, quid pro corrupto nomine *Παρμένιος* sit restituendum. Schmidtijs verba *Γαργαφίη κρήνη* (dicere debuit *Ἀργαφίη κρήνη*) Parmenoni iambographo tribuenda esse coniecit (Rhein. Mus. VI 1848 p. 404): quod nullo modo potest probari. Si enim eum Schmidtio nomen poetae reponeremus qui diversus esset a pentametri auctore, duo maximam praerberent offensionem: primum quod grammaticus pentametri ratione non habita ὁ Παρμένιος ἄνευ τοῦ γ ita dicret quasi hoc primum formae *Ἀργαφίη* testimonium poeticum proferret, deinde absurda ista enumeratio, qua ante omnia *Ἀργαφίη*, tum *Γαργαφίη* ac tertio loco rursus *Ἀργαφίη* poetarum auctoritatibus probaretur.

Maiorem persuadendi vim duae emendationes habent iam antea propositae. Sylburgius nomen *Παρμένιος* in *Παρθένιος* mutandum esse censuit. Quod si amplectimur simulque statuimus pentametrum esse Parthenii, una offendendi causa tollitur. Restat ordo confusus: nam ut recte monuit Bergk (anal. Alex. II p. 23) „fatendum est, si scribatur ὁ Παρθένιος ἄνευ τοῦ γ ita ut hoc ad pentametrum pertineat, nihil omnino dici, quod non ante iam dictum fuerit, nisi quod poetae nomen additum est.“ Itaque restituto Parthenii nomine simul verba hunc in modum transponi paene necessarium erit: *Ἀργαφίης οἶον „νιψάμεναι κρήνης ἔδραμον*

1) Ant. Lib. ἦγεν αὐτὰς ἑλάνων διὰ τε Πελαγῶν καὶ δι' Ἀχαΐας τῆς Φθιώτιδος καὶ διὰ Λοκρίδος καὶ Βοιωτίας καὶ Μεγαρίδος, καὶ ἐντεῦθεν εἰς Πελοπόννησον διὰ Κορίνθου καὶ Λαρίσσης ἔχον Τεγίας, καὶ ἐντεῦθεν παρὰ τὸ Λύκαιον ὄρος ἐπορεύετο καὶ παρὰ τὸ Μαινάλιον καὶ τὰς λεγομένας Βάττου σκοπιάς.

Ἀργαφίης“ ὁ Παρθένιος ἄνευ τοῦ γ κτλ. Sed ne sic quidem ἢ quod sequitur ullam admittit interpretationem.

Quare cum Sylburgii sententia non talis sit ut omnem difficultatem removeat, omnium maximam probabilitatis speciem Sturzii coniectura habere mihi videtur: pro Παρμένιος rescribendum esse Παρμενίσκος.¹⁾ Dicit igitur etymologus, postquam a poetis utramque formam usurpatam esse ostendit, a Parmenisco grammatico Ἀργαφίη magis commendari ac pro genuina forma haberi sive ut antiquis vocabulis utar ex Parmenisci sententia Ἀργαφίη esse τὸ ἀπαθές, τὸ γνήσιον, atque inde κατὰ πλεονασμὸν ortum esse Γαργαφίη. Fortasse Parmeniscus in ipso illo Mercurii versu Ἀργαφίης ut scriberetur praecepit; ita censet Bergkiius et inde²⁾ statuit Parmeniscum commentarios de Mercurio composuisse (Ztschr. f. d. AW. 1841 p. 87): sed fieri etiam potuit ut in aliquo libro grammatici argumenti quo Herodianus usus est (ex hoc enim etymologum sua sumpsisse probabiliter iudicavit Lentzius) occasione data de hisce nominibus ageret versumque emendari iuberet, sicut etiam Herodianum in libro de monadicis nonnunquam scripturae diversitates commemorare videmus. Cf. p. 25 τοῦτο γὰρ „ὡ τέκος ἢ ῥ' ἀγαθὸν καὶ ἐναίσιμα δῶρα διδοῦναι“ ποιητικόν· τινὲς δὲ αὐτὸ καὶ διὰ τοῦ ω ἔγραφον. p. 36 παρ' Ἀντιμάχῳ „ἀεὶ φάριος χατέουσιν ἐκόντες.“ οὕτως ἐν τοῖς ἀντιγράφοις εὗρηται. p. 39 εἰσὶ μέντοι οἳ καὶ διὰ τοῦ γ γράφουσιν (vocem κνέφαλλον). ἐν τισιν ἐν Μαλθακοῖς Κρατίνου παρεφύλαξε Σύμμαχος. p. 41 διὸ καὶ τὸ ζῶος παρ' Εὐχάρῳ οἱ πλείους ἐβάρυναν „τοῖς ἀπεδόθη ζῶος.“ Hac igitur Parmenisci opinione commemorata addit Herodianus, modeste ac dubitanter ut solebat agere de nominibus propriis, fortasse non πλεονασμὸν vocis Ἀργαφίη statuendum esse, sed ἔλλειψιν vocis Γαργαφίη. Nam ἢ ἔλλειψις scribendum est cum Vb, non ἢ ἢ ἔλλειψις cum editionibus neque cum Bergkio καὶ ἢ ἔλλειψις neque cum Lentzio

1) Cf. Lentz ad Herod. II p. 187.
Bergkiius in hac re nititur, dicitur p. 75.

2) De alio argumento quo

ἡ ἔλλειψις, quarum mutationum, si vera sunt quae disputavi, causa non exstat. Ἀργαφίης autem formam Herodianus putat adhibitam esse a docto poeta ἀπὸ ἱστορίας, i. e. certae cuiusdam narrationis causa de aliqua re traditae. Cf. Ath. IX p. 391 E μήποτε οὖν καὶ ἡ Σαφὼ ἀπὸ τῆς ἱστορίας τὴν Ἀφροδίτην ἐπ' αὐτῶν φησιν ὀχεῖσθαι· καὶ γὰρ ὀχευτικὸν τὸ ξῶον (passer) καὶ πολύγονον. Schol. Pind. Ol. III 52 θήλειαν δὲ εἶπε καὶ χρυσοκέρων ἀπὸ ἱστορίας (ἀπὸ ἱστορίας em. Bergkii anal. Alex. II p. 21)· ὁ γὰρ Θησιίδα γράφας τοιαύτην αὐτὴν λέγει κτλ. Schol. Theocr. 3, 15 ἢ ἥα λεάνης· οὐκ ἀφ' ἱστορίας, ἀλλὰ διὰ τὸ ἄργιον. Suidas v. Ἀημνία χειρὶ· ὡμῇ καὶ παρανόμῳ, ἀπὸ τῆς ἱστορίας. φασὶ γὰρ τὰς ἐν Ἀἴμνῳ γυναικας τοὺς ἄνδρας αὐτῶν ἀνελεῖν κτλ. Schol. ad Aristot. ed. ab Usenero in annalibus philologicis 1871 p. 312 τὸ δὲ „αἶγα ἀλλὰ μὴ δύο πρόβατα“ οὐκ ἀπὸ ἱστορίας τινὸς εἰρηται. Et. m. 512, 44 κίβδηλον· ἀπὸ ἱστορίας· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι τῷ πρὸς τοὺς Χίους μύσει φερόμενοι ἐν τοῖς ἀδοκίμοις ἐκντῶν νομίσμασι τὸν τοῦ Χ τύπον ἐγχαράττοντες ἀπέριπτον βδελυσσόμενοι. Eust. ad Il. p. 157, 35 τὸ δὲ ἐν Ἀἴμνῳ κατενεχθῆναι αὐτὸν τῇ μυθικῇ συμβάλλεται πιθανότητι ὥς ἀπὸ ἱστορίας κτλ.

Cur Bergkii etiam pentametrum Eratostheni assignaverit et ad eius Erigonen rettulerit, idoneam causam equidem non video. Dicit enim: „veri simile profecto est, ex eodem poeta utriusque formae exemplum a grammatico afferri; sin diversorum sunt poetarum versus, mirum profecto, quod granunaticus doctus vulgarem hanc formam, quae in multis carminibus haud dubie obvia erat, Eratosthenis potissimum voluerit auctoritate firmare“ (anal. Alex. II p. 19). Verum etiam si constaret, in multis poetarum Graecorum carminibus fontem apud quem Romani (Graecum nobis ignotum¹⁾ secuti) Actaconem in Dianae conspectum incidisse tradunt²⁾ fuisse commemoratum, quid vetat nos arbitrari, solum Eratosthenem utpote qui poetarum illorum cele-

1) eundem fortasse cuius sunt versus in Apollodori codicibus (III 4) servati. 2) Vnger Theb. Paral. p. 379.

berrimus esset, ab etymologo vel Herodiano testem adhibitum esse? Nonnunquam autem grammatici Graeci vocis quamvis saepe occurrentis unum tantum testimonium proferunt: veluti Herodianus propter *κωλῆ* vocabulum Amipsiae locum (Monad. p. 6, 26), propter *Ξοῦθος* nomen versum Hesiodi eitat (p. 42, 8).

Ceterum hoc addo, in tractando pentametro eum fundamentum unice certum nobis praebeat Aleiphronis imitatio, versum necessario ad Gratias esse referendum. Itaque pro nihilo aestimanda est futilissima Heckeri opinio (comment. crit. de anth. Gr. 1843 p. 179 sq.), qui versum argumentatione prorsus ridicula primum falso ad Musas spectare censet, tum hanc ipsam ob causam ex Callimachi Aetiorum initio, ubi de Musis sermo fuit, dictum esse statuit, addito etiam hoc argumento, quod alibi quoque Aleiphro Callimachea expresserit.¹⁾ Neque cuiquam Vngeris inventa arridere censeo, qui spreto egregii codicis Vb testimonio lectionem antea vulgatam *κρήναις* revocandam, deinde *ἔδραμον* in *ἔδρακον* mutandum, postremo versum ad nymphas quae Actaeonem conspexerint pertinere arbitratur.

XIV

Ath. VII p. 284 D καὶ Ἐρατοσθένης δ' ἐν Ἐρμῇ φησιν
ἄρκος μοῖραν ἔλειπον, εἰτι ζώοντας ἰούλους²⁾
ἢ γενεῖῃτιν τρίγλην³⁾ ἢ περκάδα κίχλην
ἢ δρομῖην χρύσειον ἐν ὀφρύσιν ἰερὸν ἰχθύν.

Plut. de soll. anim. p. 981 D Ἐρατοσθένης δὲ τὸν χρύσειον
ἔδεικεν (sc. οἰσθαι τὸν ἰερὸν).

εὐδρομῖην χρύσειον ἐπ' ὀφρύσιν⁴⁾ ἰερὸν ἰχθύν.

1) Argumenta Heckeri impugno: nam versum sicut multos pentametros tacito auctoris nomine citatos fortasse Callimachi esse minime negaverim. 2) De voce *ἰούλος* pisces *ἰουλίδας* significante cf. Synes. epist. 4 p. 165. Apud Plinium nat. hist. XXXII § 152, ubi piscium nomina ab Ovidio posita enumerantur, de illi nomine propter incertam scripturam dubia res est. 3) *Τρίγλαν γενεῖῃτιν* dixerat Sophro quem citat Ath. VII p. 324 F. 4) Alia ratione *ἐπ' ὀφρύσιν* usurpatum est apud Theocr. 20, 24.

Coniunguntur terminationes plurales et singulares nullo significatus discrimine: v. Callim. apud Ath. VII p. 284 C. Nicander ib. p. 329 A. Namen. Hal. fr. 5. 7. 11. 12. 18 Bussem. Nonnus Dion. XVI 143. Orph. Arg. 645.

Eratosthenes his versibus non narrasse videtur, certos quosdam piscatores inopinata re permotos semel partem captivae reliquisse: propter imperfectum *ἔλειπον* et praecipue propter *ἧ* particulam repetitam veri similis est eum de more aliquo loqui. Cur autem pisces, quos illi non domum auferunt sed consilio quodam relinquunt, vivi esse perhibentur? Agitur ni fallor de piscium sacrificio.¹⁾ *ἔλειπον* vocabulum ita incertum est, ut necessario quaedam sive praecedere sive sequi debuerint quibus accuratius fuerit definitum, veluti *ἀθανάτοις* aliaque verba huc spectantia. Cf. Theocr. apud Ath. VII p. 284 A

καί τις ἀνὴρ αἰτεῖται ἐπαγροσύνην τε καὶ ὄλβον,
ἐξ ἁλὸς ᾧ ζωή, τὰ δὲ δίκτυα κείνῳ ἄροτρα,
σφάζων ἀκρόνυχος ταύτῃ θεῷ ἱερὸν ἰχθύν,
ὃν λεῦκον καλέουσιν, ὃ γὰρ φιερώτατος ἄλλων.

Ath. VII p. 297 D φησὶ γοῦν Ἀγαθαρχίδης ἐν ἑκτῇ Εὐρωπιακῶν τὰς ὑπερφρεῖς τῶν Κωπαίδων ἐγγέλειων ἱερῶν τρόπον στεφανοῦντας καὶ κατευχομένους οὐλὰς τ' ἐπιβάλλοντας θύειν τοῖς θεοῖς τοὺς Βοιωτοὺς· καὶ πρὸς τὸν ξένον τὸν διαποροῦντα τὸ τοῦ ἔθους παράδοξον καὶ πυνθανόμενον, ἔν μόνον εἰδέναι φῆσαι τὸν Βοιωτόν, φάσκειν τε ὅτι δεῖ τηρεῖν τὰ προγονικὰ νόμιμα, καὶ ὅτι μὴ καθήκει τοῖς ἄλλοις ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογίζεσθαι. οὐ γὰρ δὲ θαυμάζειν εἰ ἱερῶν τρόπον ἐγγέλεις θύονται, ὅποτε καὶ Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος ἐν τῷ περὶ λέξεως τοὺς ἀλίαις λέγει θυσίαν ἐπιτελοῦντας τῷ Ποσειδῶνι ὑπὸ τὴν τῶν θύνων ὥραν, ὅταν εὐαγρησῶσι, θύειν τῷ θεῷ τὸν πρῶτον ἀλόντα θύννον, καὶ τὴν θυσίαν ταύτην καλεῖσθαι Θυνναῖον. p. 325 B Ἀπολλόδωρος δὲ ἐν τοῖς περὶ θεῶν τῇ Ἑκάτῃ φησὶ θύεσθαι τριγλὴν διὰ τὴν τοῦ

1) Callimachus quoque rariora sacrificandi genera in carminibus memorans doctrinam ostendit: schol. Arist. Av. 873. Clem. Protr. 29.

ὀνόματος οἰκειότητα· τρίμορφος γὰρ ἡ θεός.¹⁾ Iul. or. V p. 176 C καὶ θύομέν γε (pisces), ἔφην, ὃ μακάριε, ἐν τισι τελεστικαῖς θυσίαις.²⁾ Videtur autem poeta in piscibus enumerandis crudito quodam delectu usus esse. Mullum cur commemoraverit apparet ex Athenaei loco altero: „sacrum“ quoque piscem valde convenire sacrificio perspicuum est: iuli denique mentio fit fortasse ratione Cereris vel Dianae habita.³⁾ — Hac versuum explicatione profligantur scrupuli, quibus permotus Bernhardus particulas disiunctivas non ferendas et ἡ in ἡδὲ, utrumque ἢ in καὶ mutandum censuit (p. 138).

Qua vero de causa Eratosthenes in Mercurio haec tractaverit quis dicat? Fingere aliquis possit, in prima carminis parte regionis mentionem factam esse, quae poetae ansam praeberit ad veterem quandam consuetudinem memorandam. In Aroanio Arcadiae septentrionalis fluvio, cuius mentionem in Mercurio Eratosthenem movisse supra demonstrare conatus sum (p. 15 sq.), nimirum quoddam piscium genus fuisse perhibebatur, de quo Athenaeus haec profert: Φιλοστέφανος δὲ ὁ Κυρηνάιος μὲν γένος, Καλλιμάχον δὲ γνώριμος, ἐν τῷ περὶ τῶν παραδόξων ποταμῶν ἐν Ἀόρνῳ (Aroanίῳ em. Casaubonus) φησὶ τῷ ποταμῷ διὰ Φενεοῦ ῥέοντι ἰχθυῖς εἶναι φθεγγόμενους ὁμοίως κίχλαις· καλεῖσθαι δ' αὐτοὺς ποικιλίας (VIII p. 331 E). Paus. VIII 21, 1 εἰσὶ δὲ ἰχθυῖς ἐν τῷ Ἀροανίῳ καὶ ἄλλοι καὶ οἱ ποικιλίαι καλούμενοι· τοὺτους λέγουσι τοὺς ποικιλίας φθέγγεσθαι κίχλη τῇ ὀρνιθὶ ὁμοίως. In eadem regione lacum esse piscibus carentem refert Aelianus (de nat. an. III 38). Talia ab Arcadibus variis fabulis explicata fuisse facile quivis suspicetur. Verum fortasse ne hoc quidem vinculo versus cum ipsa narratione coniuncti erant: nam poetac Alexandrini, ut Hauptii verbis utar, „comparisonibus et exemplis co uti solebant ut fabularum et historiarum minus“

1) p. 325 A τῇ δὲ Ἑκάτῃ ἀποδίδοται ἡ τρίγλη διὰ τὴν τῆς ὀνομασίας κοινότητα· τριοδίτης γὰρ καὶ τρίγληνος. Cf. Charicl. ib. p. 325 D. Nausier. fr. 2 Mein. 2) Lobeck Agl. p. 249. 3) V. p. 24 sq. ἱερὸς ἔκῃς dieit Callimachus, fr. 72; Hermippus autem, teste Athenaeo VII p. 327 C, ὅτι τὴν ἀκούει τὴν ἰουλίδα.

Eratosthenes,

tritarum varietate carmina distinguerent atque saepe a via quasi declinantes amoena deverticula quaerent simulque eruditionem ostentarent“ (ind. lect. Berol. 1855—56 p. 9).

Fraeter Eratosthenem et Clitarchum Athenaeus etiam Callimachum *ἱερὸν ἰχθύν* pro aurato habuisse tradit (VII p. 284 C): *Καλλιμάχος δ' ἐν Γαλατείᾳ τὸν χρύσοφρον·*

ἧ μᾶλλον χρύσειον ἐν ὄφρυσιν ἱερὸν ἰχθύν,
ἧ πέρας, ὅσα τ' ἄλλα φέρει βυθὸς ἄσπετος ἄλμης.¹⁾

Celeberrimum erat *ζήτημα*, quid significaret *ἱερὸς ἰχθύς* (II. II 407): itaque Eratosthenes verbis Callimachi repetitis profitetur, praeceptoris sententiam sibi probatam esse.

Variae autem huius problematis solutiones, de quibus agitur a Plutarcho de soll. anim. p. 981²⁾, ab Athenaeo VII p. 282 sqq., in scholiis ad II. II 407, in Et. m. 468 (Et. Gud. p. 272, 52. 288, 38), in duo genera disponi possunt. Alii enim certum quendam pisceem ab Homero designari putabant, alii latiore sensum tribuebant vocabulo. Et illi quidem rursus in duas diversas abierunt opiniones. Nonnulli de eo pisce cogitabant qui *ἀνθίας* dicebatur eiusque sententiae testem Aristotelem adferebant; ita enim ille in hist. an. IX § 135: *ὅπου δ' ἂν ἀνθίας ὀραθῇ, οὐκ ἔστι θηρίον· ὃ σημεῖον χρώμενοι κατακολουθῶσιν οἱ σπογγεῖς καὶ καλοῦσιν ἱεροὺς ἰχθύς τούτους.* Quod si etiam *κάλλιχθους* a quibusdam pro sacro pisce haberi memoratur, id ex eorum sententia dictum, qui utroque nomine eundem piscem significari arbitrabantur. In quorum numero Oppianus est, qui prorsus idem, quod Aristoteles de anthia, de pulehro qui dicitur pisce narrat, Hal. V 627—632. Cf. schol. ad I 185. Sed alterum ab altero distinguendum esse Dorio in libro de piscibus contendit. Atque idem de helope valet; qui cur sacer nominatus sit Plutarchus mira ratione explicat: *πολλοὶ δὲ τὸν ἔλλοπα· σπάνιος γάρ ἐστι καὶ οὐ ῥάδιος ἀλῶναι κτλ.*

1) Cf. Meineke ad Theocr. 11, 56. Immerito Bernhardys priorem versum Callimacho abiudicat. Dilthey de Call. Cyd. p. 109. 2) Cf. etiam quaest. conv. VIII 8.

Nam helopem quoque ab anthia non diversum esse quidam volebant, negavit Dorio. — Plures autem sacrum piscem non anthiam sed *πομπίλον* esse censebant. Id nautarum loquendi consuetudo comprobare visa est Dionysio, qui cognomine *Ἰαμβος* appellabatur, in libro de dialectis (apud Ath. p. 284 B *ἀκηκόαμεν γοῦν ἀλιέως Ἐρετρικοῦ τὸν ἱερὸν ἰχθὺν καὶ ἄλλων πολλῶν ἀλιέων καλούντων τὸν πομπίλον*) et Clitarcho in septimo libro Glossarum, qui ita appellari hunc piscem propter morem naves sectandi existimat (apud Ath. p. 284 D *οἱ ναυτικοὶ πομπίλον ἱερὸν ἰχθὺν προσαγορεύουσι διὰ τὸ ἐκ πελάγους προπέμπειν τὰς ναῦς ἕως εἰς λιμένα· διὸ καὶ πομπίλον καλεῖσθαι, χρύσοφρον ὄντα*). Quibus dis sacer esset *πομπίλος*, Pancrates tradidit: Ath. p. 283 A *Παγκράτης δ' ὁ Ἀρκὰς ἐν τοῖς θαλασσίοις ἔργοις ἐπιγραφόμενους· προειπὼν „πομπίλος ὃν καλέουσιν ἀλίπλοοι ἱερὸν ἰχθὺν“ διηγέεται ὥς οὐ μόνον τῷ Ποσειδῶνι ὁ πομπίλος ἐστὶ διὰ τιμῆς, ἀλλ' ὅτι καὶ τοῖς τὴν Σαμοθράκην κατέχουσι θεοῖς*. Cf. p. 282 E *ὁ μὲν τὴν Τελχινιακὴν ἱστορίαν συνθεῖς, εἰτ' Ἐπιμενίδης ἐστὶν ὁ Κρής ἢ Τηλεκλείδης εἰτ' ἄλλος τις, ἱεροῦς φησὶν εἶναι ἰχθύας δελφίνας¹⁾ καὶ πομπίλους*. p. 283 C *μνημονεύει τῶν πομπίλων καὶ Τιμαχίδας ὁ Ρόδιος ἐν τῷ ἐνάτῳ τοῦ Δείπνου „κωβιοὶ εἰνάλιοι καὶ πομπίλοι ἱεροὶ ἰχθύς*.“ Eandem igitur de sacro pisce sententiam etiam Callimachus et Eratosthenes proposuerunt²⁾: nam teste Clitarcho (loco supra citato) *χρύσοφρος* idem piscis est atque *πομπίλος*. Cf. etiam Ath. p. 282 E *ἔστι δ' ὁ πομπίλος ζωὸν ἐρωτικόν, ὥς ἂν καὶ αὐτὸς γεγονώς ἐκ τοῦ Οὐρανίου αἵματος ἅμα τῇ Ἀφροδίτῃ κτλ.* et Archippus apud Ath. p. 328 A *ἱεροῦς Ἀφροδίτης χρυσόφρος Κυθηρίας*. Ignorabat haec scholiasta V ad II., qui scribit *οἱ δὲ χρύσοφρον, οἱ δὲ πομπίλον*. In Theocriti verbis *σφάζων ἀκρόνυχος ταύτῃ θεῷ ἱερὸν ἰχθὺν ὃν λεῦκον καλέουσιν* qui piscis significetur nescimus.

1) [Erat.] *Catast.* 31 (Neptunus) *μεγίστας τιμὰς ἐν τῇ θαλάσῃ ἀντῶ (delphino) ᾤρισεν, ἱερὸν αὐτὸν ὀνομάσας εἶναι κτλ.* 2) De Callimachi fragm. 72 propter argumenti obscuritatem nihil certi dicere possumus.

Maior dissensio inter eos erat, qui epitheton Homericum ad unum quoddam piscium genus spectare negabant. Erant qui *λερόν ιχθύν* interpretarentur „piscem dis dictum“ (*ἄνετον, ἄφαιτον*) eodem sensu quo *λερός βοῦς* diceretur; ineptum huius opinionis argumentum in schol. A traditum invenimus: *διὰ τὸ μὴ πεπτωκέναι ὑπὸ χρησιν τὴν ἀπὸ τῶν ιχθύων τροφήν ἐπὶ τῶν ἡρώων*. Cf. schol. Aesch. Pers. 745. Alii simplicius, neque tamen prudentius, *λερόν* magnum significare posse eodemque sensu dici *λερόν μένος Ἀλκινόοιο, ὁστοῦν λερόν, λεράν νόσον*¹⁾ contendebant (cf. Et. Gud. p. 273, 15. schol. Opp. Hal. I 185 ubi *λερός* etiam *καλός* et *τίμιος* adiectivis explicatur). Aristarchus has duas explicationes quodammodo coniunxit: Ariston. *ἀλλὰ κοινότερον τὸν ἄνετον καὶ εὐτραφήν, ὥς λερόν βοῦν λέγομεν τὸν ἀναιμένον*. Schol. V *ἄμεινον δὲ μέγαν καὶ ἀσυνήθη, θεοῖς ἀναιμένον θαλασσίους*. Apoll. Lex. p. 90 *λερόν ιχθύν· ἦτοι τὸν μέγαν, ἢ τὸν ἄνετον καὶ διαφέροντα τῶν ἄλλων*. Hesych. *λερόν ιχθύν· τὸν μέγαν καὶ ἄνετον λέγει· λερόν γὰρ τὸ μέγα*. Denique longe diversam explicandi viam ingressi sunt ii qui *λέμενον πρὸς τὸν ῥοῦν*²⁾ iique qui τὸν *διερόν* explicuerunt (in quorum numero fuit Herodianus³⁾), atque hi quidem variis vocis *διερός* derivationibus usi, quod apparet ex Etym.⁴⁾ *τινὲς παρὰ τὸ διαίνω τὸ βρέχω διερός, καὶ λερόν τὸν ἀεὶ ἐν ὕδατι βρεχόμενον*⁵⁾ *κατὰ ἀποβολὴν τοῦ δ, οἶον „ἐνθ’ ἦτοι μὲν ἐγὼ διερῶ ποδῖ.“ οἱ δὲ παρὰ τὸ δίω τὸ διώκω διερός, καὶ λερός ὁ ταχύς καὶ διωκτικός*. — His omnibus veterum grammaticorum interpretationibus mirabilior est ea quam Nitzschius invenit: „Fische sind im Homer nur eine Speise der Noth oder der Armuth: ein gesegneter kann der Fisch heissen entweder weil ihn ein

1) V. Haupt Hermes I p. 21 sqq.

2) Ita Ath. p. 284 D. Quare

apud Plutarchum in tradita lectione *λέμενον* acquiescendum: Wyttenebachius genuinam scripturam *ἀναιμένον* fuisse suspicatus est.

3) Eustathii verbis (de versu II. II 407) *εἰσὶ δὲ οἱ διερόν μεταγροφουσιν* fidem non habeo.

4) Et. m. 468, 20. Et. Gud. p. 288, 38.

5) Explicatio prorsus perversa exstat in Et. Gud. p. 286, 29 *ιχθύς λερός· ὁ ἐν τῷ ὕδατι θυόμενος (φωόμενος) ej. Dilltheyus*.

mitleidiger Gott den Armen gönnt, oder weil er auf jeden Fall für den Fischer ein Geschenk der Götter ist“ (ad Od. γ 278).

Talia refellere nunc non opus est, postquam G. Curtius docuit quid verum sit (Ztschr. f. vgl. Sprachf. III p. 154 sqq. Grundz. p. 372). Nam eam sententiam quam nuper Ahrensius protulit (Philol. XXVII p. 590) vix quisquam approbabit. Putat Ahrensius, exstitisse vocem *λερός* origine non diversam a vocabulis *διερός* *λιαρός* *λιγυρός* et eodem sensu quo *διερός* et *λιγυρός* adhibitam. *λερόν* *ιχθύν* autem iisdem duabus rationibus explicari posse censet quas in Et. m. 468, 20 et in Et. Gud. p. 288, 38 propositas invenimus. Nolo eas Ahrensii disputationes quae ad etymologiam spectant curiosius examinare: quamquam nonnullas gravissimis dubitationibus obnoxias esse vix ipse infitias ibit. Sed id certe postulare possumus, ut ad voculam linguae Graecae vindicandam certi scriptorum Graecorum loci, non merae coniecturae quamvis sagaces adhibeantur. Videamus igitur, quosnam locos Ahrensius huc pertinere arbitretur. Ac primum quidem quae apud Homerum dicuntur *φυλάκων* *λερόν* *τέλος*, *Ἀργείων* *λερός* *στρατός*, *λερὴ* *ἔς* *Τηλεμάχιο*, *λερόν* *μένος* *Ἀλκινόοιο*, *λεροὶ* *ποταμοί*, ea omnia si Curtii sententiam sequimur facillimam habent interpretationem. Deinde *λερός* *ὄρνις* in epigrammatis Mnaseae et Rhiani (anth. Pal. VII 171, 1. XII 142, 3) ex inscita Homeri imitatione explicari potest. Tum in Alcmanis versu qui exstat in Antigoni Carystii hist. mir. 27 Ahrensius virginibus non *λερόφωνοι* sed *λερόφωνοι* („= *λιγύφωνοι*“) adiectivum attribuit.¹⁾ Ego vero non intellego, cur virgines sacra carmina canentes non eodem iure *λερόφωνοι* dici potuerint quo viri fatidici *λερόγλωσσοι* appellantur.²⁾ Alia propterea nihil certi evincere possunt, quia scripturis non traditis sed ab Ahrensi excogitatis nituntur. Nam Simonidem (apud Ath. IX p. 374 D)

1) *ἡμερόφωνοι* scripsit Schneidewinus exerc. crit. III 12. 2) Epigr. apud Paus. VI 17, 6. — Antagoras in anth. Pal. VII 103, 4 *ὦν ἀπὸ μῦθου* *λερός* *ἦισεν* *δαίμονιον* *στόματος*.

non ἡμερόφων' vel ἱμερόφων' ἀλέκτωρ, sed ἱερόφων' ἀλέκτωρ, Sappho (apud schol. Soph. El. 149) non ἱμερόφωνος sed ἱερόφωνος ἀηδών dixisse arbitratur. In duobus aliis locis tractandis variae lectionis testimonia in auxilium vocat. Photius enim in lexico non ἡεροφώνων (Il. Σ 505) ut Hesychius, sed ἱεροφώνων exhibet, et in Alemanis verbis ἐπὶ δ' ἱμερον ὕμνω καὶ χαρίεντα τίθει χορόν (apud Heph. p. 24 Westph.) Maximus Planudes lectionem ἱερόν ὕμνον praebet (rhet. Gr. ed. Walz V p. 510). Sed ne ea quidem tanti momenti esse ut inauditum istud ἱερός vocabulum inde restituere liceat nemo infitiabitur.¹⁾ Restat versus qui est in Alemanis fragmento Parisino p. 1, 21 ubi in papyro haec servata habemus

ιτες δὲ Διὸς δ(ό)μον
 ἦν· ερογλεφάροι.

Locus difficillimus est: nescio an Aleman *διερογλεφάροι* scripserit eodem sensu quem Ahrensius in vocabulo a se invento (*ιερογλεφάροι*) inesse vult.²⁾

XV

Theo Smyrnacus postquam Alexandri Ephesii versus de ordine et consonantia planetarum tractavit ita pergit (de astr. p. 192):

Ἐρατοσθένης δὲ τὴν μὲν διὰ τῆς φορᾶς τῶν ἄστρον
 γινομένην ἀρμονίαν παραπλησίως ἐνδείκνυται· τὴν μὲντοι
 τάξιν τῶν πλανωμένων οὐ τὴν αὐτήν, ἀλλὰ μετὰ σελήνην
 ὑπὲρ γῆς δευτέρον φησι φέρεσθαι τὸν ἥλιον. φησὶ γὰρ ὡς
 Ἐρμῆς, ἔστι (ἔτι em. Martinus) νέος, ἐργασάμενος τὴν λύ-
 ραν³⁾, ἔπειτα πρῶτος (πρώτως em. Martinus) εἰς τὸν οὐρα-
 νὸν ἀνιῶν καὶ παραμείβων τὰ πλανᾶσθαι λεγόμενα, θαν-
 μάσοιε (scr. θανμάσας) τὴν διὰ τὴν ὕμνην τῆς φορᾶς αὐτῶν

1) Quid vetuit grammaticos ἡεροφώνων Interpretari voce μεγαλοφώνων, id quod factum videmus apud Hesychium? V. schol. Il. Σ 505 ἡεροφώνων δέ, ὡν ἡ φωνὴ μίχαι τοῦ ἑμφανοῦς ἰννεῖται. καὶ ἐν ἄλλῃ „φωνὴ δέ οἱ αἰθέρ ἴκωνε.“ 2) Cf. Luc. Lexiph. 4 διερόν βλέπειν.

3) De lyra a Mercurio inventa cf. Volkmann Plut. de musica p. 154 sq. Vnger Theb. Parad. p. 32 sqq.

γινομένην ἁρμονίαν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασμένῃ λύρᾳ
(add. ὁμοίαν)
ἐν δὲ τοῖς ἔπεισι φαίνεται ὁ ἀνὴρ οὗτος τὴν μὲν γῆν ἑᾶν
ἀκίνητον, ἐν ὁκτώ δὲ φθόγγοις ποιεῖ ὑπὸ τὴν τῶν ἀπλα-
νῶν σφαῖραν ταῖς (τὰς em. Mart.) τῶν πλανωμένων ἐπτά,
καὶ πάσας κινῶν περὶ τὴν γῆν καὶ τὴν λύραν ποιούμενος
ὁκτάχυρδον ἐν τῇ διὰ πασῶν συμφωνίᾳ, ὁ μουσικώτερος
Ἀλεξάνδρου.¹⁾

Vocem ὁμοίαν pertinentem ad dativum τῇ ὑπ' αὐτοῦ
κατασκευασμένῃ λύρᾳ deesse perspexit Martinus addiditque
eam post ἁρμονίαν. Desunt autem plura. Nam ubi Theo
dixit, Eratosthenem post lunam statim collocare solem, por-
gitquo φησὶ γὰρ, sequentia accuratius declarent necesse est,
quonam modo Eratosthenes hanc sententiam expresserit.
Omnem dubitationem tollit Chalcidius, e cuius verbis (*quae
causa esset — et excelsa*) Graecum locum facile quivis sup-
plere potest. His reputatis ὁμοίαν vocabulum cum ceteris
quae exciderunt ante verba ἐν δὲ τοῖς ἔπεισι locum habuisse
statuo; θαυμάσοις autem non in θαυμάσειε, quod Martinus
scripsit, sed in θαυμάσας mutari debet: *miratum* exstat apud
Chalcidium.

Chalcid. comment. in Plat. Tim. 72 *quem* (Alexandrum)
*secutus Eratosthenes motu quidem stellarum sonos musicos edi
consentit: sed ordinem collocationis non eundem esse dicit. sta-
tim quippe post lunam secundam altitudinem a terra dat soli,
memorans fabulose, Mercurium commenta recens a se lyra cum
caelum ascenderet primitus transcurrentem per ea, quae motu pla-
netarum ad organicum modum personabant (lyrae)²⁾ a se in-
ventae similem, miratum quod imago a se inventi operis in*

1) Sic postrema, litterarum compendiis scripta, in codice Marciano
(303) leguntur. Ambrosianus (C 263 inf.) et Parisinus (1821) quo solo
usus est Martinus habent ὁ μουσικώτατος Ἀλεξάνδρος, unde iam Marti-
nus genninam lectionem cognovit. Bergkii οὗτος ὁ μουσικώτατος
Ἀλεξάνδρος a Theone scriptum fuisse coniecit (Ztschr. f. d. AW. 1850
p. 177). Est autem Parisinus descriptus ex Ambrosiano, Ambrosianus
ex Marciano, ut is pro unico tractatus de astronomia fonte habendus
sit: de qua re alio loco disputabo. 2) *lyrae* quod deest in editionibus
addendum videtur; cf. Graeca verba.

caelo quoque reperiretur stellarum collocazione quae causa esset concinentiae, recensere, primum se a terra transmisisse lunae globum, post quem superasse solis, dehinc Mercurii Stilbontis et ceterorum cum aplani summa et excelsa.

Ach. Tat. p. 136 Α περὶ δὲ τῆς ἐναρμονίου κινήσεως αὐτῶν (stellarum errantium) εἶπεν, ὥς ἔφην, Ἄρατος ἐν τῷ κανόνι καὶ Ἐρατοσθένης ἐν τῷ Ἑρμῇ καὶ Ὑψικλῆς καὶ Θράσυλλος καὶ Ἀδραστος Ἀφροδισιεύς.

Narrationem de Mercurio caelum ascendente ad poema Mercurii nomine inscriptum revocavit Fabricius: neque quidquam profecto magis perspicuum. Vidimus enim in fragmentis quae ad hoc carmen certis testimoniis referuntur, poetam res caelestes describentem saepius tempore praeterito uti, cf. fr. XVII—XIX: id quod explicari nequit nisi de narratione cogitamus, qua poeta aliquem induxit caeli signa motusque contemplantem: nam in earmine mere quod dicunt didactico absurda haec essent. Illum vero qui iter caeleste suscipit Mercurium esse quis neget inspectis Theonis et Chalcidii locis? Constat praeterea Achillis testimonio sphaerarum consonantiam in Mercurio fuisse commemoratam: cf. fr. XVII.

Verum enim vero constat etiam id ipsum opus carmen fuisse epicis versibus compositum: quomodo igitur ἐπη ei apud Theonem opponi possunt? Mirationem nostram augeri oportet, cum viderimus ea quae ex epico carmine citantur ad idem illud argumentum in Mercurio tractatum, sphaerarum consonantiam dico, pertinere. Sed ea difficultas facile solvi potest. Demonstravi enim, quaecunque Theoni et Chalcidio communia sint ex Adrasti Peripatetici in Platonis Timaeum commentario ab uno descripta, ab altero in Latinum sermonem conversa esse (Rhein. Mus. XXVI p. 582 sqq.). Idem igitur valet de fabula qua Mercurius caeli contemplator inducitur. Verba quae eam sequuntur, inde a lacuna a me indicata usque ad Ἀλεξάνδρου, Theo solus habet: quae autem postea legimus, rursus communia

habent.¹⁾ Itaque necessario suspicio oritur, illa ἐν δὲ τοῖς ἔπεισι κτλ. a Theone verbis Adrasti addita esse. Ac si hoc statuimus, omnia plana fiunt. Etenim Theo, exiguae cruditiois homo, cum illa ad Eratosthenem pertinentia ex Adrasto describeret, ad carmen quoddam ea referenda esse nesciebat. In priorem autem operis sui partem (p. 165 Bull.) ex alio scriptore, fortasse Moderato, duos hexametros Eratosthenicos de sphaerarum concentu transtulerat (fr. XVII). Itaque Eratosthenis sententiam ex Adrasto relatum complere sibi visus est additis (quasi duo testimonia ad diversos libros pertinerent) verbis ἐν δὲ τοῖς ἔπεισι κτλ. Nititur hoc additamentum solis illis versibus. Quod enim Theo ultimo loco dicit τὴν λύραν ποιούμενος ὀκτάχορδον ἐν τῇ διὰ πασῶν συμφωνίᾳ, quamquam fragmento XVII non docetur, tamen ex eo concludere potuit. Existimabat enim antiquitas caelestium corporum harmoniam respondere fidibus lyrae. Inde Theo statuit (quod num accurata argumentatione fecerit, postea videbimus) ex Eratosthenis opinione octo sphaerarum motu consonantias fidium octachordi edi: acutissimus vero octachordi sonus et gravissimus consonantiam διὰ πασῶν efficiunt.²⁾

Quae cum ita sese habeant, reicienda omnino est Bergkii sententia, qui ex illa citandi ratione colligit, prius testimonium non ex Mercurio sed ex Catasterismis petutum esse. Cui opinioni praeter ea documenta, quae de carmine Mercurii nomen gerente cogitare nos iubent, etiam Catasterismorum argumentum repugnat. Narratae erant ibi fabulae de signorum caelestium originibus, ac vix intellegi potest, qua ratione in hoc opere Eratosthenes rettulerit Mercurium sphaerarum harmoniam esse miratum. Theo autem non utro-

1) Theo οἱ μέντοι μαθηματικοὶ οὕτως ταύτην κτλ. Chalc. mathematici tamen neque hanc etc. 2) Westphal Metrik der Gr. I p. 294 sqq. Ceterum eorum quoque, qui harmoniam mundi heptachordo aut enneachordo adaequabant, plerique consonantiam διὰ πασῶν effici censebant. De heptachordo cf. Arist. Quint. p. 145 sqq. Nicom. Harm. p. 6. Boeth. de inst. mus. I 20. 27. Bryenn. Harm. p. 363. 410; de enneachordo Alex. Ephes. apud Theonem de astr. p. 188. Plin. nat. hist. II § 84. Plut. de an. procr. p. 1029 A. Hyg. de lim. const. p. 184 Lachm. Censor. 13. Favonius Eulogius in Somn. Scip. p. 411 Or.

que, ut Bergkiius censet, Eratosthenis libro utebatur, sed neutro. —

Demonstrasse mihi videor, verbis Theonis τὴν λύραν ποιοῦμενος ὀκτάχορδον nil contineri nisi sententiam Theonis quam ex duobus versibus fr. XVII sibi informaverit. Lieetne nobis hanc conclusionem, quam speciem quandam probabilitatis habere non nego, adoptare? Non licet. Quid enim si Eratosthenes eandem de sphaerarum concentu opinionem protulerit quam postea a Cieerone prolatam videmus? octo quidem mundi sphaeras esse quae moverentur: sed septem tantum sonos edi, quia Mercurii et Veneris motibus idem sonus efficeretur. Ita enim Cicero (quem huius sententiae inventorem esse nemo profecto opinabitur) de rep. VI 18: *illi autem octo cursus, in quibus eadem vis est duorum, septem efficiunt distinctos intervallis sonos, qui numerus rerum omnium fere nodus est, quod docti homines nervis imitati atque cantibus aperuerunt sibi reditum in hunc locum etc.* Cf. Macr. in Somn. Seip. II 4, 9 *octo sunt igitur quae moventur, sed septem soni sunt qui concinentiam de volubilitate conficiunt propterea quia Mercurialis et Venerius orbis pari ambitu comitati solem viae eius tamquam satellites obsequuntur et ideo a nonnullis astronomiae studentibus eandem vim sortiri existimantur.*¹⁾ Quod si eodem modo narravit Eratosthenes, Mercurio, qui in eius carmine congruentiam inter caelestium sphaerarum sonos et lyram a se inventam miratur, non octachordi, sed heptachordi inventionem tribuisse consendus est. At facile quis hoc veri similis esse propterea putaverit, quia constat lyram septem fidibus instructam antiquis temporibus usitatam, octachordon postea domum inventum esse. Itaque aptius certe fuit, lyrae Mercurii septem quam octo fides tribuere. Atque hanc ob causam poeta hymni Homericiei narravit ἐπὶ δὲ συμφώνους οἷων ἐτανύσσατο χορδὰς (51), alique eum secuti

1) Fuisse etiam videntur, qui soli, Mercurio, Veneri unam tantum vocem tribuerent. Cf. Plut. de an. procr. p. 1029 B.

sunt.¹⁾ Attamen rem in medio relinquo. Id vero propter Adrasti locum pro explorato putandum, Eratosthenem non in eorum numero fuisse qui Mercurio, ea nimirum de causa quia σύστημα τετράχορδον omnium vetustissimum fuisse existimabatur, tetrachordon adsignarent.²⁾ Alii etiam de trium fidium lyra a Mercurio inventa fabulabantur: Diodorus enim refert, Mercurium ex Aegyptiorum opinione λύραν τε νευρίην ποιῆσαι τρίχορδον, μιμησάμενον τὰς κατ' ἐνιαυτὸν ὥρας· τρεῖς γὰρ αὐτὸν ὑποστήσασθαι φθόγγους, ὧν καὶ βαρὺν καὶ μέσον, ὧν μὲν ἀπὸ τοῦ θεοῦς, βαρὺν δὲ ἀπὸ τοῦ χειμῶνος, μέσον δὲ ἀπὸ τοῦ ἔαρος (I 16).

Lyra inventa ex carminis nostri institutione Mercurius in caelum ascendit transitque eius sphaeras. Posset quispiam ex pristino Mercurii dei apud Graecos significato hoc explicare, si recte Welckerus de eo iudicasset.³⁾ Sed valde dubito, an Welckeri sententia cuiquam sit comprobata. Itaque Bernhardy potius adstipulandum, qui Eratosthenis narrationem ad Aegyptiorum res divinas spectare contendit (p. 111). Pervulgatum est Thoth Aegyptiorum deum non diversum existimatum esse a Mercurio. Ad illum autem Aegyptii astronomiae origines referebant. Plato in Phaedro p. 274 C ἤκουσα τοίνυν περὶ Ναύκρατιν τῆς Αἰγύπτου γενέσθαι τῶν ἐκεῖ παλαιῶν τινα θεῶν, οὗ καὶ τὸ ὄρνειον τὸ ἱερόν, ὃ δὴ καλοῦσιν ἴβιν· αὐτῷ δὲ ὄνομα τῷ δαίμονι εἶναι Θεῦθ. τοῦτον δὲ πρῶτον ἀριθμὸν τε καὶ λογισμὸν εὑρεῖν καὶ γεωμετρίαν καὶ ἀστρονομίαν. Diod. l. c. (de iis quae Aegyptii ad Mercurium referebant) περὶ τε τῆς τῶν ἀστρον. τάξεως καὶ περὶ τῆς τῶν φθόγγων ἁρμονίας καὶ φύσεως τοῦτον πρῶτον γενέσθαι παρατηρητήν. Strabo XVII p. 816 λέγονται δὲ καὶ ἀστρονόμοι καὶ φιλόσοφοι μάλιστα οἱ

1) Alex. Ephes. apud Theonem de astr. p. 190. Ov. Fast. V 105. [Erat.] Catast. 24. Hyg. de astr. II 7. Schol. Ar. Phaen. 269. Schol. Germ. p. 84. 150 Breys. Luc. dial. deorum 7, 4. Bryenn. Harm. p. 362. 410.

2) Macr. Sat. I 19, 15. Boeth. de inst. mus. I 20. 3) Griech. Götterl. I p. 342 „er bedeutet den Kreislauf des Himmels, des Tags und der Nacht, des Wachens und Schlafens, dem entsprechend auch des Lebens und Sterbens, die lebendige Bewegung, den Umschwung.“

ἐνταῦθα (Thebis) ἱερεῖς· τούτων δ' ἐστὶ καὶ τὸ τὰς ἡμέρας μὴ κατὰ σελήνην ἄγειν, ἀλλὰ κατὰ ἥλιον κτλ. ἀνατιθέασι δὲ τῷ Ἑρμῇ πᾶσαν τὴν τοιαύτην μάλιστα σοφίαν. Aegyptiorum sacerdotes quadraginta duo habebant sacros libros deo Thoth attributos¹⁾, quorum quattuor astronomiam tractaverunt: Clem. VI 35 μετὰ δὲ τὸν ὥδὸν ὁ ὠροσκόπος ὠρολόγιόν τε μετὰ χεῖρα καὶ φοῖνικα ἀστρολογίας ἔχων σύμβολα πρόεισιν. τοῦτον τὰ ἀστρολογούμενα τῶν Ἑρμοῦ βιβλίων τέσσαρα ὄντα τὸν ἀριθμὸν αἰεὶ διὰ στόματος ἔχειν χρή, ὃν τὸ μὲν ἐστὶ περὶ τοῦ διακόσμου τῶν ἀπλανῶν φαινομένων ἄστρων, τὸ δὲ περὶ τῶν συνόδων καὶ φωτισμῶν ἡλίου καὶ σελήνης, τὸ δὲ λοιπὸν περὶ τῶν ἀνατολῶν. Cum igitur Mercurius ut Graeci fabulabantur lyram, ex Aegyptiorum opinione Thoth astronomiae scientiam invenerit, Pythagoreorum autem et Platonis placitis voces lyrae ad motus astrorum fuerint relatae: facile est ad explicandum, qua ratione Eratosthenes ea quae Adrastus exponit fingere potuerit.²⁾ Fortasse vir rerum Aegyptiarum peritissimus, cum Mercurium lunae sphaeram permeasse referret, in hac narratione instituenda etiam eo respexit quod Thoth nonnunquam lunarem quandam habebat significationem lunaeque dominus appellabatur³⁾: quare in imaginibus repraesentatur lunam sive plenam sive dimidiam in capite gerens.⁴⁾ Cf. Plut. de Is. et Os. c. 41 καὶ τῷ μὲν ἡλίῳ τὸν Ἡρακλέα μυθολογοῦσιν ἐνιδρυμένον περιπολεῖν, τῇ δὲ σελήνῃ τὸν Ἑρμῆν.

De planetarum collocatione, in quam primi Pythagorei accuratius inquisivisse dicuntur⁵⁾, inter veteres complures fuisse opiniones notum est. De luna quidem et de Martis Iovis, Saturni ordine inter omnes fere constabat: at de solc, Mercurio, Venere alii aliter iudicabant. Anaximandri, Par-

1) Clem. Strom. VI 35—37. Cf. Plut. de Is. et Os. c. 61. Lepsius das Tottenbuch der Aegypter p. 17. Quibus fundamentis ea nitantur, quae de Thoth deo „ogdoadis domino“ Knoetelius profert (Rhein. Mus. XXII p. 522 sqq.), diiudicare nequeo. 2) Cf. Manil. I 30 sqq.

3) Bunsen Aegyptens Stelle in der Weltgesch. I p. 463 sq. 4) Parthey Plut. über Isis u. Os. p. 154 sq. 5) Eudemus apud Simplicium in Aristot. libros de caelo p. 212a Karst.

menidis, Leucippi sententiae posteris temporibus merito neglegebantur; Stob. ecl. I 24 p. 510 (Anaximander dixit) ἀνωτάτω μὲν πάντων τὸν ἥλιον τετάχθαι, μετ' αὐτὸν δὲ τὴν σελήνην· ὑπὸ δὲ αὐτοῦς τὰ ἀπλανῆ τῶν ἀστροῦ καὶ τοὺς πλανήτας.¹⁾ p. 518 Παρμενίδης πρῶτον μὲν τάττει τὸν ἔφω, τὸν αὐτὸν δὲ νομιζόμενον ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἔσπερον, ἐν τῷ αἰθέρι· μεθ' οὗ τὸν ἥλιον, ὑφ' οὗ τοὺς ἐν τῷ πυρῶδει ἀστέρας, ὅπερ οὐρανὸν καλεῖ.²⁾ Laert. Diog. IX 33 (de Leucippi doctrina) εἶναι δὲ τὸν ἥλιον κύκλον ἐξώτατον, τὸν δὲ τῆς σελήνης προσγειώτατον, τοὺς δὲ τῶν ἄλλων μεταξὺ τούτων. De Democrito Pseudo-Plut. p. 889 B Δημόκριτος τὰ μὲν ἀπλανῆ πρῶτον, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς πλανήτας, ἐφ' οἷς ἥλιον, φωσφόρον, σελήνην.³⁾ Adulta iam astronomiae scientia longe plurimi Chaldaeorum opinionem amplectebantur, qui post lunam altitudinem secundam a terra Mercurio dederant, tertiam Veneri, quartam soli.⁴⁾ Id pro vero habebant Archimedes⁵⁾, Ptolemaeus⁶⁾ aliique permulti⁷⁾, posteriorumque temporum Pythagorei medium inter astra errantia locum tenere contendebant circulum solis ὡς ἡγεμονικωτάτου καὶ οἶον καρδίας τοῦ παντός.⁸⁾ Atque iis qui solem medium esse existimabant de Mercurii Venerisque ordine dubitatio non erat; nam quod Nicomachus eum invertit (Harm. p. 7), mera negligentia ortum esse videtur: cf. epit. Nicom. p. 33 Meib. τὴν δὲ παρανήτην οὐ κατὰ τὸν Ἑρμῆν (Nicomachus ponit), ἀλλὰ κατὰ τὴν Ἀφροδίτην ἀτάκτως, εἰ

1) [Plut.] de plac. philos. p. 889. Cf. Ach. p. 135 E εἰσι δὲ οἱ πρῶτον τὸν ἥλιον λέγοντες, δευτέραν δὲ τὴν σελήνην, τρίτον δὲ τὸν Κρόνον. 2) Cf. tamen Zeller die Philos. der Gr. I p. 484. 3) Ach. l. c. ἄλλαι δὲ (λέγουσι) τέταρτον τὸν Ἑρμῆν, ἕκτην δὲ τὴν Ἀφροδίτην. Unam e vulgaribus opinionibus Democrito Pseudo-Galenus adscribit, hist. phil. p. 272. 4) Macr. in Somn. Scip. I 19, 2. Brandis Hermes II p. 261. 5) Macr. l. c. 6) Math. synt. IX 1. Cf. Procl. in Tim. p. 258. 7) Alex. Ephes. apud Theonem de astr. p. 182 sq. (Chalc. 71.) Geminus p. 4. Petosiris et Nechepsos apud Plinium nat. hist. II § 88. Vit. IX 4, 5. Manil. I 811 sq. Plin. nat. hist. II § 34—41. Cleom. I 3. Hyg. de astr. IV 14. Schol. Arati 455. Ach. p. 135 D (τινές). Anatolius in Theol. arithm. p. 56. Arist. Quint. p. 147. Hyg. de lim. const. p. 184 sq. Lachm. Mathematici apud [Plut.] de plac. philos. p. 889 et Stob. ecl. I 24 p. 516. Fay. Eul. p. 411. [Ptol.] Harm. III 16. Iul. Firm. Astr. III. Suidas v. ἐποχή. Bryenn. Harm. p. 363. 410. 8) Theo de astr. p. 182 (Chalc. 71).

μὴ γραφικὸν εἶη τὸ πταῖσμα. Antiquiore autem tempore Graeci interque eos, ut tradidit Eudemus¹⁾, primus Anaxagoras solem statim post lunam collocare solebant, ac nonnulli etiam Archimede posteriores denuo hanc sententiam amplexi sunt²⁾: itaque factum est, ut Ptolemaeus (qui ea refutata alteram argumentis comprobare studet) illam quam antiquiorem dico mathematicis posteriorum temporum, alteram τοῖς παλαιωτέροις adscriberet. Ex Platonis opinione quam postea adoptavit Chrysippus³⁾ Venus tertium, Mercurius quartum obtinet locum.⁴⁾ Ab Eratosthene autem in Mercurio inversum ordinem his stellis tribui vidimus.⁵⁾ Quomodo sectatores eius in comprobanda sua sententia versati sint, cognoscere licet ex Macrobio in Somn. Scip. I 19, 8 sqq. Si vero Macrobius Aegyptiorum hanc existimationem fuisse dicit (I 19, 2. 21, 24 sqq.), non magni id momenti esse videtur: aliter certe Aehilles p. 136 C τέταρτος δὲ ὁ ἥλιος κατ' Αἰγυπτίους, ἕκτος δὲ κατ' Ἑλλήνας⁶⁾ et item Cassius

1) Proclus in Tim. p. 258 C. 2) De Pythagoreis v. Alex. Aphr. in Arist. Metaph. p. 29 Bon. De Eudoxo et Aristotele Proclus in Tim. p. 257 F (qui fuit huius ordinis causas proponit). De Philolaus Stob. ecl. I 22 p. 488. Cf. etiam Tim. Loerus qui dicitur p. 96 E. Theo de astr. p. 194 (Chalc. 72) οἱ μέντοι μαθηματικοὶ τὴν τάξιν τῶν πλανωμένων οὕτε ταύτην οὕτε τὴν αὐτὴν πάντες τιθέασιν, ἀλλὰ μετὰ τὴν σελήνην τάττονται τὸν ἥλιον, ὅπερ δὲ τοῦτον ἔνιοι μὲν τὸν στέλλοντα, εἰτα τὸν φωσφόρον, ἄλλοι δὲ τὸν φωσφόρον, ἔπειτα τὸν στέλλοντα, τοὺς δὲ ἄλλους ὡς εἴρηται. 3) Stob. ecl. I 21 p. 448. 4) Martin Etudes sur le Timée de Platon II p. 64 sqq. Cf. Ach. p. 135 D οἱ περὶ τὰ μετώρα δεινοὶ φασὶ ζώνας εἶναι ἐπὶ κατὰ κτλ. ἐν τῇ τετάρτῃ τὸν τοῦ Ἑρμοῦ (ἀστέρα), ἐν τῇ πέμπτῃ τὸν τῆς Ἀφροδίτης, ἐν δὲ τῇ ἕκτῃ τὸν τοῦ ἡλίου. Platonem sequuntur praeterea [Aristoteles] de mundo 2 (Apul. de mundo 2) et Alexander apud Simpl. in Arist. libros de caelo p. 213 Karst. (ubi Simplicius γραφικὸν πταῖσμα statuendum suspicatur contrariamque de Mercurio et Venere sententiam firmare studet). Cicero ubi Balbum Stoicem disputantem fingit eundem planetarum ordinem enarrat quem Plato, de nat. deorum II § 53: alibi facit cum Chaldaeis, de div. II § 91, de rep. VI 17. — Falso Platoni sententia Eratosthenica tribuitur a Macr. I 19, 2. 21, 27. [Plut.] de plac. philos. p. 889 B (Stob. ecl. I 24 p. 512). 5) Ach. l. c. τινὲς δὲ ἐν τῇ τετάρτῃ (ζώνῃ) τὴν Ἀφροδίτην λέγουσιν, ἐν τῇ πέμπτῃ δὲ τὸν Ἑρμοῦ, ἐν δὲ τῇ ἕκτῃ τὸν ἥλιον. Cf. ib. p. 136 C. Theo de astr. p. 296. [Plut.] de plac. phil. p. 889 (τῶν μαθηματικῶν τινες). Eundem ordinem Pythagoras statuisset perhibetur in vita Pyth. apud Phot. Bibl. p. 439 b: sed Plinius (II § 84), Censorinus (13), Sidonius Apollinaris (carm. 15, 61 sqq.) Chaldaeorum sententiam ei tribuunt. Utra opinio significetur in [Erat.] Catast. 43 et ab Hyg. de astr. II 42, non liquet. 6) „Graecis“ hoc loco Platonis, non Eratosthenis opinio adscribitur.

Dio XXXVII 19 de vulgari sententia κατὰ τὴν τάξιν τῶν κύκλων καθ' ἣν οἱ Ἀργύπτιοι αὐτὴν νομίζουσι. Restat ut commemorem hypothecsim illam maxime memorabilem, fortasse ad Heraclidem Ponticum auctorem referendam, qua motus Mercurii et Veneris ratione a ceteris longe diversa repraesentatur: unam esse cavam sphaeram soli, Mercurio, Veneri communem, atque in ea esse solidas horum astrorum sphaeras commune centrum habentes, quarum minima sit sphaera solis, circum hanc sphaera Mercurii, tum utramque complectens et omnem cavae sphaerae altitudinem obtinens Veneris sphaera.¹⁾

XVI

Philo de prov. (ex versione Armenia in linguam Lat. transl. ab Auchero) p. 101. *Circulus tamen lacteus ad quid est? Etenim qui de meteoris agunt, ita inter se dimicant, ut dissimilia de illo sentiant.*²⁾ *Siquidem nonnulli arbitrantur luminis esse revibrationem ex stellis refulgentibus; quidam vero commissuram totius caeli, ubi coaptantur hemisphaeria; aliqui antiquam ab initio viam solis; alii Geryonis pectus viam, per quam cas duxit; alii vero ex γαλακτικοῖς sc. lacte plenis Iunonis uberibus; quod etiam Heratosthenes sensit: quare dicit: Miror, si aggrediar Iovis sacra vestigia pedis, quod cornu appellat hucusque et circum festinantis velocisque suffurantis paleas. Praetermissis itaque istorum adinventionibus minus probandis, quae ardore dimicandi sunt prolatae, convenit dicere, quod ignis est ista glomeratio ab aethere causata naturali necessitate, non providentia.*

Ea versionis Armeniae verba quae ad Eratosthenem spectant respondere hisce Germanicis Graccisque vocabulis benevola liberalitate mihi perscripsit Ioannes Gildemeister:

1) Huius sententiae demonstrationem, quae sane ad astronomiae scientiam non pertinet, v. apud Theonem p. 296 sq. Cf. Chalc. 109.

2) „Vel ad verbum: num ideo ut apud sublimia lustrantes invidia moveatur et contradictiones occurrant? ne haec de illis putent.“ Auch.

„welches auch Eratosthenes geglaubt hat, weshalb er sagt: ich wundere mich wenn ich mich mache an¹⁾ *Διὸς τὰ κυριακὰ τὰ ἑρὰ τὰ ἐμποδῶν*²⁾), welches er Horn nennt³⁾ bis jetzt (bis heute) und Kreis⁴⁾ des davonstürmenden, eilenden Spreudiebes.

Das Folgende dem Sinn nach wohl richtig, aber im Armen. nicht zu construiren und fehlerhaft:

Aber ihre unglaublichen Erfindungen⁵⁾, welche sie mittelst des Kampfes der Disputation vorbringend gesagt haben⁶⁾, — ist angemessen zu sagen, *ὅτι πρὸς τοῦτο τὸ σύστημα*⁷⁾ *ἐκ τοῦ αἰθέρος συνιστάμενον*⁸⁾, *ἀναγκάται φύσεις, καὶ οὐ προνοία*.⁹⁾

Magni momenti esset hic locus, ut iure Bergkiius monuit (Jahrb. f. Philol. 1860 p. 412), nisi tanta obscuritate laboraret. Ut a certis incipiam, primum mihi haec Aucheri verba sunt adferenda: „Via lactea Latinis dicta Graeco more, Armeniis est Hartacol vel Hartcogh, paleae fur, qui nempe in fuga sua paleam portandam vel invitius sparserit huc illuc. Nescimus, an sensum solum expresserit hac voce interpres Armenius an legerit in Gr. aliquid simile, ut *ἀχυρόφωνος* vel *ἀχυροκλέπτῃς* aut *ἀχυρῶν* etc.“ Permiram ac prorsus singularem esse istam fabulam quam ad explicandam viae lacteae originem Armenii narrabant, quivis sponte animadvertet: itaque nulla ratione statuere licet, alius gentis scriptorem eadem imagine esse usum. Consectarium est, verba illa *circulum festinantis velocisque suffu-*

1) „ἐπιχειρῶ, davon ist das Arm. die genaue Uebersetzung u. auch in der Bedeutung argumentiren.“ 2) „ein sonst nicht vorkommendes Substantiv, genau gebildet aus *πρὸς ποσὶ* oder *ἐμποδῶν*: dieselbe Zusammensetzung kommt aber mit Verbalendung im Sinn mit Füßen treten, unter die Füße werfen vor.“ 3) „So steht da und Emenadation ohne Gewaltigkeit nicht thunlich (im Arm. wird die Milchstrasse nicht etwa Horn genannt).“ 4) „κύκλος, allenfalls auch *ζώνη* oder *ζωστήρ*.“ 5) „Accus.“ 6) „Es fehlt ein Wort, von dem der Accus. abhinge, im Sinn von praetermissis.“ 7) „*συστάσις* wäre zu setzen, wenn nicht das Verbum für das Folgende das näherliegende wäre.“ 8) „oder *συνεστῶτος* (auf *πρὸς* zu beziehen).“ 9) „*ἀναγκάται φύσεις* liegt allerdings nahe.“

rantis palcas non cum Bergkio Eratostheni sed Armenio Philonis interpreti esse adsignanda, quem saepe explicationis causa synonyma repetiisse testatur Aueherus (p. II).

Quod autem ad ipsius Eratosthenis locum attinet, propter speciem eius recte censuit Bergkius, ex Mercurio, non ex libro prosa oratione scripto eum petatum esse. De sententia horum verborum ex iis quae Gildemeister mecum communicavit nunc certius quam antea iudicari potest. Quis ille est qui miratur adgrediens viam lacteam ante pedes positam? Nemo alius profecto nisi Mercurius, quem caelestes regiones peragrante Eratosthenes repraesentavit. Ego saltem non intellego, quo sensu verba illa Eratosthenes de se ipso eloqui potuerit. Qua autem appellatione Mercurius orbem lacteum significet, non apparet. Ex iis quae praecedunt efficitur, mythum de lacte ex Iunonis uberibus effuso ab eo commemorari. Talis vero sententia inesse non potest in iis verbis quae Gildemeister Graecis *Διὸς τὰ κυρία καὶ τὰ λεγά* respondere dicit. Iovis uxorem, non Iovem commemorari necessarium est. Itaque haec verba sive Philonis sive interpretis sive librariorum errore vel negligentia mutilata esse puto. Exeidit ni fallor uxoris vocabulum, praeterea substantivum aliquod, quo adiectiva *θεῖος* et *λεγός* vel similia pertinuerunt, fortasse alia nonnulla quibus fabula elarius significata fuit.

Prorsus diversam huius loci explicationem ex Aucheri versione Bergkius hausit. Vocabulum enim quod *τὰ πρὸς ποσσίν* significat, ab Auchero non satis accurate verbis *vestigia pedis* redditum, non ad loquentem (qui admiratione se captum esse fatetur), sed ad Iovem refert atque inde statuit, viam lacteam ab Eratosthene viam Iovis fuisse nominatam: quae autem de fabulosa eius origine a Philone Eratosthene auctore postmodo prolata essent, ea interpretem quippe qui verba Philonis non intellexeret omisisse. Huic sententiae adsentiri non possum, quia poeta bono iudicio praeditus ne in fabulis quidem contraria ineleganter commiscuissè putandus est. Itaque cum qui galaxiam lac Iunonis esse narravit

eandem rem eodem loco simul iter Iovis dixisse nunquam mihi persuadebo. Accedit aliud. Narraverat Eratosthenes in eo carmine de quo agimus, Mercurio Iunonem dedisse lae (fr. II), simulque finxerat, Mercurium ἐν νέον caelum conscendisse (fr. XV). Quomodo igitur vel in poetica narratione cogitari potuit, brevi tempore ex lacte Iunonis iter immortalium ad Oceani fontes¹⁾ factum esse?

De altera denique galaxiae appellatione (*quod cornu appellat hucusque*) Bergkii haec profert: „ein zweiter mir unbekannter Name war χέρας (die nähere Bestimmung, die man vermisst, ist in dem sinnlosen *hucusque* enthalten), was anzudeuten scheint, dass man die Milchstrasse sich als eine Lichtquelle dachte, aus der ein reicher, breiter Strom sich ergiesst.“ Non contradicerem, nisi multo simplicior via solvendae huius quaestionis praesto esset. Suspicio enim, aut in eo Philonis exemplari quo interpres Armenius uteretur librarii errore χέρας pro τέρας scriptum fuisse, aut interpretem oculis deceptum falso ita legisse. τέρας autem lucidus galaxiae circulus a Mercurio apte dici potuit.²⁾ — Errore etiam *hucusque* illud ortum esse apparet: Eratosthenica fortasse fuere τέρας ἐς τόδε (pendentia a verbo eundi aut videndi), „in hanc mirabilem speciem.“

Quae si recte disputavimus, in Eratosthenis poemate Mercurius dum caelestes regiones visit miratur lucidam speciem quam ipse non multo antea Iunonis mammis appositus effecerat.

XVII

Theo Sm. p. 165 Bull. (cf. fragm. XV) Τιμόθεός φησι καὶ παροιμίαν εἶναι τὴν „πάντα ὁκτώ“ διὰ τὸ τοῦ κόσμου τὰς πάσας ὁκτὼ σφαίρας περὶ γῆν κυκλεῖσθαι· καθά φησι καὶ Ἐρατοσθένης

1) V. Bergk l. c. p. 411. 2) Aratus galaxiam descripturus (Phaen. 473) εἰ ποτέ τοι τήμοσδε περὶ φρίνας ἴκτο θαῦμα ἐκτεφαιμένο πάντη κεκλισμένον ἐνθὲν κύκλω οὐρανόν κτλ.

ὁκτώ δὲ τὰδε πάντα σὺν ἀρμονίῃσιν ἀρήρει,
 ὁκτώ δ' ἐν σφαίρῃσι κυλίνδετο κύκλῳ¹⁾ ἴοντα
 ἐνάτην περὶ γαῖαν.

Extrema monstruose corrupta leguntur apud Anatolium in Theol. arithm. p. 56 ἡ περιέχουσα τὰ πάντα σφαῖρα ὀγδόη, ὅθεν ἡ παροιμία „πάντα ὁκτώ“ φησι. σὺν ὁκτώ δὲ σφαίρῃσι κυλίνδεται ὁ κυκλώων ἐνάτην περιγαίην Ἑρατοσθένης φησίν.

Vs. 1. συναρμονίῃσιν codex Venetus 307 a me collatus.

2. σφαίρῃσι codd. Laurentiani 59, 1 et 85, 9.²⁾ σφαίραισι corr. m. alt. ex σφαίρεσι Ven. σφαίρεσι Parisinus 2450 (ab J. Guttentagio in usum meum collatus) et Laurentianus 28, 12.

3. ἐνάτην περιγαίην praebent Theol. ἐννέα τῶν περὶ γαῖαν Venetus, quae verba postmodo deleta sunt m. alt. ut videtur. Decesse videntur in ceteris Theonis codicibus. ταῦτ' ἐνάτην περὶ γαῖαν Bergkii Ztschr. f. d. AW. 1850 p. 177. Possunt etiam plura omissa esse. Cf. Theol. ar. p. 58 αἱ σφαῖραι περὶ ἐννάτην γῆν στρέφονται. Plut. de an. procr. p. 1029 D οἱ δὲ πρεσβύτεροι Μούσας παρέδωκαν καὶ ἡμῖν ἐννέα· τὰς μὲν ὁκτώ, καθάπερ ὁ Πλάτων, περὶ τὰ οὐράνια· τὴν δὲ ἐννάτην τὰ περιγίεια κηλεῖν ἀνακαλονμένην καὶ καθιστάσαν ἐκ πλάνης καὶ διαφορᾶς ἀνωμαλίαν καὶ ταρχὴν ἐχούσης.

Prius ὁκτώ enim ἀρμονίῃσιν construendum esse non satis considerate Bernhardyus adnotat (p. 165). Efficiuntur enim ex veterum imaginatione motu caelestium corporum octo voces, non octo harmoniae: id quod accuratius exponere lectoribus harum rerum peritis non necessarium est. Cf. Plato Civ. X p. 617 B ἐκ πασῶν δὲ ὁκτώ οὐσῶν μίαν

1) Non reperitur correptio litterae ω in hoc versu loco apud Callinicum: idem valet (quod ex parte casui tribuendam) de fr. XVIII 2 (κίντρον). XIX 12 (ἄλλαι). 14 (ἄμφω, καί). Contra respondent normae Callimacheae IV 2 (κινλῆσεται). VIII (διαφύεται). XXII 1 (οἱ). V. Schneider ad Callim. h. 2, 110. 2) De Theonis et Achillis codicibus Laurentianis quod ad lectionem versuum Eratosthenicorum attinet certior me fecit Ludovicus de Sybel amicus carissimus.

ἁρμονίαν ξυμφωνεῖν. Alex. Eph. apud Theonem de astr. p. 184

πάντες δ' ἐπιτατόνοιο λύρης φθόγγοισι συνῳδὸν
ἁρμονίην προχέουσι διαστάσει ἄλλος ἐπ' ἄλλη.

Recte constructionem a Timotheo intellectam esse inde perspicuum, quod versus propter proverbium πάντα ὁκτώ citavit. Atque ita locum Eratosthenieum, id quod apte monet Bernhardys, etiam poeta versum illorum concepissee videtur qui adferuntur a Clemente Strom. V 107

ἐπὰ δὲ πάντα τέτυκτο ἐν οὐρανῷ ἀστερόεντι
ἐν κύκλοις φανέντ' ἐπιτελλομένοις ἐνιαυτοῖς.

Eratosthenes cum dicit ὁκτώ δὴ τάδε πάντα proverbio πάντα ὁκτώ sine dubio alludit. Num autem derivationem proverbii a sphaerarum numero petendam existimaverit (quam sententiam a Timotheo et Anatolio proferri videmus), in incerto relinquendum. Falsam esse hanc opinionem vix est quod moneam: neque enim ex astronomia proverbialia existere solent. Aliis quoque, qui obscuram dictionem artificiosis doctisque interpretationibus explanare studebant, improspere res successit. Pollux IX 100 καὶ μὴν καὶ Στησίχορος ἐκαλεῖτό τις παρὰ τοῖς ἀστρογαλίζουσιν ἀριθμός, ὃς ἐδήλου τὰ ὁκτώ· τὸν γὰρ ἐν Ἰμέρᾳ τοῦ ποιητοῦ τάφον ἐξ ὁκτώ πάντων συντεθέντα πεποιηκέναι τὴν „πάντ' ὁκτώ“ φασὶ παρ-οιμίαν. Photius v. πάντα ὁκτώ¹⁾: οἱ μὲν Στησίχορον φασὶν ἐν Κατάνῃ ταφῆναι πολυτελῶς πρὸς ταῖς ἀπ' αὐτοῦ Στησιχορείοις πύλαις λεγομέναις, καὶ τοῦ μνημείου ἔχοντος ὁκτώ κίονας καὶ ὁκτώ βαθμοὺς καὶ ὁκτώ γωνίας. οἱ δὲ οὗτοι Ἀλήτης κατὰ χρησμὸν τοὺς Κορινθίους συνοικίζων ὁκτώ φυλάς ἐποίησε πολίτας καὶ ὁκταμερῇ τὴν πόλιν. Zenob. V 78 πάντα ὁκτώ. Εὐάνδρος ἔφη ὁκτώ τοὺς πάντων εἶναι κρατοῦντας θεοὺς, πῦρ, ὕδωρ, γῆν, οὐρανόν, σελήνην, ἥλιον, Μίθραν, νύκτα.²⁾ ἄλλοι δὲ φασὶν ἐν Ὀλυμπίᾳ τὰ πάντα εἶναι ἀγωνίσματα ὁκτώ, στάδιον, δόλιχον, δίαυλον, ὀπλίτην,

1) Siculus v. πάντα ὁκτώ. 2) Euaudri nugae fusius expositae sunt a Theone Sm. p. 164 sq. Bull.

πυγμήν, παγκράτιον καὶ τὰ λοιπά· ἀφ' ὧν εἰρησθαι πάντα ὀκτώ. Habes igitur quinque explicationes: quarum sola ea quae ad certaminum Olympiacorum genera pertinet, si non vera, saltem non inepta est.

In exponenda mira illa doctrina de caelestium sphaerarum concentu Eratosthenes Platonem in eo secutus est, quod sicut ille non solum planetis sed etiam stellarum inerrantium sphaerae sonum tribuit. Ita enim Plato Civ. X p. 617 B: ἐπὶ δὲ τῶν κύκλων αὐτοῦ ἄνωθεν ἐφ' ἐκάστου βεβηκέναι Σειρήνα συμπεριφερομένην, φωνήν μίαν λείδαν ἀνὰ τόνον· ἐκ πασῶν δὲ ὀκτὼ οὐσῶν μίαν ἀρμονίαν ξυμφωνεῖν.¹⁾ Alii — atque ea vetustior fuit opinio²⁾ — solis planetis consonantiam mundi effici putaverunt.³⁾ Alii vero in tractanda perversa hac scientia rationis tantopere expertes se praestiterunt, ut adnumerata etiam terra sphaeris sonantibus novem voces edidi perhiberent⁴⁾; cui sententiae Theo luculentum ex veterum scientia opponit argumentum: ἢ ἐπὶ τοῦ μέσου ἐστὶν ἀκίνητος, οὐδ' ὅλως ποιεῖ φθόγγον (p. 190 Mart.).

XVIII

Ach. Tat. p. 152 A μέμνηται δὲ αὐτοῦ (axis mundani)
Ἐρατοσθένης ἐν τῷ Ἑρμῇ λέγων

αὐτὴν μέν μιν ἔτετμε μεσῆρα παντὸς Ὀλύμπου,
κέντρον ἀπὸ σφαίρας· διὰ δ' ἄξονος ἡρήρειστο.

Vs. 1. αὐτὴν cum Bergkio (Ztschr. f. d. AW. 1850 p. 177) ad terram, non ut Bernhardys (p. 144) censet ad mediam terrae zonam referendum est: neque enim haec in sphaerae caelestis centro sita esse apte diceretur (v. ad vs. sq.). — Verbi ἔτετμε subiectum Bernhardys Mercu-

1) Cf. Cic. de rep. VI 18. Maer. in Somn. Scip. II 4. 2) Zeller die Philos. der Gr. I p. 373. 3) Cf. p. 41 adn. 2. Varro Atac. apud Mar. Viet. p. 60 Keil. Nicom. Harm. p. 33. Cassius Dio XXXVII 18. [Ptol.] Harm. III 16. Censor. 13. 5. 4) Pythagorae hanc opinionem adscribunt Plin. nat. hist. II § 81 et Cens. 13. Cf. p. 41 adn. 2. Plut. de an. procr. p. 1028 F. Ach. Tat. p. 136 D. Arist. Quint. I p. 21.

rium esse putat. Quod iudicium si amplecteremur, statuendum nobis esset, Mercurium Eratosthonicum aliunde in terram pervenisse camque in sphaerae centro positam intellexisse. Sed vidimus, deum o terra in caelum, non ex caelo in terram esse profectum: praeterea mihi quidem subabsurdum esse videtur, Mercurium cum in terram adveniat situm eius mundanum cognoscere. At idem de quavis alia persona valet, quam pro verbi *ἔτεμε* vulgari significatione usurpati subiecto acceperis. Quare mihi *ἔτεμε* ad axem spectare videtur. Semper tenendum est, Eratosthenem non Arati instar mundi institutionem describere, sed exponere quid Mercurius viderit. Itaque si ponamus, Mercurium oculis permitti axis longitudinem, non video cur post hanc fere sententiam „axis ab uno caeli polo ad alterum per terram porrectus erat“ non ita pergi potuerit: „ad terram ipsam pervenit in medio“ etc. Atque certe, cum Achilles duos versus propter axis commemorationem excitet, exspectamus plura ad axem pertinere quam postrema *διὰ δ' ἄξονος ἠρήραιοτο*. Audacter sane *ἔτεμε* sensu translato de axe poeta Alexandrinus usurpavit; *διήκειν* de tota axis longitudine dictum apud posteriores scriptores usitatissimum est: cf. Ach. p. 151 D. 152 A. interpr. Ar. p. 261 E Pet. schol. Ar. 22 etc. — Petavius cum versum Eratosthonicum ita vertit „ipsam quidem secuit mediam prorsus Olympi“, *ἔτεμε* aliter interpretatus est, sed haud dubio erravit. Censuit quidem Grashofius aoristum *ἔτεμον* socandi significationem posse habere (Ztschr. f. d. AW. 1837 p. 575): at unus locus qui est in Argon. Orph. v. 366 (ubi *ἔτέμετο δ' ἄσπετος ἄλμη* traditum est), cum de verbo satis frequenter adhibito agatur, nimis infirmum documentum esse mihi videtur. Cf. Lobeck ad Buttmanni gramm. II p. 5. Itaque vix dubito quin Ruhnkenius in Argon. loco recte *ἔτέμετο* correxerit (ep. crit. II p. 241). Nostro autem loco mutatio *ἔτεμε* cur non necessaria mihi videatur, apparet ex iis quae supra posui. — *παν* (i. e. *παντός*) codex Vaticanus 191, ex quo locos Eratosthenicos promptissima comi-

tate Hugo Hinckius mihi descripsit. παντὶ¹⁾ Laurentianus 28, 44. — De voce Ὀλύμπος globum caelestem significante egit Vossius krit. Bl. II p. 205 sqq. Cf. Stob. ccl. I 22, 1 τὸ μὲν οὖν ἀνωτάτω μέρος τοῦ περιέχοντος, ἐν ᾧ τὴν εἰλικρίνειαν εἶναι τῶν στοιχείων, Ὀλύμπου καλεῖ (Philolaus), τὰ δὲ ὑπὸ τὴν τοῦ Ὀλύμπου φορὰν, ἐν ᾧ τοὺς πέντε πλανήτας μεθ' ἡλίου καὶ σελήνης τετάχθαι, κόσμον. Explicantur verba μεσήρεια παντός Ὀλύμπου additis κέντρον ἐπισφαίρης.

2. ἀπὸ in ἐπι iure mutavit Brunckius lect. ad anal. p. 111: cf. Meineke anal. Alex. p. 265. ἀπο Bernhardus. Num vero sana ratione dici potest, terram sitam esse in medio loco universi mundi inde a centro sphaerae, i. e. indo a medio loco universi mundi? Loci quos ad tuendam hanc scripturam Bernhardus adfert nihil comprobant. Nam in Strabonis libro I p. 62 (ἀπὸ μὲν Μερόης ἀπὸ τοῦ δι' αὐτῆς μεσημβρινοῦ μέγρι Ἀλεξανδρείας εἶναι μυρίους σταδίους) et l. II p. 68 (τὸν γὰρ Ταῦρον ἀπ' εὐθείας τῇ ἀπὸ Στηλῶν θαλάττῃ τεταμένον δίχα τὴν Ἀσίαν διαιρεῖν ὅλην ἐπὶ μῆκος) dudum a Casaubono pro ἀπὸ quod ferri nequit ἐπὶ correctum est. Quod vero Cleomedem (p. 54 Balf.) eiusdem quam oxstitisse putat loquendi consuetudinis testem Bernhardus adfert (p. 62), errore factum videtur. Ceterum σφαίρης reponendum est. — δια Vat.

Ex temporibus praeteritis (ἔτεμε et ἠρήρυστο) hic sicut in fr. XVII et XIX usurpatis apparet, hanc mundi descriptionem habuisse formam narrationis, de qua re supra dictum est (p. 40). Nempe ea omnia videt Mercurius dum caelum perlustrat: cf. fr. XV. Itaque visum ab eo etiam axem finxit Eratosthenes, memor fortasse loci Platonici quo mirabile illud mundi simulacrum instituitur: Civ. X p. 616 B ἀφικνεῖσθαι τεταρταίους ὅθεν καθορᾶν ἄνωθεν διὰ παντός τοῦ οὐρανοῦ καὶ γῆς τεταμένον φῶς εὐθὺν ὅλον κύονα, μάλιστα τῇ ἰριδι προσφερῇ, λαμπρότερον δὲ καὶ καθαρώτερον κτλ.

1) Id a Victorio receptum est, unde Bernhardus πάντη legendum esse existimavit.

ἐκ δὲ τῶν ἄκρων τεταμένον Ἀνάγκης ἄτρακτον, δι' οὗ πά-
σας ἐπιστρέφουσιν τὰς περιφορὰς· οὗ τὴν μὲν ἡλακάτην τε
καὶ τὸ ἄγκιστρον εἶναι ἐξ ἀδάμαντος κτλ. Haec enim de
axe intellegebant. Theo de astr. p. 194 περὶ τῆς τῶν οὐρα-
νίων διακοσμήσεως λέγων (Plato) ἄξονα μὲν τινὰ διὰ τὸν
πόλον διήκοντα οἶον κίονα κτλ. Proclus in Tim. p. 284 E
εἶνα μὲν γὰρ αὐτὸν ἐποίησεν (Plato) ἄξονα τὴν ἀρχὴν ἐν
Πολιτείᾳ τὸν ἄτρακτον. Photius v. τεταμένον φῶς εὐθὺ
οἶον κίονα¹⁾: τὸ οὐράνιον λέγει· τὸ γὰρ συνέχον τὴν περι-
φορὰν τὸ ὑπόζωμα τοῦ κόσμου· κατ' ἄκρα δὲ αὐτοῦ διήκων
ἐπινοεῖται ὁ ἄξων· εὐθὺ δὲ ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ· τινὲς τὸν ἄξονα
τοῦ κόσμου· οἱ δὲ κύλινδρον τινὰ πυρὸς αἰθερίου περὶ τὸν
ἄξονα ὄντα.²⁾ Ad poetieum illud inventum, quasi axis solidus
sit, spectat etiam Achilles p. 151 E: τὴν δὲ ὕλην αὐτοῦ οὐκ
ἐδίδασκεν ἡμᾶς Ἄρατος, ἀλλ' ὥς ἐν ποιήσει μυθικώτερον
ὥσπερ ὀβελίσκον αὐτὸν εἶπεν.³⁾

XIX

Πέντε δὲ οἱ ζῶναι περιειλάδες ἐσπείρηντο,
αἱ δύο μὲν γλαυκοῖο κελαινότεραι κυάνοιο,
ἡ δὲ μία ψαφαρή τε καὶ ἐκ πυρὸς οἶον ἐρυθρῇ·
ἡ μὲν ἔην μεσάτη, ἐκέκυντο δὲ πᾶσα περὶ
τυπτομένη φλογμοῖσιν, ἐπεὶ ῥά ἐμαίραν ὑπ'
αὐτὴν

5

κεκλιμένην ἀκτῖνες αἰεθερές πυρὸς ὡσιν·
αἱ δὲ δύο ἐκάτερθε πόλοισι περιπεπτηνῖαι,
αἰεὶ φρικαλέαι, αἰεὶ δ' ὕδατι μογέουσιν·
οὐ μὲν ὕδωρ, ἀλλ' αὐτὸς ἀπ' οὐρανὸθεν
κρύσταλλος

κεῖται ἀνάπεσχε· περίψυκτος δὲ τέτυκται. 10
ἀλλὰ τὰ μὲν χερσαῖα καὶ ἄμβρατα ἀνθρώ-
ποισι·

1) Suidas v. τεταμένον κτλ.
Boeckhii est sententia, kl. Schr. III

2) Lumine illo galaxiam significari
p. 268. 303 sqq. Fateor virum sum-
mum non prorsus mihi persuasisse.

3) Cf. Boeckh p. 310.

δοιαὶ δ' ἄλλαι ἔασιν ἐναντίαι ἀλλήλαισι
 μεσσηγὺς θέρεός τε καὶ ὑετίου χρυστάλλου,
 ἄμφω ἐνκρητοὶ τε καὶ ὄμπνιον ἀνδρήσκουσαι
 καρπὸν Ἑλευσινίης Δημήτερος· ἐν δέ μιν
 ἄνδρες

15

ἀντίποδες ναίουσι.¹⁾

Ach. Tat. p. 153 C (p. 99 ed. Vict.) μέμνηται δὲ τῶν
 ζωνῶν τούτων καὶ Ἐρατοσθένης ἐν τῷ Ἑρμῇ λέγων πέντε
 δὲ κτλ. ταῦτα μὲν Ἐρατοσθένης.

Cf. p. 153 A περὶ δὲ τῶν ζωνῶν Ἄρατος ἐν τοῖς Φαινο-
 μένοις οὐκ ἐμνήσθη· ἄλλοι δέ, ὧν καὶ Ἐρατοσθένης, ἐμνη-
 μόνευσαν. p. 157 C πρῶτος δὲ Παρμενίδης περὶ τῶν ζωνῶν
 ἐκίνησε λόγον. περὶ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν πολλὴ διαφωνία
 τοῖς μετ' αὐτὸν γέγονεν. οἱ μὲν γὰρ ἕξ αὐτάς εἶπον, ὡς
 Πολύβιος καὶ Ποσειδώνιος, τὴν διακεκαυμένην εἰς δύο διαι-
 ροῦντες· οἱ δὲ πέντε παρέλαβον, ὥσπερ Ἐρατοσθένης καὶ
 ἄλλοι πολλοί, οἷς καὶ ἡμεῖς κατηκολουθήσαμεν. περὶ δὲ
 οἰκήσεων πάλιν καὶ τῶν ἐνοικούντων καὶ ὀνομάτων γέγονε
 πολλὴ ταραχή, καὶ περὶ ἀντιχθόνων καὶ ἀντιπόδων.

Heracl. All. Hom. 50 (schol. B Il. Σ' 468) ὁ γοῦν Ἐρατο-
 σθένης καὶ σφοδρότερον ἐν τῷ Ἑρμῇ ταῦτα (de zonis sermo
 est) διηκρίβωσεν εἰπὼν πέντε δὲ κτλ. (usque ad verba αἰεὶ
 δ' ὕδατι μογέουσαι vs. 8).

Verg. Georg. I 233 sqq.

*quinque tenent caelum zonae quarum una corusco
 semper sole rubens et torrida semper ab igni,
 quam circum extremae dextra laevaue trahuntur
 caeruleae, glacis concretae atque imbribus atris;
 has inter medianque duae mortalibus aegris
 munere concessae divom, et via secta per ambas,
 oblicus qua se signorum verteret ordo.*

Probus ad h. l. hanc tamen universam descriptionem cer-
 tum est Vergilium transtulisse ab Eratosthene, cuius liber est

1) Ex Achillis codice Vaticano hoc fragmentum adhibito Heraclito
 edidit Vrsinus, Virg. coll. script. Gr. illustr. p. 114 ed. Valek.

hexametris versibus scriptus, qui Hermes inscribitur: cuius disputationis tale principium est: πέντε δ' ἐοίκαλ. (vs. 1 et 2), et cetera ex ipso libro requirenda.¹⁾

De duorum Aechillis codicum lectionibus, Vaticani 191 et Laurentiani 28, 44, Hinekii et Sybelii humanitate certior me factum esse iam dixi. In margine Laurentiani (ad v. 3 sqq.) haec adnotata sunt: ὅτι τινὰ παρελείφθη ὡς ἀδιάγνωστα καὶ ἐσφαλμένα· διορθώθη δὲ τινὰ παρ' ἐμοῦ ὡς οἷόν τε ἦν ὥστε σωσαι τὴν ἔννοιαν. Hinc magna difficultas nascitur, quia compluribus locis nescimus, utrum melior Laurentiani lectio archetypo an ingenio eius qui Laurentianum exaravit tribuenda sit. Laurentianum ex ipso Vaticano fluxisse non arbitror: certe quae praeter Achillem utroque libro continentur prorsus diversa sunt.²⁾ Decernet hanc quaestionem is qui lectiones maiorum operis Achillei partium inter se contulerit.

Vs. 1. δὲ οἱ Her. Pr. δὲ αἱ Aeh. De terra poetam loqui apertum est. — περιειλάδες Laur. περιηλάξ Vat. περιηγέες Her. περιαρέες (ortum ni fallor ex περιαρέες) Pr. Praetuli περιειλάδες, quia haudquam credibile est περιηγέες vocabulum usitatissimum³⁾ in περιειλάδες correctum esse: contrarium facile fieri potuit. — ἐσπείρηντο B. πείρηνθο Pr. Cf. p. 40. ἐσπείρηνται Heracliti editio Aldina et Matranga an. Gr. p. 341 qui Heracliti codicem A expressit: ita etiam Laur. σπείρηνται Vat.

2. κελαινότεραι κνάνοιο Ach. Ald. Matr. κελαινοτέρου κνάνοιο B. (Bernhardyus p. 145 κελαινοτέρου propter γλαυκοῖο κνάνοιο recipiendum esse dicit, argumentatione mihi quidem obscura: comparativus, si κελαινοτέρου scriberemus, nullo modo intellegi posset, neque Eratosthenes de zonarum materie tali modo loqui potuit.) κνανότεραι Pr.

1) Graeca verba in sola editione Egnatii, quae e codice Bobiensi manavit, exstant: in duobus iis quos habemus codicibus lacuna est.

2) Bandini catal. cod. Gr. bibl. Laur. II p. 66 sq. Parthey Monatsber. der Preuss. Akad. 1863 p. 375 sqq. 3) V. Naecke opusc. philol. II p. 106.

3. *φαφαρά* B. Cf. Meineke de Euph. vita et ser. p. 71. — *ἐκ πυρός* Ach. et Heracliti codd. AD. *ἔκπυρος* B. cf. Verg. *corusco semper sole rubens*. Quae Eratosthenes hic et vs. 2 de coloribus profert, recto intellegemus si reputaverimus secundum poetae fictionem Mercurium ex immensa longinquitate terram conspicere. Cf. Claud. de raptu Pros. I 259.

4 sqq. ita exhibentur in Achillis codice Laurentiano: *ἡ μὲν, ἔην μεσάτη περιτυπτομένη φλογμοῖσιν· ἀκτίνες γὰρ πᾶσαν ἀειθερέες πυρόωσιν. αἱ δὲ δῦω ἐκάτερθε πόλοις περιπεπηγῆται· αἱ δὲ φοικαλαί· οὐ μὲν ὕδωρ· ἀλλ' αὐτὸς· οὐρανόθεν γε περίφνυκτος κεῖται κρύσταλλος· ἀλλὰ τὰ μὲν κτλ.*

4 deest apud Her. — *ἔην* Vat. — *μεσάτη* Laur. *μέσση* Vat.¹⁾ — *περι* (eum *τυπτομένη* coniunctum) Achillis codd. *πυρὶ* Victorius.²⁾ *περὶ* *πρὸ* emendavit Scaliger ad Manil. p. 354.

5. *τυφομένη* Emperius opuse. p. 306. Id fortasse verum, neque tamen necessarium: nam *τύπτειν* ut de odore et de lumine, ita haud minore iure etiam de ardore dici potest. Cf. Emped. apud Plut. de facie in orbe lunae p. 929 E *ὡς αὐγὴ τύψασα σεληναῖς κύκλον εὐρύν*. Erye. in anth. Pal. IX 558, 3 *ὁδμὰ γάρ μιν ἔτυψε λύκου χιμαροσφακτῆρος*. — *ἐπεὶ ῥά ἐ μαῖραν* Matr. *ἐπεὶ ῥά ἐ μαῦραν* B. *ἐπεὶ ῥά ἐ μοῖραν* Ald. *ἐπεὶ ῥά μοῖραν* D. *ἐπιρασμοῖραν* Vat.³⁾ Scriptura quam Matranga praebet quin genuina sit plane non dubito, modo corrigas aecentus.⁴⁾ *μαῖρα* est canicula: cf. Crinag. in anth. Pal. IX 555, 5. Atque hanc vocem etiam ad generalem sensum fuisse translatae testis est Hesychius: *μαῖρα· κύων τὸ ἄστρον, ἢ ἀκμαιότατον καῦμα*, κτλ. Eratosthenes igitur quaesita quadam audacia utitur ea ad solis ardorem significandum: hoc vero ut faceretur, eo facilius adduci poterat, quia ipsa voce *σεῖριος* non solum caniculam verum

1) *μέσση* Vrsinus. 2) *πυρὶ* *πρὸ* ej. Petavins. 3) *ἐπεὶ ῥά ἀναρροὶ ἐπ' αὐτὴν κεκλιμένα* ej. Bernhardyns, molesto hintu et caesura intolerabili: cf. Naekē p. 31 sqq. *ἐπεὶ ῥά σμερδρόν ἐπ' αὐτὴν κεκλιμένα* Mehlerns. 4) Nullus quod sciam exstat locus qui comprobet in hoc caniculae nomine α litteram produci; mulierum nomen *Μαῖρα* est: Il. Σ 48. Od. I 326.

etiam solem appellari pervulgata grammaticorum sententia fuisse videtur.¹⁾ — ὑπ' Vat. ἐπ' Her.

6. κεκλιμένην Her. κεκλημένοι Vat. κεκλιμένοι Victorius. κεκλιμένοι Scaliger. — ἀειθερέες: ερ ex αρ m. eadem Vat.

7. δύο Ach. δύο Ald. Matr. Deest in B. — ἐκάτερθεν B. — πόλοις περιπεπηγυῖαι Ach. πόλοιο περιπεπηγυῖαι Her.

8. αἰεῖ Ald. αἰ Vat. B. Matr. — φοικαλαί Laur. φῖ-καλαί Vat. βοιμαλαί B. κρυμαλαί AD. φοικαλαί τ' Bergkii comment. crit. II p. 4. — αἰεῖ δ' B. Ald. αἰ δ' Matr. εἰθ' Vat. αἰεῖ θ' Scaliger. — μογέουσαι Her. (apud quem fragmentum hoc verbo finitur.) νοτέουσιν Vat.²⁾ μογέουσιν Brunckius anal. I p. 477. νοτέουσαι Lobeckius pathol. serm. Gr. prol. p. 100. Mihi μογέουσαι poetam multo magis decero videtur: similiter silvas nivis onere laborantes dixit Horatius.

9. μὴν Vat. Laur. μὲν em. Scaliger. — Bergkii confert Sapphus fragm. apud schol. Hermog. in Walzii rhet. Gr. VII. p. 883.

10. κεῖται ἀναπέσχε. περίψνκτος δὲ τέτυκται Vat. κεῖ γαῖαν ἀμπέσχε, περίψνκτος δὲ τέτυκτο Scaliger. καὶ γαῖαν ἀμπέσχε, περίψνχτος δ' ἐτέτυκτο Brunckius. ὅς γαῖαν τ' ἀμπέσχε, περίψνχός τ' ἐτέτυκτο Hermannus Orph. p. 766. κεῖται ἀν' ἀμφὶ πάχησσι, περὶ ψνκτὺς δὲ τέτυκτο cj. Bernhardus. κείνην γαῖαν ἐπέσχε, περίψνκτος δὲ τέτυκτο Bergkii. Utinam quid Eratosthenes scripserit tam certum esset, quam certum est horum omnium nihil ab eo fuisse scriptum. Sed nisi forte meliores Achillis codices innotescant, de genuina lectione indubie restituenda desperandum videtur. Tria postrema versus vocabula vituperandi causam non prae-

1) Nic. Ther. 205. Plut. quaest. conv. p. 658 B. de Is. et Os. 52. Orph. Arg. 121. Schol. Lycopl. 397. Paraphr. Lyc. p. 309 Bachm. Schol. Dion. Per. 222. Schol. Opp. Hal. III 48. Proclus ad Hes. Op. 412 (cf. Mosch.). Hesych. v. σείριος. Phot. lex. II p. 156 Naher. Tzetzes ad Hes. Op. 415. De voce σείρ v. Curtius Grundz. p. 503. 2) νοστέουσιν Victorius, νοσέουσαι Scaliger.

bent. *τέτυκται* immerito in *τέτυκτο* viri docti mutaverunt: nam perspieuum est, tempora praeterita in iis tantum rebus enarrandis apte, etsi non necessario, adhiberi potuisse, quas deus mundi contemplator ipse vidit vel audivit, id quod de frigore non valet. (In sequentibus quoque praesentia habes: *ἔασιν, ναίονσι*.) Contra id reete Bergkii cognovit, in *περίψυκτος* quod alii mendosum censuerant non offendendum esse. Ad *κρύσταλλος* sane spectare nequit: nam „glaciem frigidissimam exstitisse non erat frigidior docendum additamento“ (verba sunt Bernhardyi). Iure igitur Scaliger et Bergkii ex verbis *περίψυκτος δὲ τέτ.* coneluserunt, eiusmodi nomen quale est *γαῖα* praegressum esse. Et haetenus quidem omnia plana. Iam autem quaeritur, ubi positum fuerit illud nomen. Quod Scaliger coniecit in versus initio *καὶ γαῖαν* fuisse, ingeniosissime exeogitatum est: multo minus placet *κείνην γαῖαν* de terris utriusque polo circumiectis usurpatum, et corruptela certe multo facilius oriri potuit, si Eratosthenes *καὶ γαῖαν* posuerat. Neque quidquam nos vetat poetae Alexandrino voem Archilochiam attribuere. Epim. Hom. p. 71 (de *ἐκεῖ*) *ὅπερ καὶ κατὰ πάθος μονοσύλλαβον γέρονε κεί.* p. 249 *παρὰ τὸ ἐκεῖθι κείθι καὶ καὶ παρὰ Ἀρχιλόχῳ.* Quid vero, si *καίται ἄν* corruptela verborum *καὶ γαῖαν* ortum est, in litteris *ἀπέσχε* latet? Errasse mihi videntur, quicumque aoristum *ἔσχε* retinuerunt. Nam in hac descriptione, de cuius instituto iam satis dictum est, imperfectum vel plusquamperfectum locum habet, non item aoristus, qui reete sese haberet, si poeta mundi creationem narraret.¹⁾ Itaque si Scaliger substantivi sedem reete investigavit, potius putaverim, litteras *ἀπέσχε* esse reliquias imperfecti in *ἔσχε* desinentis, veluti *κρύπτεσκε* vel *τρύψεσκε*.²⁾ Si vero *καίται* ab Eratosthene profectum est (quod praecise negari non potest), in *ἀναπέσχε* substantivum numero singulari usurpatum cum praepositione latet.

1) *ἔτερε* fr. XVIII mihi non oppositum iri spero. 2) Similiter sonat versus Theocr. 25, 141 *βουσίῳ ἰὼν λάμπεσκεν, ἀρίζηλος δ' ἰτίευντο.*

11. *χερσαῖα*: ερ ex αρ m. eadem Vat. — *ἄμβατα* Laur. *ἀνεωβαῖ* Vat. *ἄμβατος* pro *ἄβατος* dictum (quae significatio aperte requiritur) iustam praebet mirandi causam. Notum est in vocabulis *ἀνάφεδος ἀνάφελτος ἀνάπνευστος ἀνάγνωστος*, si Buttmannus verum vidit (ausf. gr. Sprachl. II p. 466), plenam *ἀνα-* formam sensu negativo esse servatam.¹⁾ Sed in *ἄμβατος* non *ἀνα-* sed *ἀν-* ante consonantem positum negandi vim haberet. Non potest ad defendendam hanc formam adferri *ἀννέφελος* scriptura, de qua sine dubio recte iudicavit Lobeckius p. 192.²⁾ Possunt fortasse adferri duo vocabula: Homericum *ἀμφασίη*, in quo *μ* litteram ad negativum illud *ἀν-* sive *ἀνα-* pertinere Buttmannus putat³⁾, et Hesychii glossa *ἀγκορής*⁴⁾, *ἀκόρεστον*. Verum haec tam incerta sunt, ut mirum istud *ἄμβατα*, quod etiam molesto (etsi non prorsus inaudito) hiatu aures offendit, tueri non possint. Emperius mutatione satis violenta ej. *ἀλλὰ τὰ μὲν χερσαῖα περ ὄντ' ἄβατ' ἀνθρώποισι*. At si *ἄμβατα* falsum esse evicimus, proficiscendum a codicis Vaticani lectione. *ἀνεωβαῖ* nihil aliud esse nisi *ἀνέμβατοι* facile quivis uni concedet: atque haec vox optime convenit sententiae, nisi quod terminatio in Laurentiano posita propter prius hemistichium pro vera existimanda est.⁵⁾ Itaque proposuerim *ἀλλὰ τὰ μὲν χερσαῖα τ' ἀνέμβατα τ' ἀνθρώποισι*. *χερσαῖος* de sterilitate dictum iis quae sequuntur *καὶ ὄμπνιον ἀλδήσκουσαι καρπὸν Ἑλευσίνης Δημήτερος* oppositum est. Bernhardus offendit in hac significatione proposuitque ut *χέρσ'* ἄλλα scriberetur. Sed ut taceam de insuavissimo sono verborum *ἀλλὰ τὰ μὲν χέρσ' ἄλλα*: qua ratione de zonis iam descriptis ἄλλα dici possit, non perspicio. Cum *χέρσος* adiectivum ita usurpatum ut terram

1) Aliter de his iudicaverunt Hermannus opusc. VI p. 164 et Lobeckius pathol. Gr. serm. cl. p. 194. 2) V. Hartel Homer. Stud. I p. 16. 3) A Buttmanno dissentit Lobeckius, ab utroque Christianus Grundz. der gr. Lautl. p. 182. 4) Mendosum hoc esse censet Elmleyus ad Soph. Oed. Col. 120. 5) ut servari possit scribendo *ἀλλ' αἱ μὲν χέρσαι καὶ ἀνέμβατοι ἀνθρώποισι*. Possit etiam (ne quid praetermittam) aliquis suspicari complura excidisse, ut *ἀλλὰ τὰ μὲν χερσαῖα* initium versus sit, *καὶ ἀνέμβατοι ἀνθρώποισι* finis versus sequentis.

sterilem vel incultam significet reperiatur¹⁾, nihil obstat quo minus etiam *χερσατος* hoc sensu dici potuisse arbitremur: ita nihil fere inter se differunt *ξημος* et *ξηματος*, *ξηνοθρος* et *ξηνοθρατος*.²⁾ Saepe poetae Alexandrini loco vocis alienius utuntur alia voce simili ac propinqua, ubi priores quantum nos scimus differentiam significatus observant. Ita confunduntur *ελεγχοι* et *ελεγχεια*: ita Callimachus *τοῦνεκεν* posuit ubi *οὔνεκα* ponere debuit: ita Alexandro Actolo recte vindicavit Passovius *θηλεῖν* transitive usurpatum pro *θάλλειν*: ita Nicander *γλήνεα* sic dicit ut priores *γλήνας*: ita ipse Eratosthenes *γάστρη* voculam pro *γαστήρ* adhibet (v. p. 89); multisque aliis exemplis haec augeri possunt.³⁾

12. *ἀλλήλαιοι* Vat. Laur. *ἀλλήλησι* em. Scaliger.

13. *κρυστάλλου* Laur. Deest haec vox in Vat. De continuatis quattuor hexametris spondiacis v. Ludwich de hexam. poet. Gr. spond. p. 22. Si *κρυστάλλου* pro librarii additamento habes, potes etiam *παγετοῖο* conicere.

14. *εὔκηροί* Vat. Laur. *εύκηροί* em. Scaliger. (*εὔκηρος* de temperatis zonis dictum postea in communem scriptorum usum abiisse notum est.) — *ἀνδήσκουσαι* Vat. Laur. *ἀλδήσκουσαι* em. Vrsinus. *ἀλδίσκουσαι* Scaliger.

15. *ἐλευσινίης* Laur. *ἐλευσίνης* Vat. *Ἐλευσίνους* pro *Ἐλευσινίους* scriptum est in versu Epicharmi τοῖς *Ἐλευσινίοις φυλάσσω δαίμονίως ἀπώλεσα* apud Ath. IX p. 374 E et in Etym. magni (p. 255, 3) duobus codd. Parisinis; sed Etym. codd. DM et Zonaras (lex. I p. 480 ed. Tittm.) *Ἐλευσινίους* praebent. *Ἐλεύσινος* igitur pro *Ἐλευσίνιος* usurpatum certis exemplis caret⁴⁾: quare non dubito quin Laurentiani scriptura vera sit. *Ἐλευστίνος* cj. Bernhardyus, „quia *Ἐλευσινίης* synizesi adhibita tum demum stare posset, si poetae non alia terminatio suppetiisset.“ Neque vero

1) Aeschylus in Bekk. an. p. 116. Herodotus IV 123. Dion. Hal. Ant. Rom. IX 51. Dioscor. II 157. Hes. v. *χέρσος*. 2) Cf. Lobbeck ad Phryn. p. 362 sq. 3) V. Schneider ad Call. h. in Iovem 30. Meineke ad Call. h. in Iovem 72. anal. Alex. p. 35. 4) De Graecis loquor: nam Vergilius (memor fortasse nominis proprii quod est *Ἐλευσίνος*) *Eleusinam matrem* dicere non dubitavit (Georg. I 163).

synzesis sed prioris et litterae correptio statuenda est. Lorenzianus quidem hanc usquam reperiri negavit (Epiegharmos Leben u. Schr. p. 247): sed vehementer eum errare apparet ex hymni Hom. in Cer. v. 105 (Ἐλευσινίδαο θύγατρεις) et ex Soph. Ant. v. 1120 (παρκοίνοις Ἐλευσινίας). Cf. interpr. ad h. l. Lobeck pathol. serm. Gr. prol. p. 242. — δῆμῆτερος Vat. — De vocis μιν duali notione v. p. 11 sqq.

16. Cf. Forbiger Handbuch der alten Geogr. I p. 364.

Terrae in quinque zonas divisio ad Parmenidem quasi primum auctorem refertur.¹⁾ Eisdem proprietates, quas Eratosthenes (hoc loco multoque accuratius in Geographieis)²⁾ et Vergilius zonis attribuunt, multorum descriptiones recensent. Enumeravit scriptores qui de zonis egerunt Forbigerus p. 544. Cf. Reifferscheid Suetoni rel. p. 195. sqq. —

Haec caelestia Mercurii itinera ab Eratosthene ficta respexit Polybius, a quo Eratosthenem quia Pythaeae Massiliensi fidem haberet vituperatum esse Strabo nos docet l. II p. 104: πολὺν δὲ φησι βέλτιον τῷ Μεσσηνίῳ πιστεύειν ἢ τοῦτ'· ὁ μέντοι γε εἰς μίαν χώραν τὴν Παργαίαν λέγει πλεῦσαι· ὁ δὲ καὶ μέχρι τῶν τοῦ κόσμου περάτων κατωπτευκέναι τὴν προσάρκτιον τῆς Εὐρώπης πᾶσαν, ἣν οὐδ' ἂν τῷ Ἑρμῇ πιστεύσαι τις λέγοντι. V. Meineke vind. Strab. p. 11.

His igitur quae traetavi fragmentis examinatis atque inter se collatis simulacrum effinximus carminis de Mercurii pueritia. Narravit Eratosthenes fabulas de ortu dei, de laetei circuli origine, de puerilibus Mercurii iocis, de furto boum, de inventa lyra³⁾; rettulit porro Mercurium in caelestes regiones ascendisse ibique miratum esse sphaerarum motus consonantiam lyrae efficientes, miratum esse laetei circuli cui ipse originem dederit splendorem⁴⁾: cognovisse praeterea quo modo axis per omnes sphaeras pervadat eique

1) Zeller die Philos. der Gr. I p. 485. 2) De media zona ibi aliter atque in Mercurio indicavit: v. Strabo II p. 97. 3) His addenda esset fabella de Mercurii et Veneris amoribus, si certa esset fragmenti IX explicatio a Bernhardy proposita. 4) fr. XV θαυμάσας (miratum). fr. XVI μίρον σὶ ἀγγρεδιαν.

circumfusa terra ipsa firmam habeat posituram: dignovisse denique terrae zonas earumque colores atque habitus. Colligendum autem ex Chalcidii verbis (p. 40) *recensere primum se a terra transmisisse lunae globum* etc., poetam si non haec omnia at certe complura quasi ab ipso Mercurio exposita protulisse: cf. fr. XVI *miror si aggrediar.*¹⁾

Continuitne haec de Mercurii infantia ac pueritia narratio alia quoque, praeter ea quae commemoravi? Habuitne carmen Eratosthenicum partes aliquas a tota hac qualicunque narratione omnino alienas? Ac si habuit, quotam poematis partem historia quam dico complexa est? Ea omnia nescimus. Nonnulla quidem fragmenta quo modo illis fabulis ac descriptionibus iniuncta fuerint, satis incertum est: verum hac re nihil lucramur ad quaestiones illas dissolvendas. Neque enim hi loci tales sunt, ut certi cuiusdam argumenti (ac diversi quidem ab eo quod descripsi) vestigia contineant: ne id quidem contendere licet eos narrationi illi nullo modo inscri posse. Itaque potest quidem conici, Eratosthenem narrasse etiam, quo modo Mercurius stellarum figuras composuerit, quo modo scientias matheos et astronomiae, quo modo litterarum usum invenerit et cum hominibus communicaverit: potest cogitari, praeter fabulas ad dei infantiam spectantes Eratosthenem alias de Mercurii rebus protulisse; possunt, inquam, haec ac similia coniectari: fundamentum vero talium coniecturarum nullum ac ne levissimum quidem potest adferri. Desinit simul cum sphaerarum descriptione omnis Mercurii Eratosthenici notitia.

Quid autem iudicandum est de fragmentis Eratosthenicis ad signorum caelestium fabulas pertinentibus; quae inter Mercurii fragmenta recepit Bernhardys? Nullum eorum certo testimonio ad Mercurium refertur: ne id quidem traditur aut perspicitur, ex carmine aliquo ea sumpta esse.²⁾ Neque ullo loco reliquiarum ad Mercurium indubie pertinentium veri

1) Ad Mercurii orationem fortasse etiam fr. XVII—XIX pertinent.

2) Cf. p. 69. Bernhardys ex titulo „poeticon astronomicon“ collegit, maiorem partem operis Hyginiani Eratosthenis carmini deberi (p. 131): sed titulus iste solo recentiorum temporum invento ortus est. Bursian Jahrb. f. Philol. XIII 1866 p. 761 sq.

Eratosthenes.

simile fit, in hoc carmine talia narrata fuisse. Urget quidem Bernhardus locos nonnullos, quibus astrorum dispositio atque ordinatio Mercurio adscribitur. Sunt autem hi. Pseudcratosth. Catast. 20 *Δελτωτόν. τοῦτ' ἔστιν ὑπὲρ μὲν τὴν κεφαλὴν τοῦ Κριοῦ κείμενον· λέγεται δὲ ἐκείνον ἀμεινότερον εἶναι, εὖσημον δὲ τὸ γράμμα ἐπ' αὐτοῦ κεῖσθαι ἀπὸ Διὸς τὸ πρῶτον στοιχεῖον Ἑρμοῦ θέντος, ὅς τὸν διάκοσμον τῶν ἄστρον ἐποίησατο.* (Hyg. de astr. II 19 *hoc sidus velut litera est Graeca in triangulo posita, itaque appellatur; quod Mercurius supra caput Arietis statuisset existimatur ideo, ut obscuritas Arietis lauius splendore, quo loco esset, significaretur et Iovis nomine Graece Διὸς primam literam deformaret.*) Pseudcratosth. 34 *Λαγώς. οὗτός ἐστιν ὁ ἐν τῇ καλουμένῃ κυνηγίᾳ εὐρεθείς. διὰ δὲ τὴν ταχυτῆτα τοῦ ζώου ὁ Ἑρμῆς δοκεῖ θείναι αὐτὸν ἐν τοῖς ἄστροις.* (Schol. Ar. Phaen. 338 *κατηστερίσθαι δὲ αὐτὸν λέγουσιν ὑφ' Ἑρμοῦ διὰ τὴν ταχυτῆτα καὶ τὴν πολυγωνίαν.* Hyg. II 33 *quem nonnulli a Mercurio constitutum dixerunt.*) Pseudcratosth. 43 *πέμπτος δὲ Ἑρμοῦ, Στίλβων. λαμπρὸς καὶ μικρὸς· τῷ δὲ Ἑρμῇ ἐδόθη διὰ τὸ πρῶτον αὐτὸν τὸν διάκοσμον ὀρίσαι τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν ἄστρον τὰς τάξεις καὶ τὰς ὥρας μετρησαι καὶ ἐπισημασιῶν καιροὺς δεῖξαι.* (Hyg. II 42 *haec autem Mercurio data existimatur, quod primus menses instituerit et perviderit siderum cursus.*) Hyg. II 16 *qui (Mercurius) copia facta pro beneficio aquilam in mundo collocavit.* Sed quo tandem iure haec ad Eratosthenis poema referuntur? An propterea quia ibi Mercurius ad astra pervenisse narratus est? Sed quis contendat Aegyptiorum illam opinionem in nullo libro Graeco praeter Mercurium Eratosthenicum apparuisse? — Quod praeterea Bernhardus in Hygini fabula 177 pro verbis *in Creticis* (vel *Cretacis*) *versibus* scribi vult *in Eratosthenicis versibus* atque hac coniectura fretus alios locos ad eandem rem spectantes Eratostheni attribuit (p. 149), supra modum audacter excogitatum est neque ullo argumento firmatum.¹⁾

1) Haec coniectura fretus Meyerus versus ab Hygino citatos Varronis Ataciaci Chorographiae adscripsit (adnot. ad anthol. Lat. p. 33), quia

Attamen cum caelestia quaedam in poemate nostro explicita fuisse sanc constet, Bernhardys etsi non certorum indiciorum auxilio tamen cum specie quadam probabilitatis disputasse censendus esset — si nullum aliud opus Eratosthenicum exstiteret quo reliquias de mythologumenis astronomicis apte referre possemus. Talis autem liber exstitit, licet negaverit Bernhardys.

Suidae codices tradunt Eratosthenem scripsisse *ἀστρονομίαν ἢ καταστηριγμούς* (v. *Ἐρατοσθένης*): apud Eudociam *καταστηριγμούς* legitur, paulo rectius, nam *καταστερισμούς* restituendum esse iam Portus cognovit.¹⁾ Eandem lectionem eodem iure apud Achillem Tatium p. 146 revocavit Koppiersius qui *Ἐρατοσθένης ἐν τῷ καταστερισμῷ* pro *ἐν τῷ καταμερισμῷ* scribendum esse docuit (observ. phil. p. 130). Contradicit quidem Bernhardys contenditque *καταμερισμὸν* nihil aliud significare nisi poema de Mercurio: huius vero argumentum fuisse enumerationem imprimis stellarum, causis earum adiunctis, in universumque rationis qua mundus temperetur expositionem.²⁾ Sed iure Bernhardyo Osannus opposuit explicari non posse, quo sensu vox *καταμερισμός* tali operi accomodari potuerit (de Erat. Erig. p. 2). Quod vero Achilles Tattius in citandis Catasterismis numero singulari utitur, non vituperandum: loquitur enim illic de solo lactei circuli catasterismo.

Exstitit igitur certe Achillis Tatii temporibus opus *Ἐρατοσθένους καταστερισμοί* inscriptum. Atque hos Catasterismos non in omnibus congruisse cum iis qui nunc circumferuntur, nescio an demonstrare videatur comparatio loci Achillis cum

poetam Latinum Eratosthenis imitatum esse putabat. 1) Eandem corruptelam deprehendimus in enumeratione scriptorum Hipparchi Nicaeensis, ubi Suidas (*ἔγραψε περὶ τοῦ καταστηριγμοῦ*, Eudocia *καταστηριγμοῦ*). In Procli verbis (Sph. p. 68 ed. Basil.) *ὁ ὕστερον καταστηριγμένος ὑπὸ Καλλιμάχου Βερεινίης πλόκαμος* Valckenarius *κατεστηριγμένος* vocem iure mutavit in *κατεστηρισμένος* (Callim. eleg. fragm. p. 44). — *στηριγμός* dicitur de stellarum errantium stationibus. V. praeter locos in Steph. Thes. Gr. ling. (ed. Paris.) citatos Procli paraphr. in Ptol. libros de sid. effect. (ed. Lugd. 1635) p. 31, 80, 114, 219. (cf. *στηρίζοντες* p. 205.) Elucet autem tractatui, quo de nulla alia re nisi de planetarum stationibus ageretur, astronomiae titulum tribni non potuisse. 2) Cf. p. 4.

iis verbis quae de eadem re in nostris Catasterismis leguntur. Ach. περί δὲ τούτου φησὶν Ἐρατοσθένης ἐν τῷ καταστερισμῷ μυθικώτερον, τὸν γαλαξίαν κύκλον γεγονέναι ἐκ τοῦ τῆς Ἥρας γάλακτος· τοῦ γὰρ Ἡρακλέους ἐτι βρέφους ὄντος καὶ τὸν μαστὸν τῆς Ἥρας ἐπισπασαμένου σφοδρότερον¹⁾ ἐκείνην ἀντισπᾶσαι, καὶ οὕτως περιχυνθέντος τοῦ γάλακτος κύκλον γενέσθαι παγέντος. Catast. 44 διόπερ φασὶ τὸν Ἑρμῆν ὑπὸ τὴν γένεσιν ἀνακομίσαι τὸν Ἡρακλέα καὶ προσσχέιν αὐτὸν τῷ τῆς Ἥρας μαστῷ, τὸν δὲ θηλάζειν· ἐπινοήσασαν δὲ τὴν Ἥραν ἀποσεύσασθαι αὐτόν, καὶ οὕτως ἐκχυνθέντος τοῦ περισεύματος ἀποτελεσθῆναι τὸν γαλαξίαν κύκλον. Quod si concedatur, causa non est cur Suidae et Eudocio verba ἀστρονομίαν ἢ καταστερισμούς cum Bernhardy (p. 115) ad nostros, non ad antiquiores Catasterismos referamus.

Ad eosdem Catasterismos quos Achilles commemorat pertinent, si recte sese habent, verba quae in schol. codicum B et Leid.²⁾ ad Il. X 29 historiae de Erigona et Icario eorumque cane inter astra relatis adduntur: Ἰστορεῖ Ἐρατοσθένης ἐν τοῖς ἑαυτοῦ καταλόγοις. Bernhardy hoc nomine eam Mercurii partem significari putat, qua signorum caelestium origines narratae fuerint.³⁾ Probabile hoc esset, si cas in Mercurio tractatas fuisse sciremus. Quale autem argumentum καταλόγων nomine significetur, Bernhardy recte intellexit. Catasterismorum enim opus, continens enumerationem astrorum addita eorum historia mythica, satis apte etiam καταλόγων titulo nominari potuit, itaque Bergkins verum perspexisse videtur, qui Catologos a Catasterismis ab Achille commemoratis non diversos esse censet.⁴⁾ Ex plurali καταλόγων, si accurate scholiasta eo usus est, concludi possit, hoc opus in complures partes vel libros fuisse divi-

1) Diod. IV 9 τοῦ δὲ παιδὸς ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν βιαιότερον ἐπισπασμένου τὴν θηλήν κτλ. 2) Valckenauer opusc. philol. II p. 18.

3) Allg. Encykl. der Wissensch. u. Künste I 36 p. 231: „die Katasterismen (Κατάλογοι) waren der Glanzpunkt des Ganzen.“ 4) Ztschr. f. d. AW. 1850 p. 178. Valckenarii, Bachii, Osanni errores nonnullos Bergkii refutavit in anal. Alex. I p. 789q.

sum.¹⁾ Valekenarius eo offensus, quod *καταλόγων* inscriptio alibi non obviam fit, *καταστειρισμοῖς* pro *καταλόγοις* scribendum esse coniecit (opusc. II p. 68): quam argumentandi rationem si comprobaremus, quot rariores librorum appellationes nobis essent delendae!

Catasterismorum titulo Osannus a grammaticis Mercurium significatum esse putavit, sumpto illo a principali in eo poemate tractata materia (p. 9). Ad quam sententiam nulla alia causa adductus est nisi quia signorum caelestium origines in Mercurio tractatas fuisse sibi persuaserat: sed eius rei (quod iterum iterumque mihi monendum est) nullum exstat vestigium. Bernhardyus praeterea ad comprobendam suam de Catalogorum titulo opinionem haec adfert: „de poemate ea quae scholiasta tradidit derivata fuisse, etiam vox *νήπιος* de cane usurpata (*Ἡριγόνην ἥτις κύνα νήπιον ἔτρεφε*), praeterea *ἐγέραιρον* (*Ἀθηναῖοι τὸν τε Ἰκάριον καὶ τὴν Ἡριγόνην ἐνιαυσίας ἐγέραιρον τιμαῖς*), satis indicant“ (p. 152). Sed utroque vocabulū etiam prosae orationis scriptores utebantur²⁾: itaque ne hac quidem re quidquam comprobatur. Ex contraria autem parte id haudquaquam veri simile videtur, Eratosthenem Erigonae historiam bis versibus narravisse. Denique vero (ac fateor hoc mihi gravissimum videri) si poema viri illustrissimi signorum caelestium origines exponens exstitisset, ab Arati interpretibus (ut Hyginus demonstrat) saepius adhibitum, unde explicandum esset, quod ne unum quidem versiculum habemus, qui ad amplam atque grandem illam materiam aliqua cum probabilitate possit referri?

Quae cum ita sint, repudiatis Osanni et Bernhardyi sententiis cum Bergkio, Bursiano, aliis existimandum est, fuisse librum prosa oratione scriptum et Eratosthenis

1) Ita certe explicandum est quod carmen Hesiodeum modo *κατάλογοι* modo *κατάλογος γυναικῶν* appellatur. Marckscheffel Hes. fragm. p. 104. Genuina operis Eratosthenici inscriptio fortasse fuit *κατάλογος καταστειρισμῶν*. 2) *ἀρκτων νήπια καὶ λύκων τέκνα καὶ πιθήκων* dicit Plut. de sera num. vind. p. 562 B. De plantis Theophr. hist. pl. VIII 1, 7 *ὅπως ἂν οἱ χειμῶνες μὴ νήπια καταλαμβάνωσιν*.

nomen ferentem, quo fabulae de signis caelestibus essent expositae: itaque ex collectione reliquiarum quae e carminibus Eratosthenicis supersunt removenda sunt omnia illius argumenti fragmenta quae Hyginus nobis servavit. Cogitari quidem possit, unum alterumve eorum ex Mercurio sumptum esse: nam in commentariis Arateis unde Hyginus hausit¹⁾ etiam Mercurii rationem habitam fuisse demonstrat fr. II. At proficiscendum nobis est non ab incertis, sed a certis. Certum est, narrationes de quibus loquor in Catasterismis fuisse traditas: prorsus incertum est vel unius earum in Mercurio mentionem factam esse. Itaque hi loci ei tractandi atque exponendi erant qui perscrutabitur, quam formant habuerint Catasterismi qui ferebantur Eratosthenis, quem ambitum, a quibus scriptoribus compilati sint, denique quae necessitudo intercedat inter hos antiquiores Catasterismos et eos qui nunc supersunt.²⁾ Sed cum in hac disputatione nunquam singula locorum Hyginianorum verba magni sint momenti, quaestiones quas dico tunc demum fructuose institui poterunt cum novam Hygini editionem in manibus habebimus, unde quid bonis codicibus traditum sit discere possimus. Ac tunc, si vires aderunt, illa examinare conabor, ut suppleantur ea quae hic exposui.

Attamen ne iis qui contra sentiunt libellus noster nimis mancus esso videatur, exscribam quasi appendicem ex Hygini de astronomia opere eos locos quibus Eratosthenes citatur.³⁾

I (II 3). *Cuius (Atlantis) filiae cum saepius de arboribus mala decerperent, Iuno dicitur hunc (draconem) ibi custodem*

1) Frey Rhein. Mus. XXV p. 272. 2) Valckenarius libello sub Eratosthenis nomine vulgato compendium genuini operis contineri arbitratus est (p. 69), atque hanc vel similem sententiam postea proposuerunt Bergk, Hursianus (p. 765), Freys. Letronnius existimavit, et Catasterismorum compositorem et Hyginum usos esse Mercurio Eratosthenico aliisque carminibus astronomica mythologumena tractantibus (Journal des Savans 1824 p. 358). Rosio Catasterismi ex commentario quodam Arateo excerpti esso visi sunt (Arist. pseud. p. 345). Bernhadyi sententiam, qui Catasterismos superstitos ex Hygino conversos esse censuit, argumento gravissimo firmissimoque Hursianus refutavit. 3) In corruptorum verborum emendatione sine codicum auxilio non laborandum censeo.

posuisse: hoc etiam signi erit, quod in sideribus supra cum draconem Herculis simulacrum ostenditur, ut Eratosthenes demonstrat. Catast. 3. Schol. Germ. p. 60. 117.

II (4): v. p. 105.

III (6). *Engonasin*. Hunc Eratosthenes Herculem dicit supra draconem collocatum, de quo ante diximus, cumque paratum ut ad decertandum sinistra manu pellem leonis, dextra clavam tenentem. conatur interficere draconem *Hesperidum* custodem, qui nunquam oculos operuisse somno coactus existimatur: quo magis custos adpositus esse demonstratur. Catast. 4. Schol. Germ. p. 61. 118.

IV (7). *Lyra*. Inter astra constituta est hac, ut Eratosthenes ait, de causa, quod initio a Mercurio facta de testudine Orpheo est tradita, qui Calliopes et Oeagri filius fuit eius rei maxime studiosus. — Postea igitur Orpheus, ut complures dixerunt, in Olympo monte, qui Macedoniam dividit a Thracia, sed, ut Eratosthenes ait, in Pangaeo sedens cum cantu delectaretur, dicitur Liber ei obiecissee Bacchas, quae corpus eius discerperent interfecti. — (III 6) Habet autem (Lyra) in ipsis testudinis lateribus singulas stellas: in summis cacuminibus eorum, quae in testudine ut brachia sunt collecta, singulas: in mediis iisdem, quos humeros Eratosthenes fingit, singulas. Catast. 24. Schol. Germ. p. 84. 150 sqq.

V (II 13). *Heniochus*. Hunc nos Aurigam Latine dicimus, nomine Erichthonium, ut Eratosthenes monstrat. Catast. 13. Schol. Germ. p. 73. 132 sq.

VI (14). *Aesculapius* enim cum esset inter homines et tantum medicina ceteris praestaret, ut non satis ei videretur hominum dolores levare, nisi etiam mortuos revocaret ad vitam, novissime fertur Hippolytam, qui iniquitate novercae et inscientia parentis erat interfectus, sanasse, ita ut Eratosthenes dicit. Catast. 6. Schol. Germ. p. 62. 121.

VII (15). Ut Eratosthenes autem de Sagitta demonstrat, hac Apollo Cyclopes interfecit, qui fulmen Iovi fecerunt, quo Aesculapium interfectum complures dixerunt. hanc autem sagittam in Hyperborae monte Apollinem defodisse. cum autem

Iupiter ignoverit filio, ipsam sagittam vento ad Apollinem perlatam cum frugibus, quae eo tempore nascebantur. hanc igitur ob causam inter sidera demonstrant. Catast. 29. Schol. Germ. p. 91. 161.

VIII (17). *Delphinus. Hic qua de causa sit inter astra collocatus, Eratosthenes ita eum ceteris dicit: Neptunum, quo tempore voluerit Amphitriten ducere uxorem et illa cupiens conservare virginitatem fugerit ad Atlanta, complures eam quaesitum dimisisse, in his et Delphina quendam nomine, qui per vagatus insulas aliquando ad virginem pervenit eique persuasit ut nuberet Neptuno et ipse nuptias eorum administravit. pro quo facto inter sidera Delphini effigiem collocavit. Schol. Ar. 316. Catast. 31. Schol. Germ. p. 92. 161 sq.*

IX (20). *Eratosthenes ait arctem ipsum sibi pellem auream detraxisse et Phrixo memoriae causa dedisse, ipsum ad sidera pervenisse: quare, ut supra diximus, obscurius videatur. Schol. Ar. 225 τοῦτον τὸν κριὸν Ἐρατοσθένης εἶναι φησιν Ἑλλῆς καὶ Φρίξου, ὃν θύσας τῷ Φυξίῳ Διὶ Φρίξος τὴν δορὰν δέδωκε τῷ Αἰήτῃ· διὸ καὶ τοὺς ἀστέρας αὐτοῦ ἀμνηροῦσθαι φησιν ὡς ἐκδαρέντος. Catast. 19. Schol. Germ. p. 79 sq. 142 sq.*

X (23). *Dicitur etiam alia historia de Asellis, ut ait Eratosthenes. quo tempore Iupiter bello Gigantibus indicto ad eos oppugnandos omnes deos convocavit, venisse Liberum patrem, Vulcanum, Satyros, Silenos asellis rectos: qui cum non longe ab hostibus abessent, dicuntur aselli pertinuisse et ita pro se quisque magnum clamorem et inauditum Gigantibus fecisse, ut omnes hostes eorum clamore in fugam se coniecerint et ita sint superati. Catast. 11. Schol. Germ. p. 71. 129 sq.*

XI (24). *Eratosthenes autem dicit et virginibus Lesbiis dotem, quam cuique relictam a parente nemo solveret, iussisse reddi (Berenicen) et inter eas constituisse petitionem. Schol. Germ. p. 72. 132.*

XII (28). *Hic (Capricornus) etiam dicitur, cum Iupiter Titanas oppugnaret, primus obicisse hostibus timorem, qui Πανικός appellatur, ut ait Eratosthenes: hac etiam de causa*

eius inferiorem partem piscis esse formationem, quod muricibus, ul est maritimis conchyliis, hostes sit iaculatus pro lapidum iactione. Schol. Ar. 284. Catast. 27. Schol. Germ. p. 87. 155 sq.

XIII (30). *Eratosthenes autem ex eo pisce natos hos (Pisces) dicit, de quo post dicemus.* Schol. Ar. 239. Catast. 21. Schol. Germ. p. 81. 145.

XIV (40): v. p. 96.

XV (42). *Hanc (stellam Phaethontis) Eratosthenes a Solis filio Phaethonta appellatam dicit.* Catast. 43. Schol. Germ. p. 103. 185.

XVI (42). *Tertia est stella Martis, quam alii Herculis dixerunt, Veneris sequens stellam hac, ut Eratosthenes ait, de causa: quod Vulcanus cum uxorem Venerem duxisset et propter eius observantiam Marti eius copia non feret, ut nihil aliud adsequi videretur, nisi sua stella Veneris sidus persequi a Venere impetravit.* Schol. Germ. p. 103. 185.

XVII (42). *Nonnulli autem hunc (Hesperum) Aurorae et Cephalii filium esse dixerunt pulchritudine multos praestantem, ex qua re etiam cum Venere dicitur certasse, ut etiam Eratosthenes dicit cum hac de causa Veneris appellari: exoriente sole et occidente videri: quare, ut ante diximus, iure hunc et Luciferum et Hesperum nominatum.* Catast. 43. Schol. Germ. p. 103. 186.

XVIII (43): v. p. 6.

XIX (III 1). (De Vrsa minore) *Sed in prioribus caudae stellis una est infima, quae Polus appellatur, ut Eratosthenes dicit: per quem locum ipse mundus existimatur versari.* Catast. 2. Schol. Germ. p. 60. 115 sq.

XX. Schol. Ar. 402 *Ἐρατοσθένης δὲ φησι τοῦτο θυτήριον εἶναι, ἐφ' ὃ τὸ πρῶτον οἱ θεοὶ συνωμοσίαν ἐποίησαντο ὅτε ἐπὶ τοὺς Τιτᾶνας ἐστράτευσεν ὁ Ζεὺς, Κυκλώπων κατασκευασάντων, ἔχον ἐπὶ τοῦ πυρὸς κάλυμμα, ὅπως μὴ ἰδῶσι τὴν τοῦ κεραυνοῦ δύναμιν.* Catast. 39. Hyg. II 39. Schol. Germ. p. 99. 177.

XXI. Schol. Germ. p. 74 (de Tauro) *Eratosthenes dicit bovem esse quae fuit . . . cuius priores partes parent, reliquum*

corpus non apparet. p. 135 sq. Eratosthenes dicit bovem esse quae fuit Pasiphae. cuius priores partes parent, reliquum corpus non apparet propter femineum sexum. Catast. 14. Hyg. II 21.¹⁾

Timarchi²⁾ commentarios in Eratosthenis Mercurium commemorat Athenaeus XI p. 501 E, ubi citato Cratini versu δέχεσθε φιάλας τάσδε βαλανειομφάλους grammaticorum vocis βαλανειόμφαλος interpretationes recenset:

Τίμαρχος δ' ἐν τετάρτῳ περὶ τοῦ Ἐρατοσθένους Ἑρμοῦ „πεπαίχθαί τις ἂν οἰηθείη“ φησὶ „τὴν λέξιν, διότι τὰ πλείστα τῶν Ἀθηνῶν βαλανείων κυκλοειδῆ ταῖς κατασκευαῖς ὄντα τοὺς ἐξαγωγοὺς ἔχει κατὰ μέσον, ἐφ' οὗ χαλκοὺς ὀμφαλὸς ἔπαισιν.“

Haec bene explicata sunt a Meinekio fragm. com. Gr. II p. 50. Cf. [Aristot.] de mundo 6 p. 399b Bekk. εἶκε δὲ ὄντως, εἰ καὶ μικρότερον, παραβάλλειν τὸν κόσμον τοῖς ὀμφαλοῖς λεγομένοις τοῖς ἐν τοῖς ψαλίσσι λίθοις, οἳ μέσοι κείμενοι κατὰ τὴν εἰς ἑκάτερον μέρος ἔνδεσιν ἐν ἀρμονίᾳ τηροῦσι καὶ ἐν τάξει τὸ πᾶν σχῆμα τῆς ψαλίδος καὶ ἀκίνητον. Neque tamen recte Meinekius arbitratus est a Timarcho de hac re Eratosthenis sententiam comprobata fuisse. Eam enim Athenaeus his verbis proponit: Ἐρατοσθένης ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ περὶ κωμωδίας τὴν λέξιν ἀγνοεῖν φησὶ Λυκόφρονι³⁾ τῶν γὰρ φιαλῶν οἱ ὀμφαλοὶ καὶ τῶν βαλανείων οἱ θόλοι παρόμοιοι· εἰς δὲ τὸ εἶδος οὐκ ἀρρήθμως καίζονται.

1) A eholiasta Germ. Sangerm. p. 161, 18 Eratosthenes falso pro Aglaosthene citatur.

2) Suidae v. Ἀπολλώνιος Ἀλεξανδρεὺς ἑπὶ τῶν ποιητῶν: σύγχρονος Ἐρατοσθένους καὶ Εὐφορίωνος καὶ Τιμαρχοῦ. Vitiose Eudocia de eodem Apollonio: διάδοχος Ἐρατοσθένους καὶ Εὐφορίωνος καὶ Τιμαρχοῦ. Cf. Meineke anal. Alex. p. 11. De Harpocratonis verbis p. 55 Dind. (unde error transiit in Suidae lex. v. Ἀργᾶς et in lex. ed. a Bachmanno anecd. Gr. I p. 141) non dubitandum quin vera sit Maussacii sententia, Τίμαρχος ὁ Ῥοδῖος falso pro Τιμαρίδῃ ὁ Ῥοδῖος scriptum esse.

3) Lycophronis interpretatio haec fuit: ἀπὸ τῶν ὀμφαλῶν τῶν ἐν ταῖς γυναικαῖς πύλοις ὅθεν τοῖς σκαφίσιν ἀφύουσι. Mesychius v. βαλανειομφάλους Lycophronis et Eratosthenis sententias prodit. Cf. Poll. VI 98. Bekk. anecd. p. 225. Suidas v. βαλανειομφάλους.

Nempe putavit Eratosthenes, a Cratino umbilicum phialae comparari cum totius tholi balnearii forma, eiusque auctoritatem Asclepiadem et Didymum secutos esse Athenaeus nos docet: Timarchus vero non tholos in comparationem adhiberi censuit, sed umbilicos aeneos emissariis impositos. Eodem spectare Apionis et Diodori¹⁾ interpretationem *φιάλαι ποιαὶ ὧν ὁ ὀμφαλὸς παραπλήσιος ἡθμῶ* egregie Meinekius demonstravit.

Praeter Timarchum etiam Parmeniseum commentarios in Mercurium composuisse Bergkius arbitratur.²⁾ Huius opinionis unum argumentum non multum valere supra demonstravi (p. 29). Alterum Bergkio praebuerunt loci duo Hygini. De astr. II 2 *postea autem de septem stellis, ut Parmeniscus ait, quinque et viginti sunt a quibusdam astrologis constitutae, ut ursae species, non septem stellarum perficeretur.* II 13 *Parmeniscus autem ait, Melissea quendam fuisse Cretae regem: ad eius filias Iovem nutriendum esse delatum: quae quod lac non habuerint, capram ei admisisse, Analtheam nomine, quae cum dicitur educasse, hanc autem geminos haedos solitam esse procreare, et fere eo tempore peperisse, quo Iupiter nutriendus est adlatus. itaque propter beneficium matris et haedos quoque inter sidera collocasse.* Liceret sane haec ad Mercurii interpretationem referre, si in hoc carmine astrorum figuras accuratius tractatas fuisse sciremus. Id vero cum nulla ratione effici possit, potius de Parmenisci commentariis Homericis cogitandum (quo duos illos locos revocari posse etiam Bergkius concedit). Atque id propterea paene pro certo habendum, quia uterque locus cum commemoratione Homeri arte cohaeret. Priorem enim sequuntur haec: *itaque et ille, qui antea plastrum sequens Bootes appellabatur, Arctophylax est dictus, et iisdem temporibus quibus Homerus fuit haec Arctos est appellata. de Septentrionibus ille enim dicit, hanc utroque nomine et Arcton et Plastrum nominari: Bootem autem nusquam meminit Arctophylax nominari.*

1) Herodori nomen substitutum est in editione Aldina. 2) Comment. crit. II p. 5. Anal. Alex. II p. 19.

Alterum haec praecedunt: *alii autem etiam ab his urbes quasdam appellari dixerunt, et Olenon in Aetolia, Heliceen autem in Peloponneso et Aegaeum in Haemonia ab iis nominari: de quibus Homerus in Iliados secundo dicit. —*

Mercurii Eratosthenici argumento simile fuisse institutum Varronis Atacini in Chorographia, sententia est Meinekii (vind. Strab. p. 11). Sed id tantummodo concedi potest, quasdam res utrique poemati fuisse communes: haec vero tales sunt, ut in sescentis aliis illorum saeculorum carminibus eas occurrere necessarium fuerit, et in his tractandis similitudo inter Eratosthenem et Varronem vix potest deprehendi. Id ut demonstramus, tria Varronis fragmenta quae huc spectant consideremus.

Mar. Vict. p. 60 Keil.

*vidit et aetherio mundum torquerier axe
et septem aeternis sonitam dare vocibus orbes
nitentes aliis alios, quae maxima divis
lactitia est. at tunc longe gratissima Phoebi
dextera consimiles meditatur reddere voces.*

Si verum est quod coniecit Meyerus (adnot. ad anth. Lat. I p. 33) verbum *vidit* ad Mercurium spectare (id quod certum esse nemo profecto putabit), finxit sane Varro sicut Eratosthenes, Mercurium percipisse sphaerarum motus et consonantias: cetera vero ab Eratosthenis narratione longe diversa sunt. In huius enim carmine primum a Mercurio lyra invenitur: tum miratur Mercurius quod cum lyrae consonantiis caelestes consonantiae congruant¹⁾; apud Varronem ad sonorum caelestium exemplum conformantur ab Apolline voces lyrae. Praeterea Varronem, cum septem orbibus sonitum officii statuatur, stellarum inerrantium sphaerae vocem non tribuisse liquet; longe aliter Eratosthenes qui docet (fr. XVII): *ὁπρὶ δὲ τὰδε πάντα σὺν ἁρμονίῃσιν ἀρῆται.*

1) fr. XV, XVII.

Prisc. Inst. III 25

*ergo inter solis stationem et sidera septem
exporrecta iacet tellus, huic extrema fluctu
Oceani, interior Neptuno cingitur ora.*

Quae de Eratosthenis Mercurio explorata habemus, nihil nobis praebent quod cum hisce Varronis versibus possit comparari.

Isid. de nat. rerum 10

*at quinque aetheriis zonis accingitur orbis,
ac vastant imas hiemes medianque calores:
sic terrae extremas inter medianque cohuntur
quam solis valido nunquam † ut auferat igne.*

Habemus etiam Eratosthenis ipsa verba quibus quinque zonas describit (fr. XIX). Sed quis contendat Varronem imitatum esse hanc descriptionem? Res sane eadem apud utrumque: sed in his non licuit quidquam mutare. Verba autem descriptionis Varronianae brevissimae cum Eratosthenis enarratione nullo modo conferri possunt.

Itaque desinamus tandem existimare, Varronem Eratosthenis imitatore fuisse: quod ideo monendum duxi, quia in libris satis multis et vetustioribus et recentibus hanc opinionem, quae nulla certa ratione nititur, plus minusve dubitanter propositam inveni. Meliore iure Roeperus coniecit, Alexandri Ephesii poemate Varronem esse usum (Philol. XVIII p. 433): nam consilium sane utriusque carminis idem fuisse videtur. Nolim tamen Atacinum interpretem Ephesii dicere: quae enim de sphaerarum concentu ab iis prolata habemus neque quod ad res neque quod ad verba attinet quidquam commune habent.¹⁾ —

Denique duo loci mihi memorandi sunt quos sine iusta causa viri docti ad Eratosthenis Mercurium rettulerunt.

Ach. Tat. p. 158 B *ἐπραγματεύσατο δὲ περὶ ἀνέμων καὶ Ἐρατοσθένους.*

1) V. Theo Sm. p. 186 sq. Martin.

* Bernhardys hac ad Mercurium revocat (p. 165): ubi de ventis disputatum esse non est cur existimemus. Equidem non dubito hoc testimonium primo Geographicorum libro attribuere collatis iis quae Strabo I p. 28 exponit.

Probus ad Verg. p. 42, 19 Keil *quem* (oceanum) *recte dixerunt* ζωστήρα τοῦ κόσμου, ut Cyrillus cum ait Ὠκεανὸς ὃ πᾶσα περίρρυτος ἐνδέδεται χθών.

Bergkii non Cyrillum sed Eratosthenem poetam Cynacum ab eo quem Probus compilavit laudatum fuisse existimat.¹⁾ Quod si quis approbet, incertissimam coniecturam pro certo testimonio amplectitur. Nam apud Achillem Tatium p. 143 C de horizonte hac proferuntur: *περὶ γὰρ τὴν σφαῖραν ἔξωθεν ὧν τάξιν ἔχει τοῦ Ὠκεανοῦ ὃς ἔξωθεν περικλύζει τὴν γῆν· ἀφ' οὗ ἀνατέλλειν καὶ εἰς ὃν δύνειν δοκεῖ τὰ ἄστρα. ὅθεν καὶ Νεοπτόλεμος ὁ Παριανὸς ἐν τῇ τριχθονίᾳ²⁾ φησὶ „τῷ πᾶσα περίρρυτος ἐνδέδεται χθών.“* In brevi commentario Arateo qui Achillem in editis exemplaribus sequitur verba Euphorioni adscribuntur, p. 168: *οἱ δὲ ποιηταὶ Ὠκεανὸν αὐτὸν καλοῦσιν· ὁ γοῦν Εὐφορίων φησὶν „Ὠκεανὸς τῷ πᾶσα περίρρυτος ἐνδέδεται χθών.“* Ego versum a Neoptolemo factum esse arbitror, quia facile intellegitur quo modo ex ὀπαριαν³⁾ oriri potuerit εὐφοριων³⁾: contra si Euphorio auctor versus fuit, unde Neoptolemi Pariani poetae multo minus clari commemorationem explicabimus? Accedit scholion Il. Σ' 490: *διὰ ποίαν δὲ αἰτίαν μόνος ὁ Ὠκεανὸς ποταμὸς οὐ πάρεστι τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν θεῶν; ῥητέον δὲ ὅτι ἐπεὶ συνεκτικὸν ἔχει τοῦ κόσμου τὸ ῥεῦμα· φησὶ γὰρ „Ὠκεανὸς ὃ πᾶσα περίρρυτος ἐνδέδεται χθών.“* Nam ante Ὠκεανός, quod sagaciter animadvertit Meinekius, Neoptolemi Pariani potius quam Euphorionis nomen excidere potuit. Sed illud certe audacissimum videtur, mutatione satis

1) Meineke vind. Strab. p. 11. Aliter Schneidewinus cui Choerili nomen restituendum esse visum est, Jen. L.Z. 1848 p. 610. 2) *Επιχθονίδι* cj. Meinekius anal. Alex. p. 156. 3) Alibi quoque et a Strabone et ab Achille Neoptolemus Parianus commemoratur, etsi non propter eam rem illud, Strabo XIII p. 589. Ach. p. 129 E.

violenta Probo tertiam de versu sententiam tribuere. Itaque potius crediderim, posterioris saeculi grammaticum vel si malis librarium, pro extinctis quae in codice fuerunt literis Neoptolemi nominis fortasse iam corrupti, temere notum Cyrilli nomen posuisse.

Ab eodem auctore cuius hic versus est Meinekius satis probabiliter factos esse coniecit duos versus a Posidonio aut Strabone allatos¹⁾

οὐ γάρ μιν δεσμὸς περιβάλλεται ἡπείροιο,
ἀλλ' ἐς ἀπειρεσίην κέχνται· τό μιν οὔτι μαιίνει.

Verumque est quod addit Meinekius, hos versus illi bellissime ad unum fragmentum connecti posse.

1) Strabo II p. 100.

ANTERINYS

XX

Choerob. in Theod. p. 81, 27 Γάννξ Γάννκος ὁ Γαννάτωρ παρὰ τῷ Ἐρατοσθένει.

In tractando hoc loco varios errores commiserunt Bernhardys, Giesius, Osannus. Giesius γαννάτωρ idem esse atque *φαννάτωρ* censuit (über den äol. Dial. p. 190), non reputans inauditam formam Aeolicam a grammatico ad aliud vocabulum interpretandum adhiberi non potuisse. Bernhardys certissima quidem emendatione Γαννάτωρ pro Γαννάτωρ scripsit (p. 154); attamen neglecto suo ipsius invento totum locum ita constituere ausus est: γάννξ γάννκος ὁ Διώνυσος — Διώνυσοιο γάννκος παρὰ τῷ Ἐρατοσθένει. Censuit enim vocabulum γάννξ (quod Baechi cognomen esse persuasum habebat) insolentiore et magis etiam poetico γαννάτωρ non potuisse explicari.¹⁾ Sed ut hic ita etiam in eo falsus est quod genetivum γάννκος fuisse putavit. Herod. de diehr. p. 285 sq. εἰ μέντοι διὰ τοῦ κ ἢ κλίσις ὑπάρχοι, πῇ μὲν φυλάττει τὸ ν συνισταμένον, πῇ δὲ ἐκτείνει. Ἐρνος γὰρ συνισταμένως καὶ ἄμβνος, Βέβνος, κάλκος, Γάννκος, ἴβνος. Osannus recte monuit Ganyetorem Hesiodi interfectorem fuisse aut, ut alii narrabant, patrem

1) Immemor erat Bernhardys dum haec scribit locorum ubi Hesiodi mors narratur. Sed quid indicandum de C. Müllero? qui, dum ipsos illos locos tractat, tamen Bernhardyi opinionem de usu vocis γαννάτωρ adoptavit eaque fretus haec hariolatus est (Ctesiae et chronogr. fragm. p. 199): „De nomine γαννάτωρ tanquam Dionysi epitheto v. Bernhardy ad Eratosthen. p. 154. Neque id in fabula nostra significatione caret, quum Hesiodi cadaver in Dionysiaco Ariadnes festo repertum esse dicatur.“ Taedet reliqua exscribere. De vera nominis Γαννάτωρ significatione v. Pott Ztschr. f. vgl. Sprachf. VI p. 39.

interfactorum (p. 22): sed prorsus ex vano statuit, apud Choeroboscum ex Eratosthene non citari vocem γάνυξ sed eam quae inde ducta sit Γανύκτωρ. Itaque coniecit pro verbis ὁ Γανύκτωρ scribendum esse ὄθεν Γανύκτωρ vel ὄθεν καὶ Γανύκτωρ. Sed nihil mutandum praeter unam illam litteram. Γανύκτωρ usitata nominis forma erat: v. Aristot. apud Tzetz. de vita Hes. 3. Plut. de soll. anim. p. 969. Paus. IX 31, 6. Cert. Hom. et Hes. 13. Tzetz. l. c. 4. Itaque consentaneum est ad interpretandam rariorem formam adhiberi hanc alteram.

Ex eo autem quod Eratosthenes Ganycem maluit quam vulgari nominis forma Ganyctorem dicere, magna cum probabilitate Bergkius collegit, Hesiodi percussores ab Eratosthene in carmine aliquo fuisse commemoratos (anal. Alex. I p. 19). Cf. p. 85.

XXI

Exstat autem de morte Hesiodi haec narratio in libello de Homeri et Hesiodi certamine (p. 17 sqq. Nietzsche):

τοῦ δ' ἀγῶνος διαλυθέντος διέπλευσεν ὁ Ἡσίοδος εἰς Δελφοὺς χρησόμενος καὶ τῆς νίκης ἀπαρχὰς τῷ θεῷ ἀναθήσων. προσερχομένου δ' αὐτοῦ τῷ ναῷ ἐνθεον γενομένην τὴν προφητὴν φασιν εἰπεῖν·

ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἀμφιπολεύει,

Ἡσίοδος Μούσῃσι τετιμένος ἀθανάτῃσι·

τοῦ δ' ἦτοι κλέος ἔσται ὅσον τ' ἐπικίδναται ἡώς.

ἀλλὰ Διὸς πεφύλαξο Νεμείου κάλλιμον ἄλσος·

καὶθι δέ τοι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἔστί·

ὁ δ' Ἡσίοδος ἀκούσας τοῦ χρησμοῦ τῆς Πελοποννήσου μὲν ἀνεχώρει νομίσας τὴν ἐκεῖ Νεμέαν τὸν θεὸν λέγειν, εἰς δ' Οἰνόην τῆς Λοκρίδος ἐλθὼν καταλύει παρ' Ἀμφιφάνει καὶ Γανύκτῳ, τοῖς Φηγέως παισίν, ἀγνοήσας τὸ μαντεῖον. ὁ γὰρ τόπος οὗτος ἅπας ἐκαλεῖτο Διὸς Νεμείου ἱερόν. διατριβῆς δ' αὐτῷ πλείονος γενομένης ἐν τοῖς Οἰνῶσιν (Οἰνεωνεύσιν em. Sauppeus orat. Att. II p. 155) ὑπονοήσαντες οἱ νεανίσκοι

τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν μοιχεύειν τὸν Ἡσιόδον ἀποκτείναντες εἰς τὸ μεταξὺ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Λοκρίδος πέλαγος κατεπόντισαν. τοῦ δὲ νεκροῦ τριταίου πρὸς τὴν γῆν ὑπὸ δελφίνων προσενεχθέντος, ἰορτῆς τινος ἐπιχωρίου παρ' αὐτοῖς οὖσης Ἀριαδνείας, πάντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ἔδραμον, καὶ τὸ σῶμα γνωρίσαντες ἐκείνο μὲν πενθήσαντες ἔθαψαν, τοὺς δὲ φονεῖς ἀνεξήτουν. οἱ δὲ φοβηθέντες τὴν τῶν πολιτῶν ὀργὴν κατασπάσαντες ἀλιευτικὸν σκάφος διέπλευσαν εἰς Κρήτην. οὓς κατὰ μέσον τὸν πλοῦν ὁ Ζεὺς κεραυνώσας κατεπόντωσεν, ὥς φησιν Ἀλκιδάμας ἐν Μουσειῳ.¹⁾

Ἐρατοσθένης δὲ φησιν ἐν ἐνηπόδῳ (ἐνηπόδῳ Stephanus) Κτίμενον καὶ Ἀντιφον τοὺς Γανύκτορος ἐπὶ τῇ προειρημένῃ αἰτίᾳ ἀνελόντας σφαγιασθῆναι θεοῖς ξενίοις²⁾ ὑπ' Εὐρυκλέους τοῦ μάντεως. τὴν μέντοι παρθένον, τὴν ἀδελφὴν τῶν προειρημένων, μετὰ τὴν φθορὰν ἑαυτὴν ἀναρτῆσαι, φθαρῆναι δ' ὑπὸ τινος ξένου συνόδου τοῦ Ἡσιόδου, Δημῶδους ὄνομα, ὃν καὶ αὐτὸν ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τῶν αὐτῶν³⁾ φησιν.

Quod auctor Certaminis Eratosthenem testem adhibens non Γάνυκος scribit (id quod propter fr. XX facile aliquis exspectet), aut cum Bergkio ita explicari potest, ut existimemus grammaticum uti vulgari nomine, quo hominem apud Aleidamantem vocari supra significaverit, aut ita, ut Eratosthenem metri ratione habita modo unum modo alterum nomen posuisse arbitremur.

Bernhardyus hunc Certaminis locum ad Eratosthenis chronographiam pertinere corruptamque scripturam ἐνηπόδῳ ex significatione temporis ἐν ἐννάτῃ Ὀλυμπιάδι ortam esse arbitratur. Sed iam vidimus narrationem de Hesiodi morte potius ad carmen aliquod Eratosthenicum revocandam esse. Non minus audacter Carolus Müllerus, de loci commemo-

1) Eadem fere narrantur a Tzetze in vita Hes. 4 et in proleg. ad scholia p. 16 Gaisf. (ed. Ox.). Cf. Nietzsche Rhein. Mus. XXV p. 529.

2) Θεσμοῖς ξενίοις Stephani editio. Θεσμοῖς τοῖς ξενίοις Bernhardyus p. 241. Θεοῖς τοῖς ξενίοις Nietzscheus. 3) Ctimenum et Antiphum dicit; cf. Plut. Conv. septem sap. p. 162. ὑπὸ τῶν ἀστῶν non recte ej. Bernhardyus.

ratione cogitans, hasce proponit coniecturas: „πόδω fuerit πόλει vel πεδίω, in vocibus ἐν ἐνῃ vel Ocnos vel Nemeao mentio latet; cogitari possit etiam de Naupacto.“ Obstat et Bernhardyi et Mülleri sententiae quod post verba ὡς φησιν Ἀλκιδάμας ἐν Μουσείῳ Eratosthenici quoque libri appellationem exspectamus. Requirendus igitur est titulus carminis.¹⁾ Et a Barnesio quidem ἐν Ἀνδραπόδω, a Goettlingio (Hes. carmina p. XV) ἐν Ἡσιόδω propositum est: quorum posterius viri docti iure praetulerunt.²⁾

In adferendis interfectorum nominibus cum Eratosthene consentiunt Pausanias et Suidas (v. Ἡσιόδος), nisi quod apud hunc patris nomen non traditur: atque ea Pausaniae temporibus magis in memoria hominum fuisse quam nomina ab Alcідamante relata demonstrant Pausaniae verba οἱ παῖδες τοῦ Γανύκτορος Κτίμενος καὶ Ἀντιφός ἐφυγον εἰς Μολυκρίαν ἐκ Ναυπάκτου διὰ τοῦ Ἡσιόδου τὸν φόρον καὶ αὐτόθι ἀσεβήσασιν εἰς Ποσειδῶνα ἐγένετο [τῇ Μολυκρίᾳ] σφίσιν ἡ δίκη, τάδε μὲν καὶ οἱ πάντες κατὰ ταῦτά εἰρήκασιν. Neque Plutarchus diversam de hac re famam refert, qui Hesiodi percussores Ganymetoris filios fuisse narrat (de soll. anim. p. 969). Contra Alcідamantem secutus est Aristoteles cum fabulam de Hesiodi morte tradidit³⁾; ita enim Tzetzes c. 3 (cf. p. 15 Gaisf.): Ἀριστοτέλης γὰρ ὁ φιλόσοφος, μᾶλλον δ' οἶμαι ὁ τοὺς πέλους συντάξας⁴⁾, ἐν τῇ Ὀρχομενίων πολιτείᾳ Στήσιχορον τὸν μελοποιὸν εἶναι φησιν υἱὸν Ἡσιόδου, ἐκ τῆς Κτημένης αὐτῷ γεννηθέντα τῆς Ἀμφιφάνους καὶ Γανύκτορος ἀδελφῆς, θυγατρὸς δὲ Φηγέως. Cf. c. 4 ἀναιρεῖται καὶ ῥίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν ὡς φθείρας τὴν ἀδελφὴν ἐκείνων Κτημένην, ἐξ ἧς ἐγεν-

1) Holstenii coniecturam, ἐν Ἡριγόνω quod Osannus p. 25 in Ἡριγόνῃ mutavit scribendum esse censentis, post Bergkii disputationem p. 18 refutare non opus est. 2) Euphorionis quoque fuisse poema quod Hesiodus inscriptum erat adnotat Bergkii. 3) Nisi cum Rosio Aristot. pseudopigr. p. 508 statuimus, Aristotelis commemorationem solo Tzetze errore esse inlatam: id quod haudquaquam improbabile est. Si vero recte philosophus citatur, ipse haec tanquam fabulosa protulisse existimandus est: nam ab eo Stesichorum pro Hesiodi filio habitum esse quis est qui eredat? 4) Cf. Bergk poetae lyr. Gr. p. 648.

νήθη ὁ Στησίχορος. Nomen Ctimenae restitutum a Kuhnio (ad Paus. l. c.)¹⁾ convenit nomini Ctimeni fratris quod Eratosthenes profert.²⁾

Qua de causa Hesiodus occisus sit, diversis rationibus narratur. In fabula ab Aristotele relata ita exponebatur res, quasi revera Hesiodus puellae consuetudine usus esset. Eratosthenes autem putasse quidem hoc puellae fratres tradidit: ceterum virginem non ab Hesiodo sed a sodali eius Demode esse stupratam. Cf. Paus. τὴν δὲ ἀδελφὴν τῶν νεανίσκων οἱ μὲν ἄλλον τοῦ φασιν αἰσχύναντος Ἡσίοδον λαβεῖν οὐκ ἀληθῆ τὴν τοῦ ἀδικήματος δόξαν, οἱ δὲ ἐκείνου γενέσθαι τὸ ἔργον. Vtrum Alcidas narraverit non liquet. Alia differentia occurrit apud Plut. Conv. septem sap. p. 162 C Μιλησίον γάρ, ὡς εἰκεν, ἀνδρός, ὃ ξενίας ἐκοινῶνει Ἡσίοδος καὶ διαίτης ἐν Λοκροῖς, τῇ τοῦ ξένου θυγατρὶ κρύφα συγγενομένον καὶ φωραθέντος ὑποψίαν ἔσχεν ὡς γνούς ἀπ' ἀρχῆς καὶ συνεπικρύψας τὸ ἀδίκημα, μηδενὸς ὦν αἰτίας, ὀργῆς δὲ καιρῷ καὶ διαβολῇ περιπεσὼν ἀδίκως. ἀπέκτειναν γὰρ αὐτὸν οἱ τῆς παιδίσκης ἀδελφοὶ περὶ τὸ Λοκρικὸν Νέμειον ἐνεδρεύσαντες, καὶ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀκόλουθον, ὃ Τρώϊλος ἦν ὄνομα. Denique apud Suidam Antiphus et Ctimenus Hesiodum interficere omnino non voluisse feruntur: οἱ νύκτωρ δόξαντες ἀναιρεῖν φθορεῖα ἀδελφῆς αὐτῶν ἀνελόν τὸν Ἡσίοδον ἄκοντες.³⁾

Etiam de genere mortis quam Hesiodi percussores subierint complures narrandi varietates exstant. Quid Alcidas, quid Eratosthenes rettulerit, apparet ex libello de certamine.

1) Κτεμένην legitur apud Trineavellum c. 4. Wyttienbachius (ad Plut. Mor. p. 162 C) Κλυμένην scribendum esse censet propter Procl. ad Hes. Op. 268 ἵστίον δὲ ὅτι υἱὸς Ἡσίοδου Μνασίας ἐστὶ. Φιλόχορος δὲ Στησίχορον φησὶ τὸν ἀπὸ Κλυμένης (Κτεμένης cj. Bergkii I p. 25), ἄλλοι δὲ Ἀρχιπῆς. Audacissime Welckerus in Certaminis, Pausaniae, Suidae locis Clymeni nomen restituendum esse existimavit cum propter hoc Procli de Stesichori matre testimonium, tam propter Iusum quendam quem in nominibus Ἀντίφος Κλυμένος et Ἀμφιφάνης Γανύκτωρ cognovisse sibi visus est (kl. Schr. I. p. 157 sq.). Sed cf. G. Hermannii opusc. VI p. 152.

2) Bergk I p. 25. 3) „Antiquior fama videtur ea fuisse qua poeta criminis accensabatur, a quo posteriorum temporum studia eum liberabant.“ Marckscheffel Hes. fr. p. 27.

Neque Plutarchus prorsus idem tradit quod Eratosthenes: (Locrenses) αὐτούς τε γὰρ (interfectores) κατεπόντισαν ζῶντας καὶ τὴν οἰκίαν κατέσκαψαν. Nam haec aperte discrepant a verbis Eratosthenis σφαγιασθῆναι θεοῖς ξενίοις ὑπ' Εὐρυκλείους τοῦ μάντεως. Neque intellego qua de causa Bergkius has duas narrationes artificiosa interpretatione in consensum redigere tentaverit (p. 24): Plutarchum enim Eratosthenis narrationem expressisse statui nequit, cum etiam in Demodis et Troili nominibus manifesta appareat differentia. In ea fabula, quam Pausanias quasi vulgatam sequitur, non Hesiodi nex sed impietas in Neptunum admissa causa fuisse ferebatur cur Ctimenus et Antiphus occisi sint. Ibi quoque Bergkius discrepantiam delere conatur, verbis illis εἰς Ποσειδῶνα ἀσεβήσασιν ipsam Hesiodi interfectionem significari ratus (p. 30).¹⁾ Pausaniae certe haec non fuit opinio: quae si fuisset, non tam obscure ille esset locutus.

Euryclis nomen unde sumpserit Eratosthenes, Bergkius recto docuisse videtur, hunc vatem non diversum esse iudicans ab eo Eurycle quem tangit Aristophanes Vesp. v. 1019.²⁾ Atque inde etiam magis veri simile fit haec omnia ex carmine desumpta esse. Neque enim in libro prosa oratione composito Eratosthenes, opinor, talia lusisset.

Denique autem sagacissime et admodum speciose coniecit Bergkius, mortem Hesiodi suppliciumque percussorum ab Eratosthene narrata fuisse eo carmine cui nomen fuit Ἀντερινύς. Argumento optime convenit haec inscriptio; nam, ut Bergkii verbis utar, Antiphus et Ctimenus, cum contumeliam sibi inlatam ulcisci vellent, ab Hesiodo, quem elandestina sororis consuetudino uti existimabant, vindictam sumpserunt, interfectique corpus in mare immiserunt: at continuo huius facinoris poenas dederunt, cum Locrenses cane indice deprehensos in mare praecepitarent (p. 27). Praeterea

1) Paulo aliter Welekerus p. 156: „Pausanias IX 31, 5 gibt an, die Mörder seien von Naupaktos nach Molykria geloben und dort gerichtet worden und verurtheilt als Frevler gegen Poseidon, vermuthlich insofern sie die Leiche in das Meer geworfen hatten.“ 2) Anal. Alex. I p. 23 sq. ubi alia quoque de Eurycle testimonia adferuntur.

autem magnopere firmatur Bergkii sententia fragmento XXIV nominatim ad Anterinyn relato. Itaque si vera est cum haec coniectura tum Goettlingii emendatio¹⁾, carmen Eratosthenis inscriptum fuit Ἀντερινὺς ἢ Ἡσιόδοσ.²⁾

XXII

Schol. Nic. Ther. 472 καὶ Μόσυχλον δὲ τὰ ὄρη τῆς Ἀήμων, ὡς Ἀντίμαχος

Ἡφαίστου πυρὶ³⁾ εἶκελον, ἣν ἔα τιτύσκει
δαίμων ἀκροτάτης ὄρεος κορυφῇσι Μοσύχλου·
καὶ Ἐρατοσθένης φησὶ

εὖ τοι ὄσσε
κανθῶν παμφαίνεσκε Μοσυχλαίῃ φλογὶ ἴσον.
εὖ τοι ὄσσε κάνθων παμφαίνεσκε κτλ. K (codex optimus) et V. παμφαίνεσκε notatur etiam ex G. εὖ τοι ὄσσε κάνθων φαίνεσκε κτλ. P.⁴⁾

Correctiones a viris doctis propositae ex parte nituntur prava scriptura editionis Aldinae εὖ τοι ὄσοις φαίνεσκε: ἐν τ' ὄσοις φαίνεσκε Buttmanus, Εὔιος ὅς φαίνεσκε Bernhardyus p. 154, Εὔιος ὃν φαίνεσκε cj. Schneidewinus del. poesis Gr. p. 166, εὐτε οἱ ὄσσε ἐκ κανθῶν φαίνεσκε Dübnerus, ἐν δέ οἱ ὄσσε ἐκ κανθῶν φαίνεσκε aut κανθοῖς παμφαίνεσκε Bergkii II p. 4. Atque hoc quod postremo loco posui etiam Keilius recepit. Ego autem scribendum esse puto

ἐκ τῆ οἱ ὄσσε
κανθῶν παμφαίνεσκε Μοσυχλαίῃ φλογὶ ἴσον⁵⁾

1) V. p. 83. 2) De duplici titulo v. Bergk p. 26 sq. 3) φλογὶ Buttmanus Mus. der A.W. I p. 299. 4) Dübner Asii P'isandri etc. fragm. p. 39. 5) Substantivum eodem modo a praepositione separatum est in Il. A 188 sq.

ἐν δὲ οἱ ἦτορ
στήθεσιν λαίοις διάνθιχα μεμυήξεν.

cf. Apoll. Arg. I 986 sq. Callim. h. in Ap. 74 sq. in anth. Pal. V 116, 1. apud schol. Apoll. II 867. — Aliud τε praecedere aut sequi potuit: cf. verba ἐν τ' ἄρα οἱ φῶ χειρὶ (vel χειρὶ τί μιν κατέρεξεν) ἔπος τ' ἔφατ' ἐκ τ' ὀνόμαζεν. Non ita Il. II 299 ἐκ τ' ἔφανεν. I 671 et Apoll. Arg. III 1167 ἐκ τ' ἔρέοντο. Apoll. IV 1746 ἐκ τ' ὀνόμηναν cett. Haec adfero, ne quis δὲ necessarium esse censent.

quod mutationis lenitate (nam una tantum littera mutatur, una additur) ceteris coniecturis praestat. Significantur oculi in obliquum conversi, ut pupulae non in mediis oculis sint sed in angulis, pingiturque hoc modo aliquis qui λοξὸν ὀφθαλμοῖς βλέπει. Neque verum est quod Bergkius dicit, ἐκ κανθῶν idem esse quod in Il. T v. 17

ἐν δὲ οἱ ὄσσε

δεινὸν ὑπὸ βλεφάρων ὥσει σέλας ἐξεφάρανθεν.

Apparet enim id ad oculos in universum pertinere. κανθοί autem vox, quae alibi prorsus idem significat quod ὀφθαλμοί, hoc loco propter praecedens ὄσσε vocabulum proprio sensu intellegenda est.

Postrema versus Eratostheniei verba spectant, ut Bergkius adnotat, ad proverbia illa *Λήμνιον πῦρ* et *Λήμνιον βλέπειν*. Manifestum est Eratosthenem eorum originem a Lemni insulae monte ignivomo deduxisse. Explicationes ab hac diversae sed aperte ineptae apud posteriorum temporum grammaticos inveniuntur. Schol. Arist. Lys. 299 *Λήμνιον τὸ πῦρ, ἀντὶ τοῦ πάνυ γενναῖον. ἢ ἀπὸ τῶν Λημνίων γυναικῶν πορνῶν οὐσῶν, ἢ ἀπὸ τῶν καμίνων τοῦ Ἡφαίστου*. Eustath. ad Il. p. 158, 13 *ὥς οἱ Λήμνιοι ἄγριοι δηλοῖ καὶ παροιμία Λημνίαν χεῖρα εἰποῦσα τὴν ἀπαράτητον καὶ Λήμνιον βλέπειν ἀντὶ τοῦ δεινὸν καὶ πυρῶδες*. Tzetz. ad Lyc. 227 *Λημναῖοι πυρί: ἀπὸ κεραυνοβόλου δένδρου ἐν Ἑλληνικαῖς χώραις ἐν Λήμνῳ πρῶτως εὐρέθη τό τε πῦρ καὶ αἱ ὀπλουργαί*. Eratosthenis sententiam adoptatam esse videmus apud Photium et Hesychium. Phot. 1) *Λήμνιον πῦρ· ἔστιν ἀναφορά ἐν Λήμνῳ πυρὸς χαλεπή τις. Λήμνιον [κακὸν] βλέπων· πυρῶδες*. Hes. *Λήμνιον βλέπει· (πυρῶδες add. Schmidtus ex append. prov. III 66) ἐπειδὴ τὸ πῦρ Λήμνιον*. Id vero in incerto nobis relinquendum, utrum Eratosthenes docta veterum poetarum imitatione an sui temporis habita ratione Mosychli montis ignivomi mentionem

1) Suidas v. *Λήμνιον πῦρ*.

iniceerit. Etsi enim scimus diu ante Galeni tempora Mosyehlum esse abolitum, desunt tamen indicia, unde colligere possimus iam ante poetarum Alexandrinorum aetatem id factum esse.¹⁾ Quod vero Bernhardyus arbitratur, ex eo quod Eratosthenes Gracciam viserit et Geographica composuerit aliquid de hac quaestione officii posse, non satis reputare videtur, ad docti poetae carmen neque ad commentarios geographicos eam pertinere.

Ter in scholiis Nicandreis versus Eratosthenis citantur atque id unius grammatici studio deberi veri simile est, quia carmina Eratosthenica posterioribus sacenlis non multum legebantur. Quorum fragmentorum unum diserte refertur ad Anterinyon (XXIV): alterum coniectura satis probabili eodem revocasse mihi videor (XXIII); itaque si quis suspicetur, hoc potissimum poema a grammatico illo adhibitum atque huic eum quoque de quo nunc agimus locum attribuendum esse, a veritate fortasse non aberraverit. Neque obstat verborum sententia: nam cum *λοξὸν βλέπειν* malivolorum esse nemo nesciat, dicta esse possunt de Ctimeno vel Antipho irate Hesiodum quem vitium sorori obtulisse putat intuente. Sed ipse quam anceps haec coniectura sit intellego.

XXIII

Schol. Nic. Ther. 465 *ταχέως δὲ περὶ τὴν σάρκα σηπεδόνας ἐποίησε θυσιάτους* (cenchris). *αὐταὶ γὰρ εἰσιν αἱ πνυθεδόνες* Ὅμηρος (A 174)

σέο δ' ὅστέα πύσει ἄρουρα,

καὶ Ἐρατοσθένης

αἱ δὲ πελιδναί

πνυθεδόνες γάστρην ἀν' ὑπέτρεπον οὐλοὸν ἔλκος.

vs. 1. αἱ δὲ πελιδναί G. οὐδὲ πελιδναί αἱ P. οὐδὲ πελιδναί KV. αἱ πελιδναί Bachius Ztschr. f. d. AW. 1837 p. 349. cf. Bergk II p. 6.

1) Rhode res Lemn. p. 8.

2. γάστρηναν ὑπέτρεφον K P. γάστρηναν ὑπέστρεφον G. γάστρην ἀνυπέστρεφον L. γάστρην ἀνυπόστρεφον V. γάγγραιναν ὑπέτρεφον speciosc ej. Lobeckius pathol. prol. p. 35. Neque tamen inusitata vocis γάστρη significatione tantopere offendendum videtur, ut a scriptura tradita recedamus¹⁾: nam pro tradita scriptura γάστρην ἀν' habendum est. Bernhardus p. 158 audacissime totum locum ita restituere conatus est:

οὐδὲ δέμας πελιδναί

πυθιδόνες παρέφηναν, ἐπεὶ τρέφον οὐλοὺν ἔλκος.

Bergkii, qui sicuti Lobeckius γάγγραιναν scribendum censet, coniectando locum Mercurio poemati adsignat putatque eum pertinere ad Erigone et Icarii fabulam ac dictum esse de morbo, qui Athenienses propter caedem corripuerit. Verum haec omnia concidunt, quandoquidem demonstratum est nullo iure fabulam illam ad Mercurium revocari. Contra mihi a vero proxime abesse videtur Bernhardus, quamquam de verborum emendatione nunc ipsum virum doctissimum longe aliter atque antea iudicare arbitror. Restituisse sibi visus est finem pentametri et hexametri: itaque putavit fragmentum esse petitum ex Erigone dictumque „de corpore Icarii vix ab Erigone agnito, ut quod dudum dissolutum atque putridum esset.“ De Icario quidem cogitari nequit: sed verba de interfecti hominis corpore prolata esse mihi quoque veri simillimum videtur. Iam eum carminis de Hesiodi morte notitiam habeamus, quivis sponte de Hesiodi corpore Eratosthenem illa scripsisse suspicabitur. Plut. l. e. τοῦ δὲ Ἡσιόδου τὸν νεκρὸν εὐθὺς ἀπὸ γῆς ὑπολαβοῦσα δελφίνων ἀγέλη πρὸς τὸ Ῥίον ἐκόμιζε καὶ τὴν Μολυκρίαν. ἐτύγγανε δὲ Λοκροῖς ἢ τῶν Ῥίων καθεστῶσα θυσία καὶ πανήγυρις ἣν ἄγουσιν ἔτι νῦν περὶ τὸν τόπον ἐκείνον. ὥς δὲ ὤφθη προσφερόμενον τὸ σῶμα, θαυμάσαντες ὥς εἰκὸς ἐπὶ τὴν ἀκτὴν κατέδραμον καὶ γνωρίσαντες ἔτι πρόσφατον νεκρὸν ἅπαντα δεύτερα τοῦ ζητεῖν τὸν φόνον ἐποιοῦντο διὰ

1) V. p. 63.

τὴν δόξαν τοῦ Ἡσιόδου. de soll. an. p. 984 D. περὶ τὸ Νέ-
μειον θαλάσση διαφερόμενον ἀράμενοι δελφῖνες, ἔτεροι παρ'
ἐτέρων ἐκδεχόμενοι, προθύμως εἰς τὸ ῥίον ἐκθέντες ἐδειξαν
ἐσφαγμένον. Cf. praeterea verba Certaminis p. 82 a me
exscripta et Tzetz. c. 4.

XXIV

Schol. Nic. Ther. 400 *ἰνγὴ δὲ φωνὴ τίς ἐστι, βοὴ ἀδιάρ-
θρωτος ἀπὸ τοῦ συμβαίνοντος πεποιημένη. καὶ Ἐρατοσθέ-
νης ἐν Ἀντερινύι*¹⁾ περὶ κυνὸς λέγων εἶπεν

ἰνγῆς δ' ὥς παῦρον ἐπέκλυον.

δ' ὥς P. δὲ ὥς KG. — ἐκέκλυον GL. ἀπέκλινεν K.
ἀπέκλυεν P. (ἐπέκλυεν Bernhardyns p. 157.)

„Plane cadunt haec verba in Ganymetoris filios, qui cum
primum canis illius qui Hesiodo morienti adfuerat vocem
audiunt, subito expavescunt, conscii facinoris quod commise-
rant, itaque ipsi se produnt.“ Bergk I p. 27. Plut. de soll.
an. p. 969 D (de cane qui ululatu Pyrrho regi heri sui inter-
fectorem prodidit) *ἐπεὶ δὲ τοὺς φονέας τοῦ δεσπότου παριόν-
τας εἶδεν, ἐξέδραμε μετὰ φωνῆς καὶ θυμοῦ ἐπ' αὐτοὺς καὶ
καθυλάττει πολλάκις μεταστρεφόμενος εἰς τὸν Πύρρον· ὥστε
μὴ μόνον ἐκείνῳ δι' ὑποψίας ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς παροῦσι
τοὺς ἀνθρώπους γενέσθαι. διὸ συλληφθέντες εὐθύς καὶ
ἀνακρινόμενοι μικρῶν τινῶν τεκμηρίων ἔξωθεν προσγενο-
μένων ὁμολογήσαντες τὸν φόνον ἐκολάσθησαν. ταῦτα δὲ
καὶ τὸν Ἡσιόδου κύνα τοῦ σοφοῦ δρᾶσαι λέγουσι, τοὺς Γα-
νυκτορος ἐξελέγξαντα τοῦ Ναυπακτίου παιδας, ὑφ' ὧν ὁ
Ἡσιόδος ἀπέθανεν. p. 984 D ἔδει δὲ τὸν κύνα αἰτησάμενον
(ἐπαινέσαντα dubitanter cj. Wyttonbachius) μὴ παραλιπεῖν
τοὺς δελφίνας· τυφλὸν γάρ ἦν τὸ μήνυμα τοῦ κυνός, ὕλα-
κτοῦντος καὶ μετὰ βοῆς ἐπιφερομένου τοῖς φονεῦσι κτλ. Pol-
lux V 42 οἱ δὲ Ἡσιόδου (κύνες) παραμείναντες αὐτῷ ἀναιρε-
θέντι κατήλεγξαν ὕλακῃ τοὺς φονεύσαντας. ὁ δὲ Ἰκαρίου*

1) ἐν ἀντερινύι G. ἐν ἀντερινύι P. εὖν ἀντερινύι K. ἐν Ἡρι-
γόνῃ cj. I. G. Schneider. Cf. Bergk I p. 10.

κύων καὶ ἔδειξε τῇ θυγατρὶ τὸν Ἰκαρίου νεκρόν· καὶ εἰ χρῆ
τι πιστεύειν τοῖς ποιηταῖς, οὗτός ἐστιν ὁ Σείριος. Quod
hoc loco Hesiodi et Iearii coniunctim fit montio, fortasse
duorum Eratosthenis carminum memoriae tribuendum.

XXV

Ath. IX p. 376 B¹⁾ πεταλίδων συνών μνημονεύει Ἀχαιοὺς
ὁ Ἐρετριεύς ἐν Αἰθωνί σατυρικῶ λέγων οὕτως „πεταλίδων
δέ τοι συνών μορφαῖς ταῖσδε πόλλ' ἐπάειον.“ πεταλίδας δ'
αὐτὰς εἶρηκε μεταφέρων ἀπὸ τῶν μόσχων. οὗτοι γὰρ πέ-
τηλοι λέγονται ἀπὸ τῶν κεράτων, ὅταν αὐτὰ ἐκπέταλα ἔχωσι.
παραπλησίως δὲ τῷ Ἀχαιῶ καὶ Ἐρατοσθένους ἐν Ἀντε-
ρινύ²⁾ τοὺς σύας λαρινοὺς προσηγόρευσε, μεταγαγὼν
καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν λαρινῶν βοῶν· οἱ οὕτως ἐκλήθησαν ἥτοι
ἀπὸ τοῦ λαρινεύεσθαι ὅπερ ἐστὶ σιτίζεσθαι, Σώφρων „βόες
δὲ λαρινεύονται,“ ἢ ἀπὸ τινος κόμης Ἑπειρωτικῆς Λαρίνης,
ἢ ἀπὸ τοῦ βουκολοῦντος αὐτάς, Λαρίνος δ' οὗτος ἐκαλεῖτο.

Trium explicationum quas Athenaeus profert postrema
Lyci Rhegini est. Accuratiorem de hac re expositionem
praebent hi loci. Schol. Pind. Nem. IV 82 λέγονται γὰρ
ἐκ τοῦ γένους τῶν τοῦ Γηρυονέως βοῶν αὐτόθι (in Epiro)
μεμνηκίναί, κλέφαντος παρ' Ἡρακλέους Λαρίνου τινός, ἀφ'
οὗ καὶ λαρινοὶ καλοῦνται οἱ ἐκεῖ βόες μνήμην τοῦ τὸ γένος
καταστήσαντος τῇ προσηγορίᾳ φυλάττοντες. Phot. λαρινοὶ
βόες· οἱ ἐν Ἑπείρῳ ἀπὸ Λαρίνου βουκόλου κλέφαντος τὰς
Ἡρακλέους βοῦς, ὡς Λύκος³⁾, ὅτε τὰς Γηρυόνου βοῦς ἤλαυνε·
Πρόξενος δὲ αὐτὸν τὸν Ἡρακλῆα ἀνεῖναι τινὰς τῷ Δωδω-
ναίῳ Διὶ· Ἀπολλόδορος δὲ τοὺς εὐτραφεῖς λαρινοὺς· λαρι-
νεύειν γὰρ τὸ σιτεύειν. Schol. Arist. Pac. 925 περὶ δὲ τῶν
λαρινῶν βοῶν Λύκος μὲν ὁ Ῥηγίνος ἐπὶ ταῖς πρὸς Ἀλέξαν-
δρόν (ἐν ταῖς περὶ Ἀλέξανδρόν ej. C. Müllerus fr. hist. Gr. II
p. 370) φησιν ἀπὸ Λαρίνου τινός βουκόλου ταύτην αὐτοὺς
τὴν προσηγορίαν ἐσχηκέναι. εἰσὶ δὲ τινες οἱ παρὰ τὸ λαρόν

1) Eust. ad Od. p. 1383, 1. 2) Ita B. ἀντερινύει P. Vtrum in
A scriptum sit nescimus. 3) ὁ Ῥηγίνος add. Naberus c Suida v. λαρινοὶ
βόες qui Photii verba transscripsit. (Apost. X 45.)

ἄξιουσιν αὐτοὺς οὕτω καλεῖσθαι. οἱ δὲ τὴν ἥ συλλαβὴν δασύνουσιν, ἔν' ἣ λαρινούς τοὺς μεγαλορίνους· ἐν δὲ τῇ Χαονίᾳ φασὶ τοιοῦτους εἶναι βοῦς, οὓς καὶ Κεστρίνους καλοῦσιν. Ἄλλως. (λαρινῶ βοῖ) ἀντὶ τοῦ μεγάλῳ καὶ εὐτραφεῖ. τοὺς δὲ Ἑπειρωτικούς βοῦς οὕτω λέγουσιν ἀπὸ τινος Λαρίνου βουκόλου, παραλαβόντος παρὰ Ἑρακλείους τὰς Γηρυόνου βοῦς καὶ θρέψαντος εἰς εὐξίαν. Videntur igitur etiam ii, qui boves larinos non ad Larinam vicum sed ad Larinum armentarium referebant, de Epiroticis tantum bubus epitheton illud intellexisse. Eratosthenes autem qui sues λαρινούς appellavit generalem significationem voci tribuisse putandus est idemque de ea iudicavisse quod postea Apollodorus, qui λαρινούς βοῖς τοὺς εὐτραφεῖς interpretatus est.¹⁾ Praeterea elucet, argumentum ab Apollodoro allatum, quo sensus adiectivi ex usu verbi λαρινεύειν comprobatur, ab Athenaco ita perversum esse, ut verbum adiectivo originem dedisse dicatur. Apollodori et Lyci explicationes inepte confunduntur in schol. Arist. Av. 465 λαρινὸν ἀντὶ τοῦ λιπαρόν, ἐκ μεταφορᾶς τῶν βοῶν. λέγονται γάρ τινες λαρινοὶ βόες, οἱ λιπαροὶ ἢ μεγάλοι, ἀπὸ Λαρίνου τινος βοσκοῦ εὐμεγέθους. νέμονται δὲ τὴν Ἑπειρον, οὐσαι τῶν Γηρυόνης βοῶν ἀπόγονοι.²⁾ Quartam denique derivationem in alio scholio ad eundem locum traditam invenimus: ὥς ἐπὶ βοῶς δὲ τοῦτό φησιν, ὥς ἐν Λαρίσση μεγάλων βοῶν γενομένων. ἔστι δὲ πόλις Θεσπρωτίας. Sed cum de Larissa Thesprotiae oppido nihil memoriae proditum sit, verendum est ne hac sententia orta sit mera librarii negligentia (Larissae nomine pro Larina posito) aut vano invento nitatur.

1) Hes. λαρινοὶ βόες· εὐτραφεῖς. λαρινεύεσθαι· σιτεῖσθαι. Phot. λαρινοί· οἱ πόνες, σιτιστοί, λιπαροί. Suidas λαρινεύειν· τὸ σιτενεῖν. Et. m. 557, 10 ἐκ τούτου (vocabulo λαρός) τὸ λαρινός· ἢ παρὰ τὸ λα ἱπιτατικόν καὶ τοῦ ῥίνος. Eust. ad Il. p. 1243, 11 καὶ ὅτι ἀπὸ τοῦ ῥίνου καὶ βόες λαρινοὶ καὶ παῖδες οἱ μέγα καὶ παχὺ δέρμα ἔχοντες. 2) Ineptiora etiam Tzetzes blaterat in Cram. an. Ox. III p. 362 λαρινὸν τὸ μέγα ἀπὸ Λαρίνου τινος εὐμεγέθους· εἰδὶ δὲ καὶ Λαρινοὶ βόες μεγάλοι ἀπὸ τόπου τινός et Chil. VIII 270 sqq. Ex anecd. Ox. loco cognoscitur, in Chil. non recte a Kiesslingio vs. 4 (καὶ βόες μέγιστοί τινες οἱ λαρινοὶ ἐκ τόπου) pro codicis scriptura quae est τόπου receptum esse τούτου quod margo codicis praebet.

Vocem *λαρινός* a certo quodam loco derivari non posse apparet. Verum igitur Eratosthenes statuisset censendus est, cum vocabulo generalem sensum tribueret. Sed ab usu linguae discessit: nam *λαρινός* fere solum de bubus usurpatum fuisse ex ipsis illis diversis explicationibus perspicuum est.¹⁾ Cogitabant autem, cum de origine vocabuli subobscuri posita esset quaestio, de Epiroticis bubus coniectura satis facili, quia nota erat eorum praestantia et magnitudo. Cum vero inter eos eminerent Cestrini²⁾, non mirandum est quod hos potissimum nomine illo significatos esse censebant. Neque diversi ab his Chaonii boves sunt: nam regionem Cestrinam a nonnullis pro Chaoniae parte habitam esse, cognoscitur cum ex scholio a nobis exscripto tum e Steph. v. *Τροία: ἔστι καὶ πόλις ἐν Κεστρία τῆς Χαονίας*.³⁾ Itaque nonnulli a loco quodam earum regionum boves nomen accepisse arbitrabantur: narrationem de Larino armentario poetae alicuius vel mythographi invento deberi elucet.⁴⁾ Satis autem credibile est quod tradit Aelianus (de nat. an. XII 11), ipsos Epirotas significationem illam boum suorum usurpasse fabulamque de eorum origine a Geryonis bubus ducta narravisse.

1) Cf. Xenoph. apud Ath. IX p. 368 F. Ar. Pac. vs. 925. Metaphorice Aristophanes hac voce utitur Av. 465. 2) Schol. Arist. Pac. 925. Hes. v. *Κεστρινικοὶ βόες*. 3) Futili ut videtur invento apud Hesychium Chaonia antiquis temporibus Cestrina appellata fuisse perhibetur.

4) Cf. Ant. Lib. p. 205, 13 West. Oppianus Cyn. II 109 sqq. boves Syriacos qui circa Pellam pascebantur a bubus Geryonis ortos esse narrat.

ERIGONA

De sublimitate 33 τί δέ; Ἐρατοσθένης ἐν τῇ Ἡριγόνῃ — διὰ πάντων γὰρ ἀμώμητον τὸ ποιημάτιον — Ἀρχιλόχου¹⁾ πολλὰ καὶ ἀνοικονόμητα παρασύροντος κακείνης τῆς ἐκβολῆς²⁾ τοῦ δαιμονίου πνεύματος, ἣν ὑπὸ νόμον τάξει δύσκολον, ἄρα δὴ μεζῶν ποιητής;

De hoc loco Heckerus ita disputat: „Cum omnes veteres critici summis laudibus extollant Archilochi ingenium, ut quibusdam visum sit materiae vitium quod quoquam minor sit, dubito an Longinus tale quid de poeta, in quo nil nisi facundissima oris et sermonis licentia ut in Cratino notatur, dicere in animum inducturus fuisset. Praeterea argumentum quod Archilochus exornavit diversissimum a fabula mythologica de Erigone. Pro Ἀρχιλόχου scribendum est Ἀντιμάχου, in quo epico robustae gravisque materiae poeta artis defectum notavit non unus Longinus. Similiter in superioribus Homero opponit Apollonium ἄπρωτον.“

Refellendi negotium non necessarium arbitrarer, nisi Heckeri argumentationem (quod vix credideris) aliis approbatam esse viderem. Itaque quod Heckerus miratur, Archilochum a Longino quem vocant vituperari, ratione omnino caret cum alias ob causas (de quibus si fuse hoc loco agerem, molestior essem quam utilior) tum quia paulo post de Pindaro et Sophocle, quorum laudes certe non inferiores sunt Archilochi gloria, haec legimus: ὅτῃ μὲν οἶον πάντα ἐπιφλέ-

1) Ἀρχιλόχου et mox παρασύροντας codex: em. Paulus Manutius.

2) κακείνα τῇ ἐκβολῇ Heckerus Philol. V p. 426. Ceteras coniecturas ad locum emendandum propositas Iahnus enumerat. De sensu dubitatio oriri nequit.

γούσι τῇ πορᾷ, σβέννυνται δ' ἀλόγως πολλάκις καὶ πίπτουσιν ἀτυχέστατα. Contenditur autem a Longino ut ante cum Homero Apollonius in epico genere, mox cum Bacchylide Pindarus in melico, cum Sophocle Ion Chius in tragico, ita cum Archilochō Eratosthenes in elegiaco.¹⁾ Quae de argumentorum diversitate Heckerus tanta fiducia profert, absurda sunt, cum ex Archilochi elegiis exiguus versuum numerus, ex Eratosthenis Erigona fere nihil supersit. Potuerunt autem in hoc poemate nonnulla inesse, veluti vini laus aut descriptio lamentationis post Icarīi mortem exortae, quae quamvis diversa ab elegiis Archilochi comparari tamen quodam modo cum uno alterove Archilochi loco liceret. Denique vero Ἀντιμάχου illud ab Heckero propositum si traditum exstaret, ferri vix posset. Necessaria enim est inter Homeros, Pindaros, Sophocles, Demosthenes divini alicuius ingenii commemoratio: ita autem de Antimacho iudicasse scriptorem libelli de sublimitate, scitum harum rerum existimatorem, quis est qui sibi persuadeat? Accedit quod Thebais ab Erigona non modo argumento sed etiam poesis genere fuit diversa; neque praetermittendum, de poetis epicis Longinum iam dixisse, ad novum genus ei transeundum esse. —

De Icario et Erigona haec exstat narratio in scholiis ad II. X 29:

Ἰκάριος γένος μὲν ἦν Ἀθηναῖος, ἔσχε δὲ θυγατέρα μονογενῆ Ἥριόνην, ἣτις κύνα νήπιον ἔτρεφε. ξενίσας δὲ ποτε ὁ Ἰάριος τὸν Διόνυσον ἔλαβεν ἀπ' αὐτοῦ οἶνον τε καὶ ἀμπέλου κλῆμα. κατὰ δὲ τὰς τοῦ θεοῦ ὑποθήκας περιήει τὴν γῆν, προφαίνων τὴν τοῦ Διονύσου χάριν, ἔχων σὺν ἑαυτῷ τὸν κύνα. γενόμενος δὲ ἐκτὸς τῆς πόλεως βουκόλοις οἶνον παρέσχε· οἱ δὲ ἄθρόως ἐμφορησάμενοι οἱ μὲν εἰς βαθὺν ὕπνον ἐτράπησαν, οἱ δὲ περιλειπόμενοι, νομίσαντες θανάσιμον εἶναι φάρμακον τὸ πόμα, πλήσσοντες ἐφόνευσαν τὸν Ἰάριον. μεθ' ἡμέραν δὲ νηψάντων αὐτῶν καταγνόντες ἑαυτῶν εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ὁ δὲ κύων ὑποστρέψας πρὸς

1) Verba sunt Osanni p. 4.

τὴν Ἑριγόνην δι' ὠριγμοῦ ἐμήνυσεν αὐτῇ τὰ γεγνονότα· ἡ δὲ μαθοῦσα τάληθές ἐαυτὴν ἀνήρτησε. νόσου δὲ ἐν Ἀθήναις γενομένης κατὰ χρησμόν Ἀθηναῖοι τὸν τε Ἰκάριον καὶ τὴν Ἑριγόνην ἐνιαυσίαις ἰγέφαιρον τιμαῖς· οἱ καὶ καταστερισθέντες Ἰκάριος μὲν Βοώτης ἐκλήθη, Ἑριγόνη δὲ παρθένος, ὃ δὲ κύων τὴν αὐτὴν¹⁾ ὀνομασίαν ἔσχεν. ἴστορεῖ Ἑρατοσθένης ἐν τοῖς ἐαυτοῦ καταλόγοις.²⁾

Ita igitur haec tradita erant in Catalogis sive Catasterismis Eratosthenis³⁾; ex eodem fonte aperte fluxerunt quae Hyginus p. 427 sqq. Stav. praebet⁴⁾, eodemque quam maxime probabile est referendum esse quod Hyginus de Crateris signo tradit: *nonnulli cum Eratosthene dicunt eum cratera esse quo Icarus sit usus cum hominibus ostenderet vinum* (II 40): cf. Pseuderat. 41 τοῦτου δὲ Ἰκανὸν ἀπέχων ἀπὸ τῆς καμπῆς ὁ Κρατὴρ κεῖται ἐγκεκλιμένος πρὸς τὰ γόνυα τῆς Παρθένου. Vtrum vero in poemate Eratosthenes rem eodem modo narraverit an hic illic variaverit, prorsus nescimus, cum ad carminis imaginem adumbrandam desideremus ducem talem, qualem de Callimachi Cydippa inquirentibus Aristacnetus sese praestat, neque omnino exceptis vestigiis quibusdam satis incertis de ratione quam poeta in exponenda fabula instituerit quidquam constet. Quae cum ita sint, elucet inanem esse quaestionem, quinam inter eos, qui post Eratosthenem idem tradiderunt, eum secuti sint. Sed illud quoque incertum, quos fontes ipse Eratosthenes adierit. Mythum de quo agimus pervetustum esse constat⁵⁾; neque tamen multi diserte nominantur qui eum ante Eratosthenem tractaverint. Tragoedias Erigonae nomine insignitas scripserunt Phrynichus⁶⁾, Sophocles⁷⁾, Philocles⁸⁾, Cleopho.⁹⁾ Phrynichi fabula, ut

1) αὐτοῦ B. ἐαυτοῦ Leid. 2) Sic. B Leid. ἴστορεῖ Ἑρατοσθένης D. ἡ ἱστορία παρὰ Ἑρατοσθένει A. 3) v. p. 68. 4) Cf. p. 478. 488. 5) De eius significatione in diversissimas partes viri docti abierunt. Cf. Welcker Nachtrag zu der Schrift über die Aeschylische Trilogie p. 222 sqq. Most de Hippolyto p. 15. Osann Verhandl. des Vereins Deutscher Philologen u. Schulmänner VI. Cass. 1844 p. 15 sqq. Ribbeck Anfänge u. Entwicklung des Dionysoscultus in Attika p. 1 sqq. cett. 6) Suidas v. Φρύνιχος Μελανθᾶ. 7) Nauck trag. Gr. fr. p. 143. 8) Suidas s. v. 9) Suidas s. v.

iure viri docti statuerunt, ad Iearii, Sophocelis fabula ad Aegisthi et Clytaemnestrac filiam pertinuit: de reliquis duabus ne conici quidem quidquam potest.¹⁾ Practerea suspicari licet, Eratostheni notum fuisse Theodori Colophonii carmen in Erigonam, quod a mulieribus cantabatur: cf. Ath. XIV p. 618 E *ἦν δὲ καὶ ἐπὶ ταῖς ἐώραις τις ἐπ' Ἡριγόνῃ, ἣν καὶ ἀλήτιν λέγουσιν ᾠδὴν. Ἀριστοτέλης γοῦν ἐν τῇ Κολοφωνίων πολιτείᾳ φησὶν* „ἀπέθανε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Θεόδωρος ὕστερον βιαίῳ θανάτῳ. λέγεται δὲ γενέσθαι τρυφῶν τις, ὡς ἐκ τῆς ποιήσεως δῆλόν ἐστιν. ἔτι γὰρ καὶ νῦν αἱ γυναῖκες ᾄδουσιν αὐτοῦ μέλη περὶ τὰς ἐώρας.“ Pollux IV 55 *ἦν δέ τι καὶ ἀλήτις ἄσμα ταῖς αἰώραις προσαδόμενον, Θεόδωρου ποίημα τοῦ Κολοφωνίου*. Sed utut haec fuerunt, nemo, opinor, exspectabit, cum de Eratostheniei carminis reliquiis agere mihi propositum sit, veterum scriptorum de Iearii fabula locos iam dudum ab aliis collectos rursus me compositorium quacstionemque de narrationum diserepantiis tractaturum esse consilio meo prorsus inutilem.

XXVI

Steph. v. *ἄστυ λέγεται ἄστυ καὶ ὁ δῆμος, ὡς Ἐρατοσθένης ἐν Ἡριγόνῃ*

εἰ ὅτε δὴ Θεορικοῦ καλὸν ἵκανεν ἔδος.

ὅτι δὲ δῆμος Θεορικός, δῆλον.

εἰ ὅτε δὴ codex R. *εἰ ὅτε δὴ* ceteri. *εἰς τε δὴ* editio Aldina. *εἰσόκε δὴ* vel *ἐς τόδε τοῦ* Salmasius. *ἄστυ δὲ δὴ* Friedemannus de media syll. pent. p. 340 quod si recipimus verborum structura molesta fit. *ἄστυ τε δὴ* O. Müllerus dic Dorier I p. 232. *ἢ δ' ὅτε δὴ* Meinckius. *εἰσόκε δὴ* editores Thesauri Steph. Paris. III p. 293 D quae mutatio omnium lenissima est. V. Apoll. Rh. II 857. IV 800. 1212. Gaetul.

1) Weleker die griech. Trag. p. 21, 215 sqq. 967. Osann p. 12 sq. Iahn arch. Beitr. p. 206. Erigona ab Attio in scenam producta Aegisthi filia fuit: v. Ribbeck trag. Lat. rel. p. 142.

in anthol. Pal. XI 409, 6.¹⁾ εἰσότῃ ἀφίκανεν ita dictum est ut εἶστ' ἀφίκανεν Apoll. Arg. IV 849. — καλὸν ἵκανεν ἄστν Salmasius. καλὸν ἵκην ἐς ἄστν Ruhnkenius ad Hom. h. in Cer. 126. Sed poeticum illud Θορικῶ ἔδος falso inlatum esse minime est veri simile.²⁾ „In fine fragmenti lacunam indicavi; excidit ἄστν περικλειτὸν vel simile quid: certe ἄστν necessarium est. Θορικῶ ἔδος autem comparandum cum Il. A 406. Od. ν 344. Aesch. Pers. 876. Prom. 412.“ Meinekus. Cf. Schneider ad Callim. h. 4, 311. Simplicior haec explicatio verborum Θορικῶ ἔδος³⁾ quam Bergkii interpretatio qui Θορικῶ de conditore vel rege intellegit (II p. 12).

Quod ex loco Eratosthenis Stephanus de vocis ἄστν significatione colligere conatur, nihil valet. Nam, ut mea faciam Bergkii verba (p. 11), iure suo Eratosthenes vocavit Thoricum ἄστν, cum ante Thesci sacculum Thoricus fuerit inter duodecim Atticas civitates. Cf. Hecat. apud Steph. v. Θορικῶς.⁴⁾ Strabo IX p. 397.⁵⁾

Subiectum verbi ἵκανεν fuisse videtur Διόνυσος, ut magna cum probabilitate statuit Ruhnkenius. Cf. Bergk. p. 12 sq. Nisi ita statuas, ἵκανεν de navigio quo Bacchus veheretur dictum fuisse, ut praecesserit versus similis Homericus παννυχίῃ μὲν ᾧ ἦγε καὶ ᾧ πείρε κέλευθον. Multo minus veri similis Weberi opinio est qui de Icario versum intellexit.⁶⁾

XXVII

Schol. Dion. Thr. p. 654 ἐκ τούτου (verbo αἰνῶ) αὐνός καὶ βαυνός, ὅπερ κοινῶς μὲν ὀξύνεται, Ἀττικῶς δὲ

1) In Hom. h. XXVIII vs. 14 codices ABCL εἰσότῃ praebent, editio Florentina εἰσότῃ. Cf. Schneider ad Call. h. in Delum 150. 2) δάπεδον Θορίκοιο Nonnus Dion. XIII 187. 3) Cf. Meineke vindic. Strabon. p. 199. 4) Similiter comparata sunt quae Steph. s. v. Ἀλμοῦς profert.

5) De aedificiorum reliquiis etiam nunc exstantibus v. Leake the Demi of Attica p. 68 sqq. Ross die Deme von Attika p. 72. 6) Die eleg. Dichter der Hell. p. 751. Bach Ztschr. f. d. AW. 1857 p. 348. Bernhardyus p. 167 non patere arbitratur, de Icario an Erigona versus dictus fuerit: sed ad Erigonam vix potuit spectare.

βαρύνεται. σημαίνει δὲ τὴν κάμινον, ὡς παρὰ τῷ Ἑρα-
τοσθένει

μέσον δ' ἐξαύσατο βαυνόν,
ἤγουν ὑφηῶνε.

βαύνου codex Vaticanus. βαυνόν exstare videtur in
Hamburgensi quem Lucas Holstenius ex Vaticano ut putat
Bekkerus (anecd. Gr. p. 1137) transscripsit.

De significatione et usu vocis βαυνός, quam postea ad-
hibuerunt Heracl. All. Hom. 69¹⁾ et Max. Tyr. XXII 3, cf.
Poll. X 100 βαῦνον ἂν εἴποις τὸν χυτρώποδα. Oris Et.
p. 38 βαῦνοι οἱ κάμινοι, παρὰ τὸ αὔω αὔνω καὶ πλε-
νασμῷ τοῦ β βαῦνοι. Bekk. an. p. 222 βάνανσοι κυρίως
οἱ διὰ πυρὸς ἐργαζόμενοι, χρυσοχοοί, χαλκεῖς καὶ οἱ τοι-
οῦτοι, ἀπὸ τοῦ τοὺς βαῦνους ἐναύειν. βαῦνοι δὲ λέγονται
αἱ κάμινοι. ἐνθεν καὶ κρίβανοι οἱ τῶν κριθῶν βαῦνοι.
Hes. κρίβανος· ὁ βαῦνος τῶν κριθῶν. κριθαῖς γὰρ τὸ
πρότερον ἐχρῶντο, καὶ βαῦνους τὰς καμίνους ἔλεγον.
βαῦνοι· χυτρώποδες καὶ κάμινοι· ἐνιοὶ δὲ καὶ ἐφ' ὧν
ἐπικαθίζουσι. βαῦνος· χυτρώπους.²⁾ Et. Gud. 104, 10 et
Et. m. 192, 14 (cod. Paris. 2630) βαῦνος τὸ πῦρ³⁾ ἢ ὁ
χυτρώπους ἢ ἡ κάμινος. Schol. Arist. Ach. 86 βαῦνους δὲ
ἔλεγον τὰς καμίνους.⁴⁾ Eust. ad Il. 132, 33 καλοῦσι δὲ
βαῦνον μέχρι καὶ εἰσάγει οἱ Πελοποννήσιοι τὸν τοῦ πυρὸς
τόπον, ὃν καὶ παριστίαν λέγομεν ἰδιωτικῶς. ad Od. p. 1511,
13 καὶ τὸν κρίβανον ὃς ἐστὶ κριθῶν βαῦνος τουτέστι κάμι-
νος κατὰ Αἰλίου Διονύσιον κτλ. ὡς δὲ βαῦνος καὶ ἡ ἐστία
λέγεται ὅ ἐστι κάμινος, ἀφ' ἧς ὡς ἀλλαγοῦ ἐφάνη καὶ ὁ
βάνανσος, ἡ Δωρικὴ ἐν Πελοποννήσῳ γλῶσσα μέχρι καὶ
νῦν δηλοῖ. Cf. p. 1547, 57. 1564, 35. Lobeck Rhem. p. 11.
De accentu Arc. p. 73 Schm. βαυνός ὅπερ οἱ Ἀττικοὶ βαρύ-
νουσι. Patet apud Eratosthenem vocem idem significare
quod κάμινος: unde explicationes πῦρ et χυτρώπους haustae
sint nescimus.

1) Valckenaeus ad Ammon. p. 215. 2) Praeterea idem tradit βαῦνη·
κάμινος ἢ χωνευτήριον. 3) Thomas Mag. p. 202 Ritschl βαῦνος τὸ πῦρ.

4) Cf. schol. Plut. 765.

Corruptam scripturam ὑφηῦνε Bernhardyus (p. 142) in ὑφηῖπτε, Ludovicus Dindorfius in ὑφηῦε mutandam esse censet¹⁾, et hoc quidem litteris, illud usu magis commendatur. Orta est corruptela ex verbis quae praecedunt γίνεται δὲ ἡ λέξις παρὰ τὸ φῶ τὸ φαίνω, ἐξ οὗ φαύνω καὶ ἀποβολῇ τοῦ φ αὔνω.

Locum Eratosthenicum „conicias de Icario dictum esse, qui cum hiberno tempore Bacchus ad se venisset, ut hospitaliter illum acciperet, ignem accendit.“ Bergkiius II p. 17. Cf. Ruhnken ad Callim. fr. 459.

XXVIII

Plin. nat. hist. XXII § 86 *scolymum quoque in cibos recepit oriens et alio nomine limoniam appellavit. frutex est numquam cubitali altior cristis foliorum ac radice nigra, sed dulci, Eratostheni quoque laudata in pauperi cena.*

Bernhardyus hacc ad libros de antiqua comoedia refert (p. 234), citatque locum Epicharmi apud Athen. II p. 71 A ubi σκόλιον ex σκόλυμον corruptum esse coniecit Dalecampius et verba Hesychii v. κομφεία: sed ea aperte depravata sunt foedissime.²⁾ Bergkiius autem in sermone mihi iniecit, videri sibi Plinii locum potius ad epulas spectare quas Icarius Baccho apposuerit. Atque est sane Eratosthenis commemoratio talis, ut multo aptius quam ad scriptum grammaticum referatur aut ad librum περὶ πλούτου καὶ πενίας³⁾ aut ad poemata. Si ad Erigonae locum illum pertinet⁴⁾, apposite comparari possunt quae Naekius de mensa Hecalae Callimacheae partim ex certis testimoniis sumpta attulit partim coniecitavit (opusc. II p. 133 sqq.).

XXIX

Plut. conv. disp. p. 699 A ἐπεὶ μάρτυρές γε τῷ Πλάτῳ (putanti potum per pulmonem transire) πολλοί τε

1) Steph. thes. Gr. I. ed. Paris, III p. 1269 C. 2) Cf. Schmidtij adn.

3) Laert. Diog. IX 66. 4) Nonnus Dion. XLVII 39 καλλιφύτων δὲ κοίρανον ἡμετέριδων ὀλίγη ξείνισσε τραπέζῃ (Icarinus). Cf. Tib. IV 1, 7 sqq.

κάγαθοι πάρεσιν. Εὐπολιν μὲν γάρ, εἰ βούλει, πάρες ἐν Κόλαξιν εἰπόντα

πίνειν γὰρ αὐτὸν Πρωταγόρας ἐκέλευ' ἵνα
πρὸ τοῦ κυνὸς τὸν πνεῦμον' ἔκλυτον φορῇ·

πάρες δὲ καὶ τὸν κομφὸν Ἐρατοσθένην λέγοντα

καὶ βαθὺν ἀκρήτῳ πνεύμονα τεγγόμενος.

Εὐριπίδης δὲ σαφῶς δῆπου λέγων

οἶνος περάσας πνευμόνων διαφροάς

δηλὸς ἐστὶν Ἐρασιστράτου βλέπων τι δξύτερον.

His usus est Macrobius Sat. VII 15, 22 et Eratosthenes testatur idem (in pulmonem defluere potum)

καὶ βαθὺν ἀκρήτῳ πλεύμονα τεγγόμενος.

(In codice scriptum est ΒΑΘΥΝ et ΙΕΓΓΟΜΕΝΟC.)

Eodem respicit Plut. de repugn. Stoic. p. 1047 D καίτοι Πλάτων μὲν ἔχει τῶν ἱατρῶν τοὺς ἐνδοξοτάτους μαρτυροῦντας Ἰπποκράτην, Φιλιστίωνα, Διώξιππον τὸν Ἰπποκράτειον, καὶ τῶν ποιητῶν Εὐριπίδην, Ἀλκαίον¹⁾, Εὐπολιν, Ἐρατοσθένην, λέγοντας ὅτι τὸ ποτὸν διὰ τοῦ πνεύμονος διέξεισι.²⁾

Ad Erigonam rettulit pentametrum Brunckius lect. ad anal. p. 111. De argumento eius Bergkii ita disputat (II p. 13): „haud dubie (?) dicta haec sunt de Icario, cum ei Bacchus primum vinum praeberet, quemadmodum est apud Nonnum XLVII 58

καὶ πῖεν ἄλλο μετ' ἄλλο γέρον φυτοεργὸς ἄλweis,
οἷστρον ἔχων ἀκόρητον ἐνραθάμυγρος ἐέρεσης.“

Quaestio cuius Plutarchus eumquo scuti Gellius (XVII 11) et Macrobius mentionem faciunt diversis rationibus diiudicabatur. Cf. [Hippocr.] de morbis IV 25 λέγουσι δὲ τινες ὅτι τὸ πινόμενον ἐς τὸν πνεύμονα ἔρχεται, ἐκ δὲ τούτου ἐς

1) fr. 39 Bergk τέγγε πνεύμονας οἶνω κτλ. Cf. Bücheler ad Petr. p. 36. 2) Philodemus in Anth. Pal. XI 34, 7 καὶ Μιτυλήναιον τὸν πνεύμονα τέγγατε Βάνχῳ. Suidas τέγγε· βρέχε· „οἶνω πνεύμονα τέγγε, φίλης δ' ἀπέχου Κυθρείης.“

τὸ ἄλλο σῶμα· οὗτοι δὲ οἱ ταύτη λέγοντες διαβάλλονται
τούτῳ ᾧ μέλλω ἐρεῖν κτλ.

XXX

Et. m. 170, 47 ἀνροσχάς· ¹⁾ ἡ ἄμπελος. μέμνηται Παρ-
θένιος ἐν Ἡρακλεῖ ἀνροσχάδα βότρυν Ἰκαριωνίης.
Ἐρατοσθένης δὲ ἐν ἐπιθαλαμίῳ τὸ κατὰ βότρυν κλῆμα. εἴρη-
ται δὲ ἐπαιωρημένη (ἐπαιωρουμένη em. Meinek. anal. Alex.
p. 273) οὔσα ὄσχη. ὄσχη γὰρ τὸ κλῆμα καὶ ὄσχος εἴρηται.²⁾

Rectissime Bergk. adnotat, verbis ἀνροσχάδα βότρυν
Ἰκαριωνίης non probari id quod grammaticus velit ἀνροσχάδα
vitem dici.³⁾ Quam offendendi causam duobus modis tolli
posse censet: aut corruptam esse ἀνροσχάδα vocem et for-
tasse scribendum

ἀνροσχάδος αἶνυτο βότρυν

Ἰκαριωνείης,

aut poetarum locos confusos esse, ita ut transpositione sit
utendum in hunc modum: ἀνροσχάς· ἡ ἄμπελος. μέμνηται
Παρθένιος ἐν Ἡρακλεῖ. Ἐρατοσθένης δὲ ἐν ἐπιθαλαμίῳ τὸ
κατὰ βότρυν κλῆμα·

ἀνροσχάδα βότρυν

Ἰκαριώνης.

At hoc certe omni probabilitate caret. Nam si poeta ἀνρο-
σχάδα vocem epitheton vocabuli βότρυν esse voluisset,
grammaticus vix interpretatus esset τὸ κατὰ βότρυν κλῆμα.
Neque omnino intellegitur qua ratione ἀνροσχάς, si idem sit
quod κλῆμα, ita cum βότρυν vocula potuerit coniungi.
Dicit quidem Bergk. „Eratosthenes cum pampinum uva
gravem significare vellet, potuit sane coniunctim ἀνροσχάδα
βότρυν dicere, quod profecto non audacius est novatum quam
quod Aristophanes dixit in Ranis v. 207 βατράχων κύκνων
et in Avibus v. 1558 κάμηλον ἀμνόν τινα.“ Neque tamen

1) ἀνρόσχη codex V. ἀνρόσχη ἡ ἄμπελος Zonaras lex. p. 344.

2) Miller Mélanges de Litt. Gr. p. 63.

3) Comment. crit. II p. 5.
Anal. Alex. I p. 16.

haec ratiocinatio apte adhiberi potest: nam duobus illis locis Aristophaneis aliisque similibus duo substantiva ad unam eandemque rem vel personam significandam ponuntur: id vero non valet de pampino et uva.

Ante omnia circumspiciendum, num locus hand dubie depravatus indicium contineat quod firmum nobis praestet disputandi fundamentum. Iam vero cum statim post verba aliquo modo ad Iearium aut filiam eius spectantia et aperte e poemate sumpta Eratosthenes commemoretur, a quo fabulam illam carmine narratam esse scimus, antea autem Parthenii Hercules citetur, ubi Iearius et Erigona quid sibi voluerint non perspicitur¹⁾: quid quacso veri similis est, ne dicam certius, quam verba a grammatico citata ad Eratosthenis Erigonam pertinere? Id autem statuere licet, si nulla littera mutata locum ita scribimus:

αὐροσχάς ἡ ἄμπελος μέμνηται Παρθένιος ἐν Ἡρακλεί.
αὐροσχάδα βότρυν Ἰκαριωνίδης Ἐρατοσθένης . . . δὲ
ἐν ἐπιθαλαμίῳ τὸ κατὰ βότρυν κλήμα.

Excidit (fortasse simul cum verbis ἐν Ἡριγόνῃ) post Ἐρατοσθένης alius poetae nomen, fortasse Sapphus. Conferas quorum Bergkii haud immemor fuit versus Catulli 62, 49 sqq.

*ut vidua in nudo vitis quae nascitur arvo
nunquam se extollit, nunquam mitem educat uvam,
sed tenerum prono deflectens pondere corpus
iam iam contingit summum radice flagellum cet.*

Simulque hac ratione Bergkii offensio tollitur. αὐροσχάς enim apud Parthenium vitem significavit, apud epithalamii poetam pampinum, apud Eratosthenem autem uvae epitheton fuit a pampino pendentis: cf. Hes. ἀρέσχαϊ²⁾· κλήματα, βότρυες. Grammaticus autem hanc explicationem subicere supersedit, quoniam ipsa verba Eratosthenica eam

1) Meinekii verba ἐπισχῆλοις κορυφαίς ex eodem carmine prolata ad Iearii caedem rettulit (anal. Alex. p. 275): sed hanc coniecturam ut faceret nulla alia re nisi ipso nostro loco permotus est. 2) ἀρέσχαϊ cj. Bernhardyus p. 155.

praebent. Ceterum vocabuli obsecuri formae in grammaticorum libris mire variantur. Cf. praeter testimonia iam allata Hes. ἀροσχάδες¹⁾ τὰ περυσινὰ κλήματα. ὀροσχάς· τὸ σὺν τοῖς βότρυνσιν ἀφαιρεθὲν κλῆμα. Harpoer. v. ὀσχοφόροι· ἡ δὲ ὀσχη κλήμᾳ ἐστὶ βότρυν ἐξηρημένους ἔχον· ταύτην δὲ ὀροσχάδα ἐνιοὶ καλοῦσιν.

Sed do ipsis tribus verbis quae Eratostheni vindicavimus quid statuendum sit, satis difficile est exploratu. Si recte Bergkii Ἰκαριωνείης²⁾ pro Ἰκαριωνίης scripsit (comment. crit. II p. 5), Meinekio adsentiendum videtur, qui Ἰκαριωνείης ad κοῦρης³⁾ vocem pertinuisse coniecit: v. Meinekii anal. Alex. p. 273. Quod vero scrupulos Moinekio movit, vitem a poeta Erigonae vitem appolari, id facillime expediri possumus, si statuimus, verborum constructionem librariorum socordia obscuratam esse. Possunt enim verba illa tali conexu prolata fuisse:

κοῦρης δ' ἐν χεῖρεσσιν ἔθηκ' ἀροσχάδα βότρυν
Ἰκαριωνείης καὶ τόδ' ἔλεξεν ἔπος.

Sed possunt etiam graviore corruptela laborare. Veluti Bergkii, ut iam dixi, haec proposuit:

ἀροσχάδος αἶνυτο βότρυν

Ἰκαριωνείης.

Meinekiius autem versum in hunc modum redintegrari posse putavit:

ἡ δ' ἀροσχάδα βότρυν ἀπέστνγεν Ἰκαριώνη

vel ita:

ἐνθ' ἀροσχάδα βότρυν ἐπεὶ πόρεν Ἰκαρίωνι.

XXXI

Schol. Dioscoridis apud Matth. Med. vet. p. 360 μόσχον ἀντὶ τοῦ κλάδον ἢ βλαστόν· μωσχεύματα γὰρ τὰ νέᾳ τῶν

1) ἀροσχάδες ej. Bernhardyus. 2) Ἰκαριωνίης (Bergk anal. Alex. I p. 16) in versus initio positum fuisse vix potest, si recte locum ad Erigonam rettuli. 3) Cf. etiam ἡ Βερεινικία θυγάτηρ Theocr. 15, 110.

φυτῶν ἔλεγον· ὥς καὶ ὁ ἐξ Ἑριγόνης (ὥς καὶ ἐν Ἑριγόνῃ em. Meinekius p. 274) Ἑρατοσθένης

μύσχοις καὶ χλωρὰς κλήματος ἐκφυάδας.

„Refert Osannus (p. 26) ad ipsum Bacechum, qui Icarium vitis curam docuerit, vel ad Iearium, qui post aliis eandem disciplinam tradiderit, ut est apud Nonnum v. 67

ἀγρονόμῳ δὲ γέροντι φυτήκομος ὥπασε δαίμων

κλήματα βοτρυνόεντα, φιλέυια δῶρα τραπέξης·

καὶ μιν ἄναξ ἐδίδαξεν ἀξιφύτῳ τινὶ τέχνῃ

κλάσσαι βοθριάσαι τε βαλεῖν τ' ἐν κλήματα γύροις.

Sed malim interpretari do hircō, qui ut ait Hyginus de astr. II 4 in Iearii vineam se coniecerat et quae ibi tenerrima folia videbat decerpit.“ Borgkius II p. 13.

XXXII

Hyg. de astr. II 4 (de Aretophylace) nonnulli hunc Icarium Erigones patrem dixerunt, cui propter iustitiam et pietatem existimatur Liber pater vinum et vitem et uvam tradidisse, ut ostenderet hominibus quomodo sereretur et quid ex eo nasceretur et, cum esset natum, quomodo eo uti oporteret. qui cum scivisset vitem et diligentissime administrando floridam facile (falce edd.)¹⁾ fecisset, dicitur hircus in vineam se coniecisse et quae ibi tenerrima folia videret decerpisse; quo facto Iearium irato animo tulisse eumque interfecisse et ex pelle eius utrem fecisse ac vento plenum praeligasse et in medium proiecisse suosque sodales circa eum saltare coegisse. itaque Eratosthenes ait

εἰχαριοὶ τόθι πρῶτα περιστράγον ὀρχήσαντο.

Grato animo profiteor, Bursiani liberalitate factum esse, ut versus Eratosthenicus antehac miserrime corruptus iam ad genuinum nitorem restitui possit. Bursianus enim hasce codicum lectiones humanissime mecum communicavit:

1) facile optimorum librorum lectionem esse Bursianus me docuit.

ΕΙΚΑΡΙΟΙΤΟΘΙΠΡΩΤΑΠΕΡΙΣΤΡΑΓΟΝΟΡΧΗCΑΝΤΟ codex
Montepessulanus.

ΕΙΚΑΡΙΟΙΤΟΘΙΠΡΩΓΑΠΕΡΙΣΤΡΑΤΟΝΟΡΧΗCΑΝΤΟ codex
Vat. Reg. 1260.

ΕΙΚΑΡΙΟΙΤΟΘΙΠΡΩΤΑΤΙΡΑΤΟΝΟΡΧΗCΑΝΤΟ cod. Bruxell.
ΚΑΡΙΟΠΩΕΙΠΡΩΘΑΠΕΣΤΡΑΤΟΝΟΡΧΗCΑΝΤΟ Par. 8663.

In editionibus versus foedissime ita exhibebatur: *Ἰκαρίου ποσὶ πρώτα περὶ τράγον ὠρχήσαντο*, in qua scriptura explicanda viri docti frustra desudabant. Nunc apparet, secundum versus vocabulum *τόθι* esse. Primum in codicibus ita comparatum est, ut aliquid admittere dubitationis videatur. Icariae quidem pagi mentionem fieri neminem fugit; sed quaerendum, utrum Eratosthenes forma *Ἰκάριοι* (quam Bursianus se pro genuina habere ad me scribit) ad pagi incolae designandos usus sit an *Ἰκαριοί* posuerit: cf. Steph. v. *Ἰκαρία*: τὰ τοπικὰ Ἰκαριόθεν Ἰκαρίαζε Ἰκαριοί. Mihi hoc alterum veri similis videtur: nam forma *Ἰκάριοι* usurpata de Icariae pagi incolis insolita est¹⁾, et haberet aliquid miri, si poeta in una eademque narratione pagi incolae Iearios unumque ex iis Iearium vocaret. Tertium sententiae meae argumentum mox commemorabo. Est autem haec differentia haud parvi momenti: nam *τόθι* adverbium si *Ἰκάριοι* legatur de aliquo loco antea designato, si *Ἰκαριοί*, relative de ipsa Iearia dictum esse apparet. — In sequentibus σ littera haud dubie causa fuit, ut γ littera, quae est in voce *τράγον*, in τ mutaretur. Possumus illa deleta *περὶ τράγον ὠρχήσαντο* scribere (ita iam Soter verba correxit): cf. Callim. h. in Dianam 240

*αὐταὶ δ', Οὐπι ἄνασσα, περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο
πρώτα μὲν κτλ.*

h. in Iovem 52

οὐλα δὲ Κούρητές σε πέρι πρύλιν ὠρχήσαντο.

¹⁾ Quamquam Leutschius Phrynichi fabulam ita inscriptam fuisse coniecit Philol. XIV p. 188.

Sed cogitari etiam potest, σ litteram non prorsus temere esse inlatam: haec Bursiani sententia est qui περί τράγον scribendum esse censet.

Ad Erigonam rettulit versum Valckenarius (opusc. II p. 69), ibique ipsa verba suam sibi sedem flagitant. Bergkiius fragmentum Mercurio adsignavit¹⁾, carmen illud omnia astronomica mythologumena complexum esse mea quidem sententia falso arbitratus. V. p. 65 sqq.

Si Hyginus versum recte interpretatus est, neccasario statuendum, narrationem ab Eratosthene ita institutam fuisse, ut paganos primum (id quod hexameter perhibet) circa utrem, tum autem supra utrem saltasse referret: nam id ipsum quod altero loco posui efficiebat ludum illum Ascoliorum²⁾, atque id solum commemoratur ab omnibus qui mentionem eius faciunt.³⁾ Et sic tantum intellegimus, qua de causa utrem vento plenum praeligaverint.⁴⁾

Verumtamen sunt quaedam quae mihi scrupulos iniciant. Primum enim ista saltatio circa utrem non bacchantium esse hominum mihi videtur sed insanientium. Deinde summam mirationem movet, quod apud Hyginum id tantummodo commemoratur quod apud Eratosthenem, si re vera apud eum occurrebat, nullius certe fuit momenti, tacetur illud alterum, in quo omnis Ascoliorum iocus versabatur. Denique vero singulare est, quod Eratosthenes utrem ex hirci pelle factum simplici voce τράγος significat. Itaque suspicor Hygini narrationem ex gravi errore esse ortam. Nisi fallor, Hyginus vel potius commentator Arateus quem exscripsit Eratosthenis versiculum non recte intellexit. Nota ei erant

1) Ztschr. f. d. AW. 1841 p. 87. anal. Alex. II p. 9. 2) De Ascolis v. Fritzsche comment. de Len. Att. mant. p. 8 sqq. Iahn arch. Ztg. 1847 p. 129 sqq. 3) Haud aliud Vergilii animo obversatur cum dicit (Georg. II 384)

*atque inter pocula lacti
mollibus in pratis unctos saluere per utres.*

Nam ex eo, quod utres unctos fuisse prodit, apparet eum cum ceteris congruere. 4) Idem refertur in schol. Ar. Ach. 1002. schol. Plut. 1129. Poll. IX 121. Eust. ad Od. p. 1646, 21.

quae de Ascoliis vulgo narrabantur. Eo igitur versum falso revoceavit, atque ita miram illam fabulam de paganis circa utrem saltantibus effinxit. Hoc si statuimus, in promptu est simplicissima versus interpretatio. In Attica diebus quibusdam sollemnibus hireum Baecho olim immolatum esse multorum testimonia produnt.¹⁾ Commemoratur etiam Graecorum mos saltandi circum aram, dum hostiae partes quae dis consecratae erant in ara comburuntur. Apoll. Arg. II 701

τοῖσι δὲ Αἰγυπτίῳ ἄγρην πόρεν· ἐκ δὲ νῦ πάντων
 εὐαγέως ἱερῷ ἀνὰ διπλόα μηρία βωμῷ
 κατόν, ἐπικλείοντες Ἑώϊον Ἀπόλλωνα.
 ἀμφὶ δὲ δαιομένοις εὐρὺν χορὸν ἐστήσαντο.

Et. m. 690, 47 ὑπορχήματα δὲ ἅτινα πάλιν ἔλεγον ὀρχούμενοι καὶ τρέχοντες κύκλῳ βωμοῦ καιομένων τῶν ἱερῶν. Itaque Eratosthenes nihil aliud dicit nisi chorum agricolarum dum ab aliis hirei sacrificium fit circa saltasse.²⁾ Si Ἰκάριοι scribimus, sententia versus haec est, Icarienses loco antea descripto (τόθι), eum Icarius hireum quia vineas depastus esset immolaret, primum saltasse circa hircum (posteris temporibus Icarienses idem saepissime faciebant). Si vero Ἰκαριοί vera lectio est, poeta refert primum in Icariae pago choream illam datam esse (postea etiam in aliis regionibus). Atque inde paene certum mihi fit Ἰκαριοί scribendum esse. Si Ἰκάριοι genuina est scriptura, verba (ex narrationis decursu petita) ex iis quae praecesserint et ex iis quae sint secuta lucem acceperunt necessarium erat: Arati autem commentator socordia ac negligentia vix credibili omnia illa reliqua non euravit, ex uno hoc hexametro ea quae dixi eollegit! At culpa eius valde minuitur, errorem ei multo facilius condonare possumus, omnia multo magis ad veri similitudinem accedunt, si statuimus, verborum τόθι πρῶτα περὶ τράγον ὠρχήσαντο explicationem ex argumenti conexu ascisci non potuisse, sed in sola interpretis sagacitate aut

1) Schneider das Attische Theaterwesen p. 23 sq.
 Gesch. der griech. Lit. II p. 32.

2) Cf. O. Müller

perversitate fuisse positam. Vt dicam quod censeo: versus ex prooemio sumptus est. Suspicio Eratosthenem ibi cum de argumento suo in universum loqueretur commemorasse, res a se narratas factas esse illo loco, ubi ex parvis simplicibusque initiis poesis genus postea splendidissimum exortum sit: nempe factas eas esse

Ἰκαριοῖ, τόθι πρῶτα περὶ τράγον ὠρχήσαντο.

XXXIII

Hes. ἀγρηνόν· δικτυοειδές, ὃ περιτίθενται οἱ βακχεύοντες Διονύσῳ. Ἐρατοσθένης δὲ αὐτὸ καλεῖ γρῆνον ἢ γρῆνον.

Et. m. 14, 2 ἀγρηνόν· ποικίλον ἐρεοῦν δικτυοειδές. καὶ ἔνδυμα δὲ ποιόν.

Ex Etymologici loco Schmidtus recte collegit, verba ποικίλον ἐρεοῦν addenda esse Hesychianis. Praeterea, id quod idem vidit, excidit apud Hesychium καὶ ἔνδυμα, quod falso legitur in iis quae praecedunt ἀγρηνά· δίκτυα· καὶ ἔνδυμα. Itaque initium loci sic scribendum videtur: ἀγρηνόν· (ποικίλον ἐρεοῦν) δικτυοειδές· (καὶ ἔνδυμα) ὃ περιτίθενται κτλ. Ad postrema denique Hesychii verba sagaciter Schmidtus haec adnotavit: „ἢ γρῆνον lexicographi est qui archetypi lectionem accurate dignoscere nesciret.“

Didymus, ut verba Hesychii docent¹⁾, voculam γρῆνυς vel γρῆνον ab Eratosthene usurpatam pro variata forma nominis ἀγρηνόν habuit. Valde tamen dubito utrum verum perspexerit necne. ἀγρηνόν vocabulum quo rete significatur²⁾ cognatum esse cum ἄγρα et ἀγρεῖν vocibus quis est qui non probabile existimet³⁾? Atqui si hoc statuimus, nonne quod α littera omittitur permirum est ac paene incredibile⁴⁾? Lobeckium ea res permovit ut ἀγρηνόν ad ἄγρα et

1) Ad Didymum enim probabiliter ea refert Rohdus de Pollucis in app. scen. enarr. fontibus p. 64. 2) Hes. ἀγρηνά· δίκτυα.

3) V. Benfey griech. Wurzellexikon II p. 141. 4) V. Lobeck pathol. Gr. serm. el. p. 22 sqq. Demonstravit mihi Büchelerus, pagum quendam Syriacum in inscriptionibus ter Ἀγραῖναν, semel Γραῖναν nominari (Waddington Inscriptions Grecques et Latines de la Syrie p. 561). Magnam

ἀργεῖν pertinere negaret (pathol. serm. Gr. proleg. p. 200). Sed licet eum errasse non pro certo affirmaverim, tamen in eam quoque sententiam, ut iam significavi, acgre nos adduci patiemur.

Propterea conieci, Eratosthenieum illud *γρῆνυς* aut *γρῆνον* omnino non referendum esse ad *ἀργηρόν*. In eandem opinionem iam alii inciderunt. Bernhardy enim (p. 155) et Schoenio (de personarum in Eur. Baech. habitu scenico p. 54) *γρῆνος* in mentem venit, qua forma dialectus quaedam pro voce *ρίνός* utebatur.¹⁾ Sed dum accuratius haec perscrutantur, diversas vias inierunt; Bernhardy pro Hesychianis *γρῆνυν* ἢ *γρῆνον* scribendum esse coniecit *γρῆνυν* ἢ *γρῆνον*: Schocnius autem statuit, primum ex voce *γρῆνος* vitiosa pronuntiandi consuetudine depravatum esse *γρῆνος* vel *γρῆνον*, tum propter sonorum similitudinem ad eandem significatorem male traductum esse vocabulum *ἀργηρόν*. In re incertissima sicut haec, ita etiam alia possunt excogitari. Ex Hesychii verbis colligendum, voce illa de qua agimus vestem ab Eratosthene significatam esse in Bacchi cultu adhibitam. Idem vero Hesychius quocum congruit Et. m. 241, 14 vocabulum *γρήνη* interpretatur verbis *ἄνθη σύμμιχτα*. Licetne *γρῆνυν* huc referre? Diod. IV 4 *κατὰ δὲ τὰς ἐν εἰρήνῃ πανηγύρεις καὶ ἑορτὰς ἐσθῆσιν ἀνθιναιῖς καὶ κατὰ τὴν μαλακότητα τρυφεραῖς χρῆσθαι* (Bacchum). Pollux IV 118 *ἣ δὲ σατυρικὴ ἐσθῆς νεβρίς, αἰγὴ κτλ. καὶ χλανὶς ἀνθινή*.²⁾ 117 *ὁ δὲ κροκωτὸς ἱμάτιον· Διώνυσος δὲ αὐτῷ ἐχρήτο καὶ μασχαλιστῆρι ἀνθινῷ καὶ θύρσῳ*.

Id vero apparet, si *γρῆνυς* vel *γρῆνον* non idem est quod *ἀργηρόν*, eausam omnino non esse, cur usum amieuli illius quod speciem retis habebat non solum vatibus tragicis verum etiam hominibus bacchantibus attribuanus. Ita enim

similitudinem inter hanc varietatem et eam de qua Hesychius loquitur agnosco ac miror: nolim vero ex barbaro ut videtur nomine quidquam concludere. 1) V. Ahrens de Gr. linguae dial. II p. 56, qui formam illam ad Lesbiam dialectum iure refert. Hartel Homer. Studien I p. 15.

2) Cf. Dion. Hal. Antiq. Rom. VII 72 p. 1491 *περιβόλαια ἐκ παντὸς ἀνθους*.

Pollux IV 116 καὶ ἐσθῆτες μὲν τραγικαὶ ποικίλον, οὕτω γὰρ ἐκαλεῖτο ὁ χιτών, τὰ δ' ἐπιβλήματα ξυστίς κτλ. ἀγρηνόν· τὸ δ' ἦν πλέγμα ἐξ ἐρίων δικτυῶδες περὶ πᾶν τὸ σῶμα, ὃ Τειρεσίας ἐπεβάλλετο ἢ τις ἄλλος μάντις.¹⁾ Quam ob rem musei Vaticani statua ex parte mutila quae reticulo illo insignis est²⁾, vatem repraesentari arbitror, non Bacehi sacerdotem et ministrum quae Wiescleri sententia est³⁾, neque ullo modo idem verum proposuisse mihi videtur, cum locum qui est in Eur. Bacch. v. 451 ἐν ἄρκυσιν γὰρ ὧν οὐκ ἔστιν οὕτως ὥστε μ' ἐκφυγεῖν ad ἀγρηνὸν rettulerit.⁴⁾

Dubitant Bernhardyus (p. 155) et Bergkiius (anal. Alex. II p. 5), utrum commemoratio Eratosthenis ad eius carmina an ad libros de antiqua comoedia spectet: neque ego hanc quacquestionem diiudicaverim. Si vero de carminibus cogitamus, facile sese offert coniectura, Eratosthenem in Erigona ubi Icarium eiusque socios Bacchum celebrantes describeret illius vestimenti focisse mentionem. Didymum etiam carmina Eratosthenis respexisse demonstrat fr. XII.

XXXIV

Οἶνός τοι πυρὶ ἴσον ἔχει μένος, εὐτ' ἂν ἐς
ἄνδρας

ἔλθῃ· κυμαίνει δ' οἶα λίβυσσαν ἄλα
βορέης ἢ νότος· τὰ δὲ καὶ κεκρυμμένα φαίνει
βυσσόθεν· ἐκ δ' ἀνδρῶν πάντ' ἐτίναξε νόον.

Ath. II p. 36 E κατὰ δὲ τὸν Κυρηναῖον ποιητὴν οἶνός τοι — νόον.

Clem. Paedag. II 2, 28 ἐντεῦθεν καὶ ἡ ποιητικὴ ὠφελήμενη λέγει· οἶνός θ' ὅς πυρὶ κτλ. (v. infra.)

Stob. Flor. XVIII 3 Ἐρατοσθένους. οἶνός τοι — νόον.

Hes. v. ναρθηκοπλήρωτον· διότι θερμός ἐστι φύσει ὁ

1) ἀγρηνὸν vitiosae scribitur in Cram. anecd. Paria. I p. 19, ubi res scaenicae enumerantur (locus ex Polluce excerptus est). 2) Gerhard antike Bildwerke tab. 84, 3. 3) Bulletino dell' istituto di corrispondenza archeologica 1847 p. 20. 4) Ztschr. f. d. AW. 1845 p. 107.

οἶνος ἢ πυρώδης· οἶνος τῷ πυρὶ ἴσον ἔχει μένος· Ἐρατοσθένης.

Vs. 1. οἶνός τοι πυρὶ Stobaei codd. Schowiani A B E F G. οἶνος τῷ πυρὶ Hesychius et Athenaci codd. DC. οἶνος πυρὶ Athenaci codd. BE. οἶνός τε πυρὶ Stobaei codex S. οἶνός θ' ὅς πυρὶ Clemens. — ἄνδρας Ath. Cl. ἄνδρα St. — Bernhardus confert fragmenta carm. Cypr. et Panyasidis apud Ath. II p. 35 C. 37 A. His adiungi potest epigr. ib. p. 39 C οἶνός τοι χαρίεντι πέλει μέγας ἵππος ἀοιδῶ κτλ. Ceterum memorabile est ab Eratosthene poni τοι particulam, qua Callimachus in carminibus dactylico metro compositis non utitur.¹⁾

3. βορέης Cl. βορῆς Ath. cod. B et Stob. cod. S. βορρῆς Ath. editio Aldina. βορρᾶς Grotius. Cf. II. I 5. Ψ 195. — τὰ δὲ καὶ Cl. Trincavellus. τὰ δὲ Athenaci codd. BCE. τὰ δέ τοι Athenaci ed. Aldina. τὰ δὲ τιθῇ Stobaei codex S quod Meinekius ex τοῖ ^{δῆ} ortum esse putat. — φαίνει Ath. St. πάντα φαίνει Cl. — De sententia cf. Jacobs anth. Gr. t. VI p. 314.

4. om. Cl. apud quem locus ita continuatur:

τὰ δὲ καὶ κεκρυμμένα πάντα
φαίνει ἀμαρτοεπὴς οἶνος μεθύουσιν ὄλισθος
οἶνος ψυχαπάτης

καὶ τὰ ἐξῆς. Sylburgius, duorum poetarum locos errore coniunctos esse arbitratus, quamvis dubitanter scribendum esse coniecit

τὰ δὲ καὶ κεκρυμμένα φαίνει

καὶ πάλιν

οἶνος ἀμαρτοεπὴς, κτλ.

Ac sanc veri simillimum est, ante ἀμαρτοεπὴς excidisse οἶνος vocem. Idem etiam Bergkius arbitratur; sed in eo a Sylburgio dissentit, quod omnia Eratostheni tribuit atque ita locum constituit (II p. 10):

1) Meineke ad Callim. p. 143.

ἐκ δ' ἀνδρῶν πάντ' ἐτίναξε νόον
οἶνος ἀμαρτοεπής, οἶνος μεθύουσιν ὀλισθος,
οἶνος ψυχαπάτης.

At minime placet haec scriptura: verbis enim *ἐκ δ' ἀνδρῶν πάντ' ἐτίναξε νόον*, quae magna cum gravitate perniciosam meri vim quasi comprehendunt propterque id ipsum totam sententiam apte absolvunt, molestissime ter additur οἶνος, subiectum omnium quae praecedunt verborum (*ἔχει, ἔλθῃ, κυμαίνει, φαίνει*). Itaque ego cum Sylburgio duorum poetarum sententias falso coniunctas esse statuo, culpa librarii sive eius qui Clementis librum, sive eius qui sententiarum collectionem ab illo adhibitam descripsit. Ex pentametro Eratosthenis altero *πάντα* vocula servata est. Cum complura vocabula excidisse etiam Bergkiius censeat, licet profecto statuere, praeter ea verba quibus versus constarent simul *καὶ πάλιν* vel similia esse omissa. Osannus quidem (p. 17) postrema eiusdem auctoris esse cuius verba ante Clemens recitet inde manifesto probari putat, quod Clemens addat *καὶ τὰ ἑξῆς*. Num vero haec addi non potuerunt, si Clemens post Eratosthenica initium loci ab alio poeta scripti citavit? Addidit autem illa *καὶ τὰ ἑξῆς* propterea quia hexametrum non continuavit.

Versus Erigonae adsignavit post Brunckium (anal. vet. poet. Gr. I p. 477) Bernhardyus, vel initio vel fine eos collocatos fuisse iudicans (p. 114). Osannus coniecit haec in convivio illo dicta esse ubi Bacchum Icarius exceperit: quippe quibus Bacchus ipse naturam et indolem muneris sui praedicaret (p. 16). Denique Bergkiius censuit, ipsum poetam vinum describere, postquam narraverit quantum facinus pastores Bacchi munere saucii commiserint.¹⁾

Ne quid praetermittam quod aliquo modo ad Eratosthenis Erigonam spectare videatur, commemoro, in epitoma

1) Cf. Apoll. Arg. IV 445 sqq.

Eratosthenes.

futilissimi libelli Plutarchei περὶ παραλλήλων Ἑλληνικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν p. 307 E haec exstare verba: ὁ περὶ τοῦ Ἰκαρίου μῦθος ὃς Διόνυσος ἐπέξενώθη. Ἐρατοσθένης ἐν τῇ Ἡριγόνῃ. „Titulum fabulae habes,“ ut iure monet Hercherus (Plut. de fluviis p. 10), „non ipsam fabulam.“ Tota enim reliqua huius capitis pars in enarranda Romana fabula de Saturno et Entoria eorumque filiis versatur. Itaque in his (quod nondum intellectum est) Icarii nomen (ita enim agricola appellatur cuius hospitio Saturnus utitur), non scriptori, quippe qui Romanam fabulam ementiatur, sed epitomatoris libidini est tribuendum.¹⁾ Ob eandem causam minime audiendus Wyttenbachius, qui Entoriae nomen ex Ἡριγόνῃ natum esse contendit. Ceterum quod Hercherus arbitratur (p. 18 sq.) Eratosthenis commemorationem non a scriptore sed a brevioris esse profectam, paeno pro certo habeo. Sed iam satis de istis nugis. —

Erotiani locum qui est p. 394, 4 Fr. 136, 13 Kl. χῆται γὰρ εἰσιν ὑποδήματος γυναικείου εἶδος, καθά φησιν Ἐρατοσθένης καὶ Καλλίστρατος ἐν ε' συμμίκτων Bergkii ad Erigonam pertinere putavit (comment. crit. II p. 5), quia in addendis ed. Franz. p. 622 haec leguntur: „p. 394 l. 4 pro Σμηριγόνῃ l. Ἡριγόνῃ.“ Sed ibi numerus 394, id quod Kleinius perspexit, ioculari errato typographi ortus est: spectat adnotamentum ad p. 374, 4 ubi ὁ Σοφοκλῆς ἐν Σμηριγόνῃ legitur. Itaque non dubitandum, quin recte Bernhardus Erotiani locum ad Eratosthenis libros de antiqua comoedia rettulerit (p. 206).²⁾ —

De pentametro qui profertur in Et. m. 135, 31 dictum est p. 30.

1) Cf. de huius epitomatoris opera Hercher p. 10 sqq. 2) Cf. Hes. v. βασιλίδες. Quae cum ita sint, concidunt etiam quae Schmidtus de eodem loco coniecit, Did. fragm. p. 56.

INCERTAE SEDIS FRAGMENTA

XXXV

Ath. I p. 24 A (postquam exposuit *πάσασθαι* verbum ab Homero *ἐπὶ τοῦ ἀπογεύσασθαι* tantummodo, nunquam *ἐπὶ τοῦ πληρωθῆναι* usurpari) οἱ δὲ νεώτεροι καὶ *ἐπὶ τοῦ πληρωθῆναι* τιθέασι τὸ *πάσασθαι*. Καλλίμαχος¹⁾

μύθου δὲ πασαιμένην

ἦδιον.²⁾

Ἐρατοσθένης

ὀπταλέα κρέα

ἐκ τέφρης³⁾ ἐπάσαντο τά τ' ἀγρώσσοντες ἔλονται.

Observationem illam de verbi *πάσασθαι* usu Homericō non prorsus veram esse demonstrant imprimis Vlixis verba quae sunt in Il. T 160

ἀλλὰ *πάσασθαι* ἄνωχθι θοῆς ἐπὶ νηυσὶν Ἀχαιοῦς
σίτου καὶ οἴνοιο κτλ.

ubi ridiculum esset non de explenda fame sed de gustando cogitare.⁴⁾ Idem valet de locis Odysseae α 124. δ 61. κ 58.

— De voce *ἀγρώσσειν* v. Schneider exc. ad Callim. h. 2, 60.
De Eratosthenis loco Meinekius ita disputat: „Eratosthenis fragmentum, si sanum est, novum documentum praebet, quanta vel meliorum Alexandrinorum licentia fuerit. Quis

1) Cf. h. in Cor. 69. 2) Haec explicavit Naekius opusc. II p. 164 sq. 3) Bernhardyns p. 142 conferri iubet Eur. Cycl. 244. Nicostr. (aut Philet.) apud Ath. III p. 108 C. Diph. ib. IV p. 132 D et VI p. 231 A. Pherecr. ib. VI p. 228 E. 4) Cf. v. 167 sqq. ὅς δ' ἐκ' ἀνῆρ οἴνοιο κορυσσάμενος καὶ ἰδωδῆς ἀνδράσι θυμηνέσσει πανημίριος πολεμίζῃ κτλ.

enim ferat *ἐλέσθαι κρέα* eo quo ab Eratosthene sensu est positum? Loquitur de assatis carnibus tanquam de feris. Sed vereor ne post *κρέα* exciderit *θηρῶν*, ad quod recte referri potest neutrum *τά*. Cf. Homerus II. E 140 *ἐπ' εἶρο-πόκοις δίεσσι* — *τὰ δ' ἐρῆμα φοβεῖται*.“ Sed quamvis sagaciter haec excogitata sint, nescio tamen an non recte sint disputata. Apud Homerum inter *δίεσσι* et *τὰ* vocabula duo versus et dimidiis sunt interiecti: contra audacissime dictum esset post *θηρῶν* in eo qui statim sequitur versu *τὰ ἔλοντο*¹⁾, atque id meo saltem iudicio multo minus ferendum quam negligentia illa, de qua fortasse nimis severe Meinekius iudicavit.

XXXVI

Schol. (BV) II. T 233 *ἔστι δὲ ἡ λέξις (ὁτρυννύς) Ἀντιμάχειος.*²⁾ *χαίρει δὲ καὶ Ἐρατοσθένης ταῖς τοιαύταις ἐκφοραῖς, ὥς τὸ πολλὴ ἀντιμαχηστύς.*

Apud Villoisonum vitiose scriptum fuit *ἀντιμαχιστύς*. — *πόλις ἀντ.* temere ej. Blomfieldus ad Callim. h. in Ap. 94. *πολλὴ δ' ἀντιμαχηστύς* Bernhardyus p. 167. Sed ex hac coniectura, cum minime sit credibile Eratostheni *ἀντιμαχηστύς* ultima correpta placuisse³⁾, versus insuavis existit. Itaque suspicor, plura inter duo vocabula ommissa esse et *πολλὴ* in initio, *ἀντιμαχηστύς* in fine hexametri positum fuisse.

Memorabile est istas formas etiam apud praeceptorem Eratosthenis haud infrequentes fuisse: cf. Ruhnken ad Call. h. in Ap. 94. Naeke II p. 82 sq. — De *στ* litteris in voce *ἀντιμαχηστύς* v. Blomfield gloss. Aesch. Sept. 641. Curtius Grundz. der griech. Etym. p. 575.

XXXVII

Ath. I p. 2 A *TIM.* *αὐτός, ὃς Ἀθήναιε, μετεληφώς τῆς καλῆς ἐκείνης συνουσίας τῶν νῦν ἐπικληθέντων δειπνοσο-*

1) Diversi sunt etiam tales loci qualis est II. A v. 245. 2) ἀπικῆ B, unde falsus est Meinekius anal. Alex. p. 263. 3) Naeke opusc. II p. 181 sq.

φιστῶν, ἥτις ἀνὰ τὴν πόλιν πολυθρύλητος ἐγένετο, ἥ παρ' ἄλλου μαθὼν τοῖς ἐταίροις διεξήεις; ΑΘ. αὐτός, ὃ Τιμόκρατες, μετασχών. ΤΙΜ. ἄρ' οὖν ἐθελήσεις καὶ ἡμῖν τῶν καλῶν ἐπικυλκείων λόγων μεταδοῦναι —

τρίς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἄμεινον, ὥς πού φησιν ὁ Κυρηναῖος ποιητής — ἥ παρ' ἄλλου τινὸς ἀναπνύανεσθαι δεῖ;

Veri similis est ad Eratosthenem quam ad Callimachum¹⁾ haec spectare; neque enim, ut Schweighauserus adnotat, unquam alias illa appellatione utitur Athenaeus ubi de Callimacho loquitur: contra l. II p. 36 E ubi rursus τὸν Κυρηναῖον ποιητὴν laudat Eratosthenem dicit (fr. XXXIV).

Veram ac simplicem huius versus significationem iam Erasmus perspexit, explicavit enim: „indicat Athenaeus priscos ad depellenda mala solitos ter abstergeri“ (adag. v. Modestia p. 507 ed. Wechel. 1643). Verg. Aen. VI 229 sqq.

idem ter socios pura circumtulit unda

• *spargens rore levi et ramo felicitis olivae*

lustravitque viros dixitque novissima verba.

Antiph. apud Ath. X p. 441 C μέχρι γὰρ τριῶν (δεῖν add. Dindorfius) φασι τιμᾶν τοὺς θεοὺς. Geop. XI 18 Ζωροάστρης δὲ λέγει, ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἓνα μὴ ἀλγεῖν τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸν ἐν πρώτοις ἰδόντα ἐπὶ τοῦ φυτοῦ μεμυκνίας κάλυκας καὶ τρισὶν ἐξ αὐτῶν ἀπομαξαμένον τὰ ῥόδα καταλιπόντα.²⁾

In solvenda autem ea quaestione, quo modo Timocrates hac sententia ita uti possit ut Athenaeum ad narrandos eruditorum sermones permoveat, diversas vias inierunt Iunius (adag. v. Industriæ p. 369 ed. Wech.) et Casaubonus. Iunius absurde opinatus est Timocratem verba de se ipso usurpare: „non patiebatur se excludi ab ea auditione tanquam profanum et mysteriorum cognitione indignum.“ Quam interpretationem refellere vix opus est: ne unum quidem verbum hoc loco de misteriis. Itaque recte Casaubonus censuit verum ad Athenaeum referendum esse et a Timocrate ita

1) Huic Bentleius versum tribuit, fr. 189.

2) Cf. Dioscor. I 152.

proferri, ut illum ad exhaustum iam laborem iterum subcundum hortetur. Vituperandum quidem est quam maxime, quod Athenaeus sententiam de purgando agentem vana lectionis ostentatione ad narrandi laborem transtulit, atque haec Schweighausero causa fuit, cur Casauboni interpretationem reiceret: verum talia in opere Athenaei (cuius socordia tanta erat ut v. gr. Diodori Siculi Bibliothecam historicam verbis Διόδωρος ἐν τοῖς περὶ βιβλιοθήκης citaret XII p. 541 E) offendere non debent. Schweighauserus verbum ἀπομάντεσθαι hoc loco non lustrandi ritum significare, sed idem esse quod imitari iterare repetere arbitratur atque hanc proponit explicationem: „ubi tertia vice effingitur exemplum de prototypo exemplari ductum, meliori ac feliciori successu id fiet.“ Cogitari quidem possit eam fuisse poetae Cyrenaei sententiam: sed cuilibet argumento poetico multo magis consentanea est Casauboni interpretatio neque satis apta videtur deorum commemoratio, ubi de imitandis nescio quibus exemplaribus agitur. Aliter Bernhardyus (p. 134), qui putat versus interpretationem asciscendam esse a fragmento illo Callimacheo quod adfertur a schol. Pind. Nem. IV 10

*ἔλλατε νῦν, ἐλέγοισι δ' ἐνιψήσασθε λιπώσας
χείρας ἐμοῖς, ἵνα μοι πούλὸν μένωσιν ἔτος.*

Sicut enim hoc disticho Callimachus Gratias invocet, ut clegis manus fragrantēs abstergant, ita etiam Eratosthenem petere a deabus, ut eundem sibi usum praestent; sententiam autem versus hanc esse: „qui ter poetarum monumentis manus admoverint, iis potiore cum iure et copia gloriam vates conciliabunt.“ Addit Bernhardyus θεοῖς rescribi posse. At si vera esset eius opinio, necessario θεοὶ pro falsa scriptura esset habendum: neque enim deos, sed ut ipse Bernhardyus explicat vates beneficia dare Eratosthenes diceret. Atque id solum, quod pro scriptura integra cui nihil obstat nancisceremur mendosam, sufficit ad Bernhardyi disputationem refellendam. Itaque cetera quamvis

gravia, quae ex rationibus cum ad versus significationem tum ad rem grammaticam spectantibus contra Bernhardyum proferri possunt, exponi non necessarium est. — Bergkiius denique (II p. 18) in universum quidem Casaubono adsentitur: cetera vero quae profert haud satis probabiliter exposita esse mihi videntur. Primum enim contendit, Eratosthenem (qui non composuerit tralaticia praecepta ad vitam bene beateque agendam) versu illo non ita usum esse ut nihil nisi ipsam quae in verbis inesset sententiam exprimeret, sed ita ut aliud quid subtiliter notaret. At potest versus ex oratione petitus esse, qua quis admoneretur ut se purgaret: talia autem sive in Anterinyo sive in Erigona sive in quavis alia narratione facile locum habere poterant. Sed Bergkiius de sensu quem Eratosthenes in versu inesse voluerit ita disputat: „Athenaeus eo consilii versum adhibuit, ut diceret: noli nobis petentibus deesse, sed quod aliis iam exposuisti, id nobis quoque iteres; itaque consentaneum est, Eratosthenem quoque hoc versu usum esse, cum excusaret, quod bis terve aliquid repeteret.“ Id quoque concedi nequit, primum quia poetarum versus in conexu sententiarum a genuina eorum sede longe diverso citari possunt, dein quia Athenaeo quidem, ut iam dixi, facile condonamus, quod sententiam de purgatione agentem in aliam mentem violenter contorsit, non item Eratostheni, docto et arguto poetae. Bergkiius ut hoc exeuset addit, versum de poesi propterea apte ab Eratosthene adhiberi potuisse, quia ἀπομάσσεισθαι sit etiam „imitando aliquid fingere.“ Ad comprobendam hanc significationem adfert Callimachi epigr. 29

Ἡσιόδου τόδ' ἄεισμα καὶ ὁ τρόπος· οὐ τὸν ἀοιδῶν
ἔσχατον, ἀλλ' ὀκνέω μὴ τὸ μελιχρότατον
τῶν ἐπέων ὁ Σολεὺς ἀπεμάξατο.

Verum hic ut alibi ἀπομάσσεισθαι nihil est nisi imitari¹⁾, non imitando fingere: nam verba τὸ μελιχρ. τῶν ἐπέων significant Hesiodi Opera et Dies.²⁾ Neque ullo modo mihi

1) Jacobs anth. Gr. t. VII p. 101.

2) Dilthey de Callim. Cyd. p. 12.

credibile est, ἀπομάσσεσθαι de rei alicuius tractatione poetica sine imitandi notione usurpari potuisse. Nemo vero, opinor, diserte profitetur se unum idemque poema ter imitatum esse. Quae cum ita sint, concidit etiam postrema Bergkii coniectura¹⁾: materiam ab Eratosthene ter tractatam fuisse fabulam de Icario et Erigona, quam narraverit in Catasterismis, in Mercurio, in Erigona. Cui opinioni etiam id obstat de quo antea fusius egi: quod nullo modo evinci potest, Icarii et Erigonae fata in Mercurio fuisse exposita.

XXXVIII

Hes. ἡδυντῆρες· οἱ ἄλεις. Ἐρατοσθένης.

Phot. Lex. ἡδυντῆρες· ἄλεις. τινὲς δὲ λέγουσιν ἡδυντῆτες.²⁾ Pollux VI 71 ἐκαλοῦντο δὲ καὶ οἱ ἄλεις ἡδυντῆρες διὰ τὸ ἡδύνειν. Recte idem haec addit: καὶ τὸ ἀρτύειν δὲ ἡδύνειν ἔλεγον³⁾, quae vocis ἡδυντῆρες explicationem praebent. Nam minime audiendus Trypho qui dicitur, ἡδυντῆρας sales κατ' ἀντίφρασιν appellatos esse contendens: διὰ δὲ τοῦ παρακειμένου τὰ κατ' εὐφημισμὸν λεγόμενα καὶ τὴν κακίαν περιστέλλοντα· ὥς ὅταν τὴν χολὴν ἡδέταν λέγωμεν, καὶ τὰς Ἐριννίας Εὐμενίδας, καὶ Χάροντα τὸν λύπης ποιητικόν, καὶ τὸν θυσειδῆ πίθηκον κάλλιστον, καὶ τὴν σκαιὰν εὐώνυμον, καὶ τοὺς ἄλεις ἡδυντῆρας.⁴⁾ Cf. Arist. Meteor. II 3, 42 ἄλεις οὐ χονδροί, ἀλλὰ χαῦνοι καὶ λεπτοὶ ὥσπερ χιών· εἰσὶ δὲ τὴν τε δύναμιν ἀσθενέστεροι καὶ πλείους ἡδύνουσιν ἐμβληθέντες κτλ.

Non decernam, utrum rectius cum Bernhardyo (p. 142) statuamus, Eratosthenem in carmine aliquo usum esse hoc salis epitheto (antiquiores fortasse secutum), an cum Schmidtio (Did. fragm. p. 55) locum Hesychii ad libros de antiqua comoedia referamus. Cf. p. 111.

1) Anal. Alex. II p. 18. Ztschr. f. d. AW. 1850 p. 178 sq.

2) ἡδυντῆρες cj. Nabernus.

3) Phot. ἡδύνθαι· ἡρτύσθαι.

4) Rhetores Gr. ed. Walz vol. VIII p. 756.

Sed locum graviter corruptum qui est in Et. m. 286, 33 (δράξων: ἡ λέξις Σικελική. σημαίνει δὲ τοὺς κατ' ἀγορὰν τῶν ἀλφίτων ἢ τῶν ἄλλων τινῶν δραττομένους καὶ ἀρπάζοντας. οὕτως Ἐρατοσθένης καπηδάλους καλεῖ. παρὰ οὖν τὸ δράττεσθαι. εἰς τὸ Διογενιανοῦ εὖρον ἰγὼ δράξων σημαίνειν πορνοβοσκόν), quem Bernhardyus inter carminum reliquias receperat (p. 165), propter argumentum recte sine dubio libris de comoedia Schmidtius attribuit. Itaque non meum est enarrare quibus rationibus viri docti eum restituere et explicare conati sint.

ERATOSTHENIS

QVAE FERTVR

EPISTVLA AD PTOLEMAEVN REGEM CVM EPIGRAMMATE

Epistolam et epigramma, quae de cubi duplicatione agunt, Eutocius servavit, ad Arch. de sphaera et cyl. II p. 144 sqq. Tor. Epigramma, quod ex hoc libello excludere propter originem vulgo ei adscriptam non licuit, ab arte et elegantia genuinorum versuum Cyrenaei poetae, cui κομψότητος laus tribuitur a Plutarcho ¹⁾ et carmen διὰ πάντων ἀμώμητον adscribitur in libello περὶ ὕψους ²⁾, tantum distare mihi videtur, ut credere non possim Eratosthenis hoc esse carmen. Auctor eius, quippe qui res quas tractat dilucide exprimere nequeat, misere balbutit, abundat verbis prorsus otiosis, verborum constructione utitur molestissima. Fontes, e quibus Eutocius in pertractando problemate illo hausit, quamvis ex parte egregios tamen non ubique puros fuisse colligendum videtur imprimis ex verbis quae sunt p. 135 πολλῶν δὲ κλεινῶν ἀνδρῶν γραφαῖς ἐντετυχήκαμεν τὸ πρόβλημα τοῦτο ἐπαγγελλομέναις, ὧν τὴν Εὐδόξου τοῦ Κνιδίου παρηγησάμεθα γραφήν, ἐπειδὴ φησι μὲν ἐν προοιμίῳ διὰ καμπύλων γραμμῶν αὐτὴν ἠύρηκέναι, ἐν δὲ τῇ ἀποδείξει πρὸς τὸ μὴ κεχρησθαι καμπύλαις γραμμαῖς ἀλλὰ καὶ διηρημένην ἀναλογίαν εὐρῶν ὡς συνεχεῖ χρηταί· ὅπερ ἦν ἄτοπον ὑπονοῆσαι τί λέγω περὶ Εὐδόξου; ἀλλὰ περὶ τῶν καὶ μετρίως περὶ γεωμετρίας ἀνεστραμμένων. Dubitari nequit quin rectissime Eutocius contenderit, tam turpes errores Eudoxo attribui

1) v. p. 101. 2) v. p. 94.

non posse: pervenerat in manus eius tractatus futilissimus ac vitiosissimus, cuius menda sive negligentia orta erant sive fraude. Variis rationibus de hac re disputaverunt Reimerus (hist. probl. de cubi dupl. p. 54), Idelerus (comment. acad. Berol. 1828 p. 210), Bretschneiderus (die Geometrie u. die Geometer vor Eukl. p. 166 sq.): quas pendere non est huius loci; ideo tantum haec obiter commemoravi ut nullo modo mirandum esse demonstrem, si in Eutocii commentario vile falsarii opusculum Eratostheni adscriptum esse videmus.

De origine epistolae, cui doctrinae laudem Reimerus (p. 133), venustatis Bernhardus tribuit¹⁾, dubito: possit enim aliquis suspicari (etsi haud magna cum specie probabilitatis) genuinum epigramma²⁾ interiisse et in eius locum suppositum esse id quod nunc habemus. Videant peritiores. Apparet inter quosdam epistolae et epigrammatis locos similitudo ita comparata, ut inde colligendum sit epistolam prius quam epigramma compositam esse. Cum hanc ob causam, tum quia quasi interpretationem poematis continet, etiam epistolam hoc loco typis describendam esse censui. Sed antea reliqua testimonia dabo quae ad Eratosthenis inventum spectant.³⁾

Vitr. IX 3, 13 sq. *transferatur mens ad Archytae Tarentini et Eratosthenis Cyrenaci cogitata. hi enim multa et grata a mathematicis rebus hominibus invenerunt, itaque cum in ceteris inventionibus fuerint grati, in eius rei cogitationibus maxime sunt suspecti. alius enim alia ratione explicaverunt quod Delo imperaverat responsis Apollo, ut arae eius quantum haberent pedum quadratorum id duplicaretur et ita fore uti qui essent in ea insula tunc religione liberarentur. itaque Archytas hemicylindrorum descriptionibus, Eratosthenes organica mesolabii ratione idem explicaverunt.*

Eutocius p. 146 γράφει δὲ καὶ Νικομήδης ἐν τῷ ἐπιγεγραμμένῳ πρὸς αὐτοῦ περὶ κογχοειδῶν συγγράμματι ὁρᾷ-

1) Ersch u. Gruber allg. Encykl. der Wiss. u. Künste I 36 p. 232.

2) v. p. 128.

3) exceptis iis quibus in adnotationibus locus erit designandus.

νου κατασκευὴν τὴν αὐτὴν ἀποπληροῦντος χρεῖαν. ἐφ' ᾧ καὶ μεγάλα μὲν σεμνυνόμενος φαίνεται ὁ ἀνὴρ, πολλὰ δὲ τοῖς Ἐρατοσθένους ἐπεγγελῶν εὐρήμασιν ὡς ἀμηχάνοις τε ἄμα καὶ γεωμετρικῆς ἔξωθεν ἐστερημένοις τοῦ τε ἀνελλιπούς. τῶν τοίνυν περὶ τὸ πρόβλημα πεπονηκότων τῆς τε πρὸς Ἐρατοσθένη συγκρίσεως ἕνεκα καὶ αὐτὸν τοῖς ἤδη γεγραμμένοις συνάπτομεν δυνάμει γράφοντα οὕτως.

Proclus in Tim. p. 149 D πῶς μὲν οὖν δύο δοθεισῶν εὐθειῶν δυνατόν δύο μέσας ἀνάλογον λαβεῖν, ἡμεῖς ἐπὶ τέλει τῆς πραγματείας εὐρόντες τὴν Ἀρχύτειον δεῖξιν ἀναγράψομεν, ταύτην ἐκλεξάμενοι μᾶλλον ἢ τὴν Μεναίχμου, διότι ταῖς κωνικαῖς ἐκείνος χρῆται γραμμαῖς, καὶ τὴν Ἐρατοσθένους ὡσαύτως, διότι κανόνος χρῆται παραθέσει.

Pappus a Commandino conversus III prop. 4 cum igitur tales sint problematum differentiae, antiqui geometrae problema ante dictum in duabus rectis lineis, quod natura solidum est, geometrica ratione innixi construere non potuerunt, quoniam neque coni sectiones facile est in plano designare. instrumentis autem ipsum in operationem manualement et commodam aptamque constructionem mirabiliter traduxerunt, quod videre licet in eorum voluminibus, quae circumferuntur, ut in Eratosthenis mesolabo, in Philonis et Heronis mechanicis et catapulticis. hi enim asserentes problema solidum esse, ipsius constructionem instrumentis tantum perfecerunt, congruenter Apollonio Pergaeo, qui et resolutionem eius fecit per coni sectiones: alii per locos solidos Aristaei: nullus autem per ea, quae proprie plana appellantur. at Nicomedes et ratione illud fecit per lineam conchoidem, per quam et angulum tripartito divisit. exponemus igitur quattuor eius constructiones una cum quadam nostra tractatione. quarum prima quidem est Eratosthenis, secunda Nicomedis, tertia Heronis, maxime ad manuum operationem accommodata iis qui architecti esse volunt, ultima autem est a nobis inventa.

Βασίλει' Πτολεμαίῳ Ἐρατοσθένους χαίρειν.

Τῶν ἀρχαίων τινὰ τραγῳδοποιῶν φασιν εἰσαγαγεῖν τὸν Μίνω τῷ Γλαύκῳ κατασκευάζοντα τάφον· πυθόμενον δὲ ὅτι πανταχοῦ ἐκατόμπεδος εἴη εἶπειν

μικρόν γ' ἔλεξας βασιλικοῦ σηκὸν τάφον·

διπλάσιος ἔστω· τοῦ καλοῦ δὲ μὴ σφαλεῖς

δίπλαζ' ἕκαστον κῶλον ἐν τάχει τάφου. ¹⁾

ἐδόκει διημαρτηκέναι· τῶν γὰρ πλευρῶν διπλασιασθῆσιν τὸ μὲν ἐπίπεδον γίνεται τετραπλάσιον· τὸ δὲ στερεὸν ὀκταπλάσιον. ἐζητεῖτο δὲ καὶ παρὰ τοῖς γεωμέτραις, τίνα ἂν τις ¹⁰ τρόπον τὸ δοθὲν στερεὸν διαμῆνον ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι διπλασιάσειεν καὶ ἐκαλεῖτο τὸ τοιοῦτον πρόβλημα κύβου διπλασιασμός· ὑποθέμενοι γὰρ κύβον ἐζήτουν τοῦτον διπλασιάσαι. πάντων δὲ διαπορούντων ἐπὶ πολὺν χρόνον πρῶτος Ἰπποκράτης ὁ Χίος ²⁾ ἐπενόησεν ὅτι, ἐὰν εὐρεθῇ δύο εὐθειῶν ¹⁵ γραμμῶν ὧν ἡ μείζων τῆς ἐλάσσονός ἐστι διπλασία δύο μέσας ἀνάλογον λαβεῖν ἐν συνεχεῖ ἀναλογία, διπλασιασθήσεται ὁ κύβος, ὥσπερ τὸ ἀπόρημα αὐτὸ εἰς ἕτερον οὐκ ἔλασσον ἀπόρημα κατέστρεφε. μετὰ χρόνον δὲ τινὰς φασὶ Δηλίους ἐπιβαλλομένους κατὰ χρησμόν διπλασιάσαι τινὰ τῶν ²⁰

Lectiones codicum ex Torellii editione descripti: A = Parisinus 2359, B = Par. 2360, C = Par. 2361, D = Par. 2362, L = Laurentianus 28, 4 (scripturae huius libri notantur omissis accentuum signis), V = Venetus, littera b significo editionem Basileensem.

5 βασιλικοῦ Loensis miscell. epiph. p. 323. βασιλικοῦ b σικον A
6 διπλάσιος Valckenarius diatr. p. 203. διπλάσιον b τοῦ καλοῦ
δὲ Nauckius trag. Gr. fragm. p. 676. τοῦ δὲ τοῦ καλοῦ V. τοῦ δὲ
τοῦ κύβου b. καλοῦ notatnr etiam ex ABCDL. κύβου corr. marg. B.
man. alt. τοῦ κύβου δὲ Valckenarius. (ὁ δὲ τίκτων τοῦ κύβου ἐπισφαλεῖς
scr. Vieta op. math. p. 348) σφαλεῖς AD. σφαλῆς b 7 δίπλαζ'
Nauckius. διπλασίαζεν V. διπλασίαζεν AD. διπλασίαζων b. διπλα-
σίαζων lacunae signo antea posito Bernhardus Erat. p. 176. διπλα-
σίαζων οὖν Wurms Jahrb. für Philol. u. Paedag. XIV (1830) p. 186.
Hunc versum et sequentia usque ad ἐζητεῖτο pro spuris habuit Dresle-
rus Eratosthenes von der Verdoppelung des Würfels p. 8. τάχει LV.
πάχει b 8 ἐδόκει διημαρτηκέναι b. δοκεῖ δ' ἡμαρτηκέναι Nauckius
• 9 γίνεται b. γὰρ V 14 πρῶτος ACDL. πρῶτον b 17 συν-
ιχεῖ b. συνεγία B 18 αὐτὸ editio Torellii. αὐτοῦ b. αὐτῷ ej.
Bernhardus 19 τινὰς CDLV. τινὰ b 20 ἐπιβαλλομένους C.
ἐπιβαλλομένης D. ἐπιβαλλομένης AB. ἐπιβαλλομένης νόσου b (νόσου
deest in ABCDLV)

βωμῶν ἐμπεισεῖν εἰς τὸ αὐτὸ ἀπόρημα.³⁾ διαπεμφαμένους⁴⁾ δὲ τοὺς παρὰ τῷ Πλάτῳ ἐν Ἀκαδημίᾳ γεωμέτρως ἀξιούν-
αὐτοῖς εὐρεῖν τὸ ζητούμενον. τῶν δὲ φιλοπόνως ἐπιδιδόν-
των ἑαυτοὺς καὶ ζητούντων δύο τῶν δοθεῖσων δύο μέσας
⁵ λαβεῖν, Ἀρχύτας μὲν ὁ Ταραντῖνος λέγεται διὰ τῶν ἡμικυ-
λίνδρων εὐρηκέναι, Εὐδοξος δὲ διὰ τῶν καλουμένων καμ-
πύλων γραμμῶν.⁵⁾ συμβέβηκε δὲ πᾶσιν αὐτοῖς ἀποδεικτικῶς
γεγραφεῖναι, χειρουργῆσαι δὲ καὶ εἰς χρεῖαν πεσεῖν μὴ δύ-
νασθαι⁶⁾ πλὴν ἐπὶ βραχὺ τι τοῦ Μεναίχμου, καὶ ταῦτα
¹⁰ δυσχερῶς.⁷⁾

ἐπινενόηται δὲ τις ὑφ' ἡμῶν ὀργανικὴ λῆψις ῥαδία, δι'
ἧς εὐρήσομεν δύο τῶν δοθεῖσων οὐ μόνον δύο μέσας, ἀλλ'
ὅσας ἂν τις ἐπιτάξῃ. τούτου δὲ εὐρισκομένου δυνησόμεθα
καθόλου τὸ δοθὲν στερεὸν παραλληλογράμμοις περιεχόμενον
¹⁵ εἰς κύβον καθιστάναι ἢ ἐξ ἑτέρου εἰς ἕτερον μετασχηματί-
ζειν καὶ ὁμοίον ποιεῖν καὶ ἐπαύξειν διατηροῦντες τὴν ὁμοιό-
τητα, ὥστε καὶ βωμοὺς καὶ ναοὺς, δυνησόμεθα δὲ καὶ τὰ
τῶν ὑγρῶν μέτρα καὶ ξηρῶν, λέγω δὲ οἷον μετρητὴν ἢ μέ-
διμνον, εἰς κύβον καθίστασθαι καὶ διὰ τῆς τούτου πλευρᾶς
²⁰ ἀναμετρεῖν τὰ τούτων δεκτικὰ ἀγγεῖα πόσον χωρεῖ. χρήσι-
μον δὲ ἔσται τὸ ἐπινόημα καὶ τοῖς βουλομένοις ἐπαύξειν κατα-
παλτικά καὶ λιθοβόλα ὄργανα. δεῖ γὰρ ἀνάλογον ἅπαντα
αὐξηθῆναι, καὶ τὰ πάχη καὶ τὰ μεγέθη καὶ τὰς κατατρήσεις
καὶ τὰς χοινικίδας καὶ τὰ ἐμβαλλόμενα νεῦρα, εἰ μέλλει καὶ

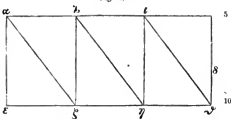
1 ἐπιταχθέντας (quod deest in ABCDLV) post βωμῶν add. b
διαπεμφαμένους corr. διαπεμφομένους L. διαπεμφαμένους BCDV.
διαπεμφομένοις b. διαπεμφομένους Torellius. διοπομησομένους vel
ἀποδιοπομησομένους Bernbardynus 2 πρὸς post δὲ add. Pellus ad
Ar. p. 33 3 ἐπιιδεδόντων b. ἐπιπεδόντων A 4 ἑαυτοὺς Dreslerius
p. 9. ἑαυτοῖς b. αὐτοῖς Bernhardynus δύο τῶν δοθεισῶν BCDLV.
τῶν om. b 8 γεγραφεῖναι b. ἀπογεγραφεῖναι V 9 ἐπὶ βραχὺ τι b.
ἐπὶ βραχυτέρι BCD. βραχυτέρι L. Μεναίχμου Bernh. μενέχμου b
11 λῆψις BCDV. (λῆψις L.) sm. b 12 εὐρίσκομεν C 15 ἢ ἐξ
ἑτέρου b. καὶ ἐξ ἑτέρου Bernh. p. 181 μετασχηματίζειν ABCLV.
κατασχηματίζειν D. σχηματίζειν b 16 διατηροῦντας b 17 καὶ ναοὺς b.
om. D 18 μετρητὴν ἢ μέδιμνον Wurmius p. 190. μετρητὴν μεδίμνων b.
μετρητὴν μεδίμνων Loensis. μετρητὴν μέδιμνον Torellius 19 καθ-
ίστασθαι BCDL. καθιστάσθαι V. καθιστάναι b 21 καταπαλτικά b.
καταπαλτικά Follus 23 κατατρήσεις b. καταμετρήσεις DV. κατα-
ματρήσεις A 24 χοινικίδας L. σχοινικίδας b μέλλει D. μέλει
BCL. μένει b

ἡ βολὴ ἀνάλογον ἐπαυξηθῆναι. ταῦτα δὲ οὐ δυνατὰ γενέ-
σθαι ἄνευ τῆς τῶν μέσων εὐρέσεως. τὴν δὲ ἀποδείξιν καὶ
τὴν κατασκευὴν τοῦ λεχθέντος ὀργάνου ὑπογέγραψά σοι.

δεδοσθώσαν δύο

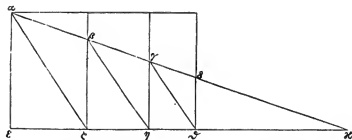
Fig. 1.

ἄνισοι εὐθείαι ὧν δεῖ
δύο μέσας ἀνάλογον
εὐρεῖν ἐν συνεχεῖ
ἀναλογίᾳ αἱ $\overline{αε}$ $\overline{δθ}$.
καὶ κείσθω ἐπὶ τινος
εὐθείας τῆς $\overline{εθ}$ πρὸς
ὀρθᾶς ἡ $\overline{αε}$. καὶ ἐπὶ

τῆς $\overline{εθ}$ τρία συνεστάτω παραλληλόγραμμα ἐφεξῆς τὰ $\overline{αζ}$ $\overline{βη}$
 $\overline{γθ}$. καὶ ἤχθωσαν διαμέτροι ἐν αὐτοῖς αἱ $\overline{αζ}$ $\overline{βη}$ $\overline{γθ}$. ἔσονται
δὴ αὗται παράλληλοι. μένοντος δὴ τοῦ μέσου παραλληλο-
γράμμου τοῦ $\overline{βη}$ συνωσθήτω τὸ μὲν $\overline{αζ}$ ἐπάνω τοῦ μέσου, τὸ
δὲ $\overline{γθ}$ ὑποκάτω, καθάπερ ἐπὶ τοῦ δευτέρου σχήματος, ἕως οὗ

Fig. 2.

γένηται τὰ $\overline{αβ}$ $\overline{βγ}$ $\overline{γδ}$ κατ' εὐθείαν. καὶ διήχθω διὰ τῶν
 $\overline{αβ}$ $\overline{βγ}$ $\overline{γδ}$ σημείων εὐθεῖα. καὶ συμπιπτεῖτω τῇ $\overline{εθ}$ ἐκβλη-
θείᾳ κατὰ τὸ κ. ἔσται δὴ ὥς ἡ $\overline{ακ}$ πρὸς $\overline{κβ}$ ἐν μὲν ταῖς
 $\overline{αε}$ $\overline{ξβ}$ παραλλήλοις ἡ $\overline{εκ}$ πρὸς $\overline{κξ}$, ἐν δὲ ταῖς $\overline{αζ}$ $\overline{βη}$ παραλ- 20

1 βολὴ Torellius. βουλὴ h δυνατὰ b. δύναται B 7 συνεχεῖ b.
συνεχεῖα B ut semper 11 καὶ ἡ $\overline{δθ}$ post ἡ $\overline{αε}$ add. Dreslerus p. 20
18 σημείων b. deest in V 19 ἔσται b. ἔστω V

λήλοις ἡ ζκ πρὸς κη. ὡς ἄρα ἡ ακ πρὸς κβ, ἡ εκ πρὸς κς
καὶ ἡ κς πρὸς κη. πάλιν ἐπεὶ ἐστὶν ὡς ἡ βκ πρὸς κγ ἐν
μὲν ταῖς βξ γη παραλλήλοις ἡ ζκ πρὸς κη, ἐν δὲ ταῖς βη γθ
παραλλήλοις ἡ ηκ πρὸς κθ, ὡς ἄρα ἡ βκ πρὸς κγ ἡ ζκ πρὸς
5 κη καὶ ἡ ηκ πρὸς κθ. ἀλλ' ὡς ἡ ζκ πρὸς κη ἡ εκ πρὸς
κς. καὶ ὡς ἄρα ἡ εκ πρὸς κς ἡ ζκ πρὸς κη καὶ ἡ ηκ πρὸς
κθ. ἀλλ' ὡς ἡ εκ πρὸς κς ἡ αε πρὸς βξ. ὡς δὲ ἡ ζκ πρὸς
κη ἡ βξ πρὸς γη. ὡς δὲ ἡ ηκ πρὸς κθ ἡ γη πρὸς δθ. καὶ
ὡς ἄρα ἡ αε πρὸς βξ ἡ βξ πρὸς γη καὶ ἡ γη πρὸς δθ. ηὔρη-
10 ται ἄρα τῶν αε δθ δύο μέσαι ἢ τε βξ καὶ ἡ γη.⁶⁾

ταῦτα οὖν ἐπὶ τῶν γεωμετρουμένων ἐπιφανειῶν ἀποδέ-
δεικται.⁹⁾ ἵνα δὲ καὶ ὁργανικῶς δινωμίμεθα τὰς δύο μέσας
λαμβάνειν, διαπήγνυται πλινθίων ξύλινον ἢ ἐλεφάντινον ἢ
χαλκοῦν, ἔχον τρεῖς πινακίσκους ἴσους ὡς λεπτοτάτους. ὦν
15 ὁ μὲν μέσος ἐνήρμοσται, οἱ δὲ δύο ἐπώστοι εἰσιν ἐν χολέ-
δραις, τοῖς δὲ μεγέθεσι καὶ ταῖς συμμετρίαις ὡς ἕκαστοι
ἑαυτοὺς πείθουσι· τὰ μὲν γὰρ τῆς ἀποδείξεως ὁσαύτως συν-
τελεῖται. πρὸς δὲ τὸ ἀκριβέστερον λαμβάνεσθαι τὰς γραμ-
μὰς φιλοτεχνητέον ἵνα ἐν τῷ συνάγεσθαι τοὺς πινακίσκους
20 παράλληλα διαμένη πάντα καὶ ἄσχεστα καὶ ὁμαλῶς συν-
απτόμενα ἀλλήλοις. ἐν δὲ τῷ ἀναθήματι¹⁰⁾ τὸ μὲν ὁργανι-
κὸν χαλκοῦν ἐστὶ καὶ καθήρμοσται ὑπ' αὐτὴν τὴν στεφάνην
τῆς στήλης προσμεμολυβδοχοημένον, ὑπ' αὐτοῦ δὲ ἡ ἀπό-
δειξις συντομώτερον φραζομένη καὶ τὸ σχῆμα, μετ' αὐτὸ δὲ
25 ἐπίγραμμα. ὑπογεγραφθῶ οὖν σοι καὶ ταῦτα, ἵνα ἔχῃς καὶ

1 πρὸς κη b. πρὸς κν V 2 κη b. ζη L 4 ηκ b. ζκ L
6 καὶ ἡ ηκ et seq. usque ad κη l. 8 repetuntur in AD 8 ἡ βξ πρὸς
etc. b. V haec habet: καὶ ἡ ηκ πρὸς κθ ἀλλ' ὡς ἡ εκ πρὸς κς ἡ αε
πρὸς βξ. ὡς δὲ ἡ ζκ πρὸς κν ἡ βξ πρὸς γη. ὡς δὲ ἡ κη πρὸς κθ ἡ
κγ πρὸς δ. καὶ ὡς δὲ ἡ ηκ et seq. usque ad πρὸς γη l. 9 repetuntur
in AD 9 ηὔρηται b. εὔρηται V 11 ἀποδίδεικται AC DLV.
ἀποδέκται b 14 πινακίσκους b. πινανκιστὸς L. πινανκιστὰς V.
πινανκιστάς A 17 ὁσαύτως b. ὡς αὐτῷ A 19 πινακίσκους Pellus.
πινανκίσκους b 20 ὁμαλῶς b. ὁμαλοῦς V 23 προσμεμολυβδο-
χοημένον Dreslerus p. 22. πρὸς μεμολυβδοχοημένων b. μεμολυβδοχοη-
μένων notatur ex ACD, μεμολυβδοχοημένον ex V 24 μετ' αὐτὸ b.
μετὰ τοῦτο Bernh. 25 ἔχῃς Cl. ἔχῃς b. ἔχοις Pellus.

ὥς ἐν τῷ ἀναθήματι. τῶν δὲ δύο σχημάτων τὸ δεύτερον γέγραπται ἐν τῇ στήλῃ.

δύο τῶν δοθεισῶν εὐθειῶν δύο μέσας ἀνάλογον εὐρεῖν ἐν συνεχεῖ ἀναλογίᾳ. δεδοσθωσαν αἱ $\overline{αε}$ $\overline{δθ}$. συνάγω δὴ τοὺς ἐν τῷ ὀργάνῳ πίνακας, ἕως ἂν κατ' εὐθειαν γένηται 5 τὰ $\overline{α}$ $\overline{β}$ $\overline{γ}$ $\overline{δ}$ σημεία. νοείσθω δὴ ὥς ἔχει ἐπὶ τοῦ δευτέρου σχήματος. ἔστιν ἄρα ὥς ἡ $\overline{ακ}$ πρὸς $\overline{κβ}$ ἐν μὲν ταῖς $\overline{αε}$ $\overline{βζ}$ παραλλήλοις ἡ $\overline{εκ}$ πρὸς $\overline{κζ}$, ἐν δὲ ταῖς $\overline{αζ}$ $\overline{βη}$ ἡ $\overline{ζκ}$ πρὸς $\overline{κη}$. ὥς ἄρα ἡ $\overline{εκ}$ πρὸς $\overline{κζ}$ ἡ $\overline{κζ}$ πρὸς $\overline{κη}$. ὥς δὲ αὐταὶ πρὸς ἀλλήλας εἰσίν, ἥ τε $\overline{αε}$ πρὸς $\overline{βζ}$ καὶ ἡ $\overline{βζ}$ πρὸς $\overline{γη}$. ὥσαύτως 10 δὲ δεῖξομεν ὅτι καὶ ὥς ἡ $\overline{ζβ}$ πρὸς $\overline{γη}$ ἡ $\overline{γη}$ πρὸς $\overline{δθ}$. ἀνάλογον ἄρα αἱ $\overline{αε}$ $\overline{βζ}$ $\overline{γη}$ $\overline{δθ}$. ἡϋφθηνται ἄρα δύο τῶν δοθεισῶν δύο μέσαι. ἐὰν δὲ αἱ δοθεῖσαι μὴ ἴσαι ὦσι ταῖς $\overline{αε}$ $\overline{δθ}$, ποιήσαντες αὐταῖς ἀνάλογον τὰς $\overline{αε}$ $\overline{δθ}$ τούτων ληψόμεθα τὰς μέσας καὶ ἐπανοίσομεν ἐκ' ἐκείνας καὶ ἐσόμεθα 15 πεποιηκότες τὸ ἐπιταχθέν. ἐὰν δὲ πλείους μέσας ἐπιταχθῇ εὐρεῖν, εἰ ἐνὶ πλείους πινακίσκους καταστησόμεθα ἐν τῷ ὀργανίῳ τῶν ληφθησομένων μέσων, ταὐτὸν γενήσεται. ἡ δὲ ἀπόδειξις ἡ αὐτή.

6 ἔχει B. $\overline{εχ}$ b 9 ἀλλήλας εἰσίν A D. ἀλλήλας εἰσίν V. ἀλλήλας b 10 $\overline{βζ}$ πρὸς $\overline{γη}$ b. $\overline{κζ}$ πρὸς $\overline{κη}$ D. πρὸς $\overline{κη}$ notatur etiam ex V 18 ταυτὸν γενήσεται om. b (Fellus cum ea addenda esse noscitur, εἰ ἐνὶ πλείους in ἑτι πλείους mutavit)

- Εἰ κύβον ἐξ ὀλίγου διπλήσιον, ὦγαθέ, τεύχειν
 φράζειαι, τὴν στερεὴν πᾶσαν ἐς ἄλλο φύσιν
 εὐ μεταμορφῶσαι, τόδε τοι πάρα, κἂν σὺ γε μάνδρην
 ἢ σιρὸν ἢ κοίλου φρεϊατος εὐρὺ κύτος
 5 τῇδ' ἀναμετρήσαιο, μέσας ὅτε τέρμασιν ἄκροις
 συνδρομάδας δισσωὴν ἐντὸς ἔλῃς κανόνων.
 μὴδὲ σὺ γ' Ἀρχύτεω δυσμήχανα ἔργα κυλίνδρων
 μὴδὲ Μεναιχμεῖους κωνοτομεῖν τριάδας
 δίζηαι, μὴδ' εἰ τι Θεουδέος Εὐδόξοιο
 10 καμπύλον ἐν γραμμαῖς εἶδος ἀναγράφεται.
 τοῖσδε δὲ ἐν πινάκεσσι μεσόγραφα μυρία τεύχοις
 ῥεῖά κεν ἐκ παύρου πυθμένος ἀρχόμενος.
 εὐαίων Πτολεμαῖε πατὴρ ὅτι παιδὶ συνηβῶν
 πάνθ' ὅσα καὶ Μούσαις καὶ βασιλεῦσι φίλα
 15 αὐτὸς ἐδωρήσω· τὸ δ' ἐς ὕστερον, οὐράνιε Ζεῦ,
 καὶ σκήπτρων ἐκ σῆς ἀντιάσειε χερὸς.
 καὶ τὰ μὲν ὥς τελέοιτο· λέγοι δὲ τις ἀνθεμα λεύσσων
 τοῦ Κυρηναίου τοῦτ' Ἐρατοσθένης.

Epigr. vs. 1 διπλήσιον L. διπλάσιον b 2 φράζειαι b. φράζεται
 AL. τὴν b, ἢ Jacobs anth. Gr. t. VII p. 316 3 τόδε Reimer p. 146.
 τό δέ b, τότε Wurm p. 189 4 σίρον Vieta. σείρον b, in marg. σω-
 ρόν 7 δυσμήχανα CD. δισμήχανα b 8 Μεναιχμεῖους Proclus in
 Eucl. El. p. 31. μενιχμείους β κωνοτομεῖν b. κωνοτομών cj. Bernh.
 11 τοῖσδε δὲ ἐν b. τοῖς δέ τε ἐν Vieta. τοῖσδε σὺ ἐν Fell. τοῖσδε
 δέ τ' ἐν Reimer. τοῖσδε σὺ γ' ἐν Hermann Orph. p. 769. τοῖσδε
 δέ γ' ἐν Bernhardt. τοῖσδε δέ κ' ἐν (et in vs. 12 cum B μὲν) cj. Wurm
 p. 192 12 κεν b. μὲν B 13 πτολεμαῖε ABCDL. πτολεμαῖς b
 συνηβῶν ACDLV. συνημων B. σνηων b 16 χερὸς b. χειρὸς V
 17 ἀνθ' ἑμαλεύσων V. ἀνθ' εμα notatur ex L. ἀνθεμα λεύσσων b.

Adnotationes

1. Reccpi Nauckii emendationem: nam poetac verba etiam haec esse luculenter demonstrat eorum collocatio et vocula *κῶλον*. Id certe gravius est quam quod Bernhardyus et Dreslerus in contrariam partem protulerunt: pessimum scilicet atque absurdum esse in tragoedia (quam Euripidis Polyidum esse arbitratus est Valckenarius) tale inventum; quamquam iudicium eorum verum esse libentissime concedo. Illud quoque haud iniuria Dreslerus adnotavit minime esse conveniens, „wenn Eratosthenes seinen König, dem er schwereres begriffen zu haben zumuthet, noch besonders darüber belehrt, dass die doppelte Seite das Vierfache im Quadrat und das Achtfache im Würfel gebe.“ Denique autem fateor me semper miratum esse, quod Eratosthenes (si epistolam genuinam esse censemus) vocem *ἀρχαῖος* de Euripide aut poeta certe non antiquiore¹⁾ usurpavit. Ceterum in vs. altero nescio an iure in codice B *κύβον* sit correctum.

2. cf. Bretschneider p. 98 sq.

3. Theo Smyrn. p. 2 Bull. *Ἐρατοσθένης μὲν γὰρ ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Πλατωνικῷ φησιν, ὅτι Ἀγλίοις τοῦ θεοῦ χρήσαντος ἐπὶ ἀπαλλαγῇ λοιμοῦ βωμὸν τοῦ ὄντος διπλασίονα κατασκευάσαι, πολλὴν ἀρχιτέκτοσιν ἐμπεσεῖν ἀπορίαν, ζητοῦσιν ὅπως χρὴ στερεὸν στερεοῦ γενέσθαι διπλάσιον, ἀφικέσθαι τε πεισομένους περὶ τούτου Πλάτωνος. τὸν δὲ φάναι*

1) Neque enim verum esse puto quod Nauckius scribit: „rerum mathematicarum ignorantia, quam Eutocio teste Eratosthenes in allatis versibus suo iure reprehendit, antiquiorem potius tragicam poetam quam Euripidem sapit“ (Eurip. trag. III p. VI). Ignorantia tam idicula ne antiquiori quidem poetae tribui potest. In ipsa tragoedia, opinor, error regis postea est correctus (*ἔδ' ὅκει δ' ἡμαρτηκέναι*): talia autem Aeschyli temporibus in tragodiis ficta esse nunquam mihi persuadebo.

αὐτοῖς, ὡς ἄρα οὐ διπλασίον βωμοῦ ὁ θεὸς δεόμενος τοῦτο
Δηλίοις ἐμαντεύσατο, προφέρων δὲ καὶ ὀνειδίξων τοῖς Ἑλ-
λησιν ἀμειλοῦσι μαθημάτων καὶ γεωμετρίας ὀλιγορηκόσιν.
 Sensus huius narratiunculae in aperto est: continet enim
 nihil aliud nisi ignorantiae rerum mathematicarum quae erat
 illo saeculo cavillationem simplicissimam. Hac significatione
 in Eratosthenis Platonico fabulam relatam neque ullum mo-
 mentum ad ipsum problema solvendum ei tributum fuisse
 clare ostendunt verba ὡς ἄρα οὐ διπλασίον βωμοῦ ὁ θεὸς
 δεόμενος κτλ. Neque aliter Plutarchus rem narrat (de *EI*
 apud Delphos p. 386): *ἔτι δ' ὥσπερ Πλάτων ἔλεγε, χρησμοῦ*
δοθέντος ὅπως τὸν ἐν Δήλῳ βωμὸν διπλασιάσωσιν, ὃ τῆς
ἄκρας ἔξεως περὶ γεωμετρίαν ἐστίν, οὐ τοῦτο προστάτ-
τειν τὸν θεόν, ἀλλὰ καὶ γεωμετερεῖν διακελεύεσθαι τοῖς
Ἑλλησιν. Perspicue Plutarchus hoc ipsum commemorat,
 deum aliud voluisse, aliud verbis expressisse. In alio quo-
 que libro eandem narrationem Plutarchus profert (de genio
 Socr. p. 579), exornatam sane neque ita ut in singulis veri-
 tatis speciem adfectet (tribuit eam Simmiae cum Platone ex
 Aegypto revertenti), sed eadem significatione: *κοιμζομένοις*
ἡμῖν ἀπ' Αἰγύπτου περὶ Καρίαν Δηλίων τινὲς ἀπήντησαν,
δεόμενοι Πλάτωνος ὡς γεωμετρικοῦ λῦσαι χρησμὸν αὐτοῖς
ἄτοπον ὑπὸ τοῦ θεοῦ προβεβλημένον. ἦν δὲ χρησμός Δη-
λίοις καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησι παῦλαν τῶν παρόντων κακῶν
ἔσεσθαι διπλασιάσασαι τὸν ἐν Δήλῳ βωμὸν. οὔτε δὲ τὴν
διάνοιαν ἐκείνοι συμβάλλειν δυνάμενοι καὶ περὶ τὴν τοῦ
βωμοῦ κατασκευὴν γελοῖα πάσχοντες (ἐκάστης γὰρ τῶν τεσ-
σάρων πλευρῶν διπλασιζομένης ἔλαθον τῇ αὐξήσει τόπον
στερεὸν ὀκταπλάσιον ἀπεργασάμενοι δι' ἀπειρίαν ἀναλογίας
ἢ τῷ μήκει διπλάσιον παρέχεται) Πλάτωνα τῆς ἀπορίας ἐπε-
καλοῦντο βοηθόν· ὁ δὲ τοῦ Αἰγυπτίου μνησθεὶς προσπαί-
ξειν ἔφη τὸν θεόν Ἑλλησιν, ὀλιγοροῦσι παιδείας, οἷον
ἐφρυβρίζοντα τὴν ἀμαθίαν ἡμῶν καὶ κελεύοντα γεωμετρίας
ἄπτεσθαι μὴ παρέρως· οὐ γὰρ τοι φαῦλον οὐδ' ἀμβλύ δια-
νοίας ὀρώσης, ἄκρας δὲ τὰς γραμμάς ἡσκημένης ἔργον εἶναι
καὶ δυοῖν μέσων ἀνάλογον λήψιν· ἥ μόνῃ διπλασιάζεται

σχῆμα κυβικοῦ σώματος ἐκ πάσης ὁμοίως ἀνξάνόμενον διαστάσεως· τοῦτο μὲν οὖν Εὐδοξον αὐτοῖς τὸν Κνίδιον ἢ τὸν Κυζικηνὸν Ἑλικῶνα συντελέσειν. μὴ τοῦτο δ' οἷεσθαι χρῆναι ποθεῖν τὸν θεόν, ἀλλὰ προστάσσειν Ἑλλήσι πᾶσι, πολέμου καὶ κακῶν μεθεμένους Μούσαις ὁμιλεῖν κτλ. Videmus Platonem hoc loco idem respondentem — atque in eo summa rei vertitur — quod in duobus aliis quae citavi scriptis: non aram duplicis magnitudinis a deo posci sed meliorem rerum mathematicarum scientiam. — At longe diversam narrationem, id quod etiam Bernhardyus cognovit (p. 168), epistula nostra praebet. Delii non Platonem adeunt sed mathematicos qui in Academia versari dicuntur, omnesque nihil aliud cogitant aut sentiunt, nisi re vera de ara duplicanda agi; mathematici igitur opus aggrediuntur, atque ita oraculo sane efficitur, ut problematis solutiones docto studio inveniantur. Vides, omne acumen ex fabula hoc modo sublatum esse. Neque ullo alio loco ita eam relatam invenimus.¹⁾ Apud Ioannem Philoponum (ad Arist. Anal. post. I 7) Plato proponit quidem discipulis illam quaestionem: sed Deliis ibi quoque respondet: *ἔοικεν ὑμῖν ὀνειδίζειν ὁ θεὸς ὥς ἀμελοῦσι γεωμετρίας*. Eademque legimus in iis quae traduntur in prolegomenis philosophiae Platonis (c. 5), quamquam ibi finis pestilentiae solutione problematis adductus esse perhibetur. — Quae cum ita sint, statuendum nobis est (si epistulam genuinam existimamus) Eratosthenem, cum eandem fabellam bis narraret, non solum singulas res diversis modis protulisse, verum etiam significatum narrationis prorsus mutasse: illic oraculum reprehensionem ignorantiae et incitationem ad scientiam colendam continet, hic ad ipsam quam verba eius indicant quaestionem spectat magnumque momentum habet ad eam solvendam.

4. Cf. Wurm p. 187 sq.

5. Laert. Diog. VIII 90 ὁ δ' αὐτός (Apollodorus) φησι τὸν Κνίδιον Εὐδοξον ἀκμάσαι κατὰ τὴν τρίτην καὶ ἑκατο-

1) Valerius Maximus VIII 12 ext. 1 tam inepta tradit, ut eius ratio non habenda sit.

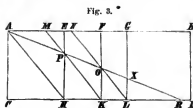
στην Ὀλυμπιάδα εὐρεῖν τε τὰ περὶ τὰς καμπύλας γραμμάς. Eutoc. p. 135 (supra p. 122).

6. Pappus VIII p. 338 Gerh. αὐτίκα γοῦν τὸ καλούμενον Ἀηλιακὸν πρόβλημα τῇ φύσει στερεὸν ὑπάρχον οὐχ οἷόν τε ἦν κατασκευάσαι τῷ γεωμετρικῷ λόγῳ κατακολουθοῦντας, ἐπεὶ μηδὲ τὰς τοῦ κώνου τομὰς ῥαδίον ἐν ἐπιπέδῳ γράφειν ἦν, τοῖς δ' ὀργάνοις μεταληφθὲν εἰς χειρουργίαν καὶ κατασκευὴν ἐπιτήδειον μᾶλλον τῆς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐκτεθειμένης οὕτως ἀναχθεῖν τὸ προκείμενον. λέγω δὲ τὸ κύβον διπλάσιον εὐρεῖν.

7. Plut. conv. disput. p. 718 F διὸ καὶ Πλάτων αὐτὸς ἐμέμψατο τοὺς περὶ Εὐδόξου καὶ Ἀρχύταν καὶ Μέναιχμον εἰς ὀργανικὰς καὶ μηχανικὰς κατασκευὰς τὸν τοῦ στερεοῦ διπλασιασμὸν ἀπάγειν ἐπιχειροῦντας, ὥσπερ πειρωμένους διὰ λόγον δύο μέσας ἀνάλογον μὴ παρεῖκοι (?) λαβεῖν, ἀπόλλυσθαι γὰρ οὕτω καὶ διαφθεῖρεσθαι τὸ γεωμετρίας ἀγαθὸν αὐτίς ἐπὶ τὰ αἰσθητὰ παλινδρομούσης καὶ μὴ φερομένης ἄνω μηδὲ ἀντιλαμβανομένης τῶν διδίων καὶ ἁσωμάτων εἰκόνων, πρὸς οἷσπερ ὦν ὁ θεὸς αἰεὶ θεὸς ἐστὶ. Cf. Plut. Marc. 14. Bretschneider p. 162. Iis quae de Archytae solutione Eutocius praebet loci Plutarchei repugnant. Cf. Blass de Plat. math. p. 28.

8. Paulo aliter Pappus (a Commandino conv.) III probl. 1 prop. 5. *Duabus datis rectis lineis duas medias proportionales in continua analogia invenire. Vt Eratosthenes.*

Sit plinthium compactum ABCD, et in ipso triangula orthogonia aequalia AEH, MFK, NGL, quae rectos angulos habeant ad puncta EFG: et triangulum quidem AEH

affixum maneat, triangulum vero MFK moveatur in regulis AB, CD, ita ut MF in regula AB feratur, canalem per totum habente, et vertex K in CD, nempe canali per totam longitudinem incavato. similiter et triangulum NGL in regulis AB, CD, per dictos canales moveatur. his igitur

hoc modo praeparatis, si quis velit cubum cubi duplum facere, assumens AC ipsius LX duplam, distrahensque triangula MFK , NGL , quoad puncta AX in eadem recta linea constituentur, in qua triangulorum sectiones PO , contingat rectam lineam $APOX$ occurrentem ipsi CD in R ; hoc enim necessario fieri oportet. et ita quod propositum est assequitur. nam cum sit ut AC ad PH , ita AR ad RP et AH ad PK et HR ad RK et PH ad OK et PR ad RO et PK ad OL et KR ad RL et OK ad LX : erunt linearum AC LX duae mediae PH OK in continua analogia; atque est AC dupla LX . cubus igitur qui sit ex AC duplus erit eius qui ex PH cubi. quod si cubus ad cubum alium quendam proportionem habeat, eandem habere oportet AC ad LX , et reliqua simili ratione constructur. ex quo perspicue constat fieri non posse ut propositum per plana solvatur.

Vides in hac demonstratione Eratostheni attributa non parallelogramma adhiberi sed triangula orthogonia, neque medium sed primum triangulum affixum esse immotumque manere. Res est eadem.

9. Perporam Reimerus p. 136 „librum de geometricis superficiebus“ hic significatum esse putavit.

10. Permimum quod Eratosthenes ne uno quidem verbo lectores certiores facit, ubinam ἀνάθημα a se positum sit. Nam soli Ptolemaeo hanc epistulam fuisse destinata nemo opinabitur.

Epigr. vs. 1. Cur tandem parvum cubum dicit? Nonne solutio de omnibus cubis duplicandis valet? Bernhardus defendit illud ὀλίγον versu 12. Sed ibi auctor carminis non ad magnitudinem cubi, sed ad duas medias proportionales spectat quae opponuntur μεσογράφοις μυρίοις.

2. Verba τὴν στερεὴν πᾶσαν εἰς ἄλλο φύσιν εὖ μεταμορφῶσαι Bernhardus ad solam cubi multiplicationem refert dicitque: „adiecto πᾶσαν conditionem superioris quaestionis perspicue liquet indicari, ne quis ridiculam Deliorum viam ineat cubum cubo imponentium.“ Sed neglexit nos docere,

ubi poeta indicaverit cubum in cubum mutari. Nam certo non idem est mutare in aliud (*ἐς ἄλλο μεταμορφῶσαι*) ac mutare in aliud quod eandem habeat formam. Immo verba illa *ἐς ἄλλο μεταμορφῶσαι* nihil aliud significare possunt nisi mutare in aliam formam (*μορφήν*), servata nimirum magnitudine, vel ut Wurmii verbis utar (p. 190) „ein Parallelepipedon zu finden, das einem gegebenen gleich und einem andern gegebenen ähnlich sei.“ Atque ita etiam Iacobsius locum interpretatus est (anth. Gr. t. VII p. 316). Epist. p. 126 *τούτον δὲ εὕρισκομένου δυνησόμεθα καθόλου τὸ δοθὲν στερεὸν παραλληλογράμμοις περιεχόμενον εἰς κύβον καθιστάναι ἢ ἐξ ἑτέρου εἰς ἕτερον μετασχηματίζειν*. Quivis autem intellet a poeta metri neccssitate coacto sententiam mutilatam eoque corruptam esse omissis illis *παραλληλογράμμοις περιεχόμενον*: neque enim repertis duabus mediis proportionalibus statim v. gr. cubum in sphaeram vel conum in parallelepipedon mutare possumus. .

5. Ad τῇδ' Wurmii p. 190 subaudiendum esse existimat τῇ εὐθείᾳ: „du könntest auch mit dieser geraden Linie, nämlich mit der durch das Aufsuchen zweier mittl. Prop.-Linien zu findenden Seite des Würfels, der z. B. einem Medimnus gleich ist, ein Getraidebehältniss ausmessen.“ Sed in iis quae praecedunt cum recta illa linea non commemoretur, non licet vocem τῇδε ita interpretari. Inter complures explicationes a Reimero propositas et simplicissima et unice vera est ea qua τῇδε vertatur „hac ratione“ (*μέσας ὅτε τέρμασιν κτλ.*).

ἀναμετρήσαι: epist. p. 126 *διὰ τῆς τούτου πλευρᾶς ἀναμετρεῖν τὰ τούτων δεκτικὰ ἀγγεῖα*.

6. Verbis *μέσας ὅτε τέρμασιν κτλ.* poeta rationem geometricam in epistula descriptam infelici successu versibus aptare conatus est, neque mirandum quod viri docti de explicatione obscuri loci diversas protulerunt sententias. Absolvit rem docta Wurmii disputatio (p. 190 sqq.), qua priorum opiniones refutantur.

8. Proclus in Eucl. El. p. 31 *ἐπινοεῖσθαι δὲ ταύτας τὰς τομὰς τὰς μὲν ὑπὸ Μεναιχμου, τὰς κωνικάς, ὃ καὶ Ἐρατοσθένους ἱστορῶν λέγει· μηδὲ Μεναιχμεῖους κωνοτομεῖν τριάδας*. Ceterum solutionem hoc versu significatam a Menaechmo, qui primus sectiones conicas contemplatus est, non profectam esse Blassius haud contemnendis argumentis evincere studet (p. 28).

9. Animadvertas quaeso turpissimum soloecismum qui verbis *μηδὲ διῆξαι* continetur: sive *διῆξαι* coniunctivum sive cum Bernhardyo indicativum esse putamus.

10. Epist. p. 126 *Εὐδοξος δὲ διὰ τῶν καλουμένων καμπύλων γραμμῶν*.

11. *μεσόγραφα μυρία*: epist. p. 126 *ἐπινενόηται δὲ τις ὑφ' ἡμῶν ὀργανικὴ λήψις ὁαδία, δι' ἧς εὐρήσομεν δύο τῶν δοθεισῶν οὐ μόνον δύο μέσας, ἀλλ' ὅσας ἂν τις ἐπιτάξῃ*.

13. *παιδί σὺν ἡβῶν* Bernhardys, hac addita interpretatione: „felix tibi, Ptolemaee, contigit aevum, ut qui vultudine adhuc integra, quaecunque et Musis et regibus exoptata sint, una cum filio praestes.“ At verba *πάντα κτλ. ἔδωρήσω* tum nihil haberent quo apte possent referri. Eo quod pater cum filio *συνηβᾶν* dicitur, apud hunc poetam non offendendum censeo, et *συνηβῶν* utique praeferendum scripturae *συνήμων* quae maxime languet. Quod vero Bernhardys praeterea ad impugnandam vulgatam scripturam profert „multo minus conversio ad Iovem filio regis nobilitando, de quo levis esset mentio iniecta, statui posset“, non verum est. Quoniam enim ad *πάντα ἔδωρήσω* ex praecedentibus supplendum est *τῷ παιδί*, minime levis mentio de filio iniecta est, sed summa totius sententiae ad eum pertinet.

INDICES

Tabula qua series fragmentis a Bernhardyo data cum nostra dispositione comparatur

I	Bernh. Merc.	III	
II		LII. LIII	
III		II	
IV		IV	
V		XII	
VI	Geogr.	LXXXIV	
VII	Mero.	LVII	
VIII		V	
IX		XXXVII	
XII		VIII	
XIV		VI	
XV		XIII	
XVII		LV	
XVIII		XIV	
XIX		XV	
XX		XXII	
XXI	de chron.	VI	
XXII	Merc.	XXI	
XXIII		XXIX	
XXIV		XXVIII	
XXV		VII	
XXVI		XXVII	
XXVII		IX	
XXVIII	de antiqua com.	XLVIII	
XXIX	Merc.	XXV	
XXX		XXIII	
XXXII		XXVI	
XXXIII		XXIV	
XXXIV		XX	
XXXV		X	
XXXVI		LVIII	
XXXVII		I	
XXXVIII		XI	
Bernh. Merc.	XVI		v. p. 66
	XVII		73
	XVIII		70
	XIX		95
	XXX-XXXV		71
	XXXVI		18
	XXXVIII		72
	XXXIX		66
	XL. XLI		72
	XLII		73
	XLIII. XLIV		72
	XLV		96
	XLVI		72
	XLVII		73
	XLVIII		66
	XLIX		73

134.974

Bernh. Merc. L	v. p.	96
LI	66.	73
LIV		77
LVI		121

Index fontinum

Achilles Tatius in Ar. p.	136 A	p.	40
	146 E		6
	152 A		53
	153 A		57
	153 C		56
	157 C		57
Athenaeus I p.	2 A		116
	24 A		114
II p.	36 E		111
V p.	198 D		16
VII p.	284 D		31
IX p.	376 B		91
Certamen Homeri et Hesiodi p.	17		81
Chalcidius in Plat. Tim.	72		39
Choeroboscus in Theod. p.	75		15
	81		80
	119		15
Clemens Paedag. II 2,	28		111
Etymologicum magnum	135, 31		27
	170, 47		102
	472, 36		21
Entocius ad Archim. de sph. et cyl. II p.	144		125
	146		123
Heraclitus Alleg. Hom.	50		57
Hesychius v. ἀγρηρόν			109
	ἡδοντῆρες		120
	ναρθηκομένητων		111
Hyginus de astron. II	4		105
	43		6
[Longinus] de sublim.	33		94
Macrobius Saturn. VII 15,	22		101
Pappus III probl. 1 prop.	4		124
	5		134
Philo de provid. p.	101		47
Plinius nat. hist. XXII §	86		100
Plutarchus conviv. dispnt. p.	699 A		100
	de repugn. Stoic. p. 1017 D		101
	de soll. anim. p. 981 D		31
[Plutarchus] Parall. min. p.	307 E		114
Pollux VII 90			17
Proclus in Encl. El. p.	31		137
	in Plat. Tim. p. 149 D		124
Scholiasta Apollonii Arg. I	972		21
	II 43		22
	III 802		10
Dionysii Thracis p.	654		98
Dioscoridis p. 360 Matth.			104
Homeri II E	422		8
	II 185		8
	T 233		116
	Ω 24		5
Nicandri Ther.	400		90

Scholiasta Nicandri Ther. 465	p. 88
472	86
Stephanus Byzantius v. <i>Ἀσία</i>	13
<i>ἄστυ</i>	97
Stobaeus Floril. XVIII 3	111
LX 10	19
XCV 15	19
Strabo II p. 104	64
Theo Smyrnaeus p. 165 Bull.	59
p. 192 Mart.	38
Theodosius <i>περὶ κλίσεως τῶν εἰς ὧν</i>	14
Theologumena arithmeticae p. 56	51
Tzetzes in Lycophr. 23	21
Chil. XIII 563	21
Vitruvius IX 3, 13	123

Index verborum

ἀγορήν	p. 109
ἀκάκητα	8
ἀντιμοχθηστὺς	116
Ἀσία, Ἀσίς	13
ἀπὸ ἱστορίας	33
Ἀργαφίη	27
Ἄρως	15
αὐλῶν	16
αὐροσχάς	102
βαλαντιομφαλός	74
βανός	94
Γάνυξ	80
Γαργαφίη	27
γάστρη	63, 89
γρήνυς	109
δανδαλὶς, δεινδαλὶς	23
εἰσάττε	97
Ἐλευσίνιος	64
ἔτεττε	54
ἠδοντήρης	120
ἱερός	34
ἱουλος	23, 31
κεῖ	61
Λαδων	14
λαρινός	91
Λημνιον βλέπειν, Λημνιον πύρ	87
μαῖρα	59
μίν	11, 64
νήπιος	69
Ὀλυμπος	55
ὄρεσχάς	104
οὐλος	24
πάντα οὐκ	52
πάσασθαι	115
πνεύμονα τέγγειν	101
σεῖρος	59
στηριγμός	67
τύπτειν	59
φωριαμός	10
χερσαῖος	62
χίρσος	63

Henkel, Dr. Hermann, Studien zur Geschichte der griechischen Lehre vom Staat. gr. 8. geh. n. 1 Thlr. 6 Ngr.

Huschke, Ph. Ed., zu den altitalischen Dialekten. gr. 8. geh. n. 24 Ngr.

Jahrbücher für classische Philologie. Herausgegeben von Alfr. Fleckeisen. V. Supplementband. 5. Heft n. 20 Ngr.

————— VI. Supplementband. 1. Heft. n. 1 Thlr. 26 Ngr.

Kock, Theodorus, Veri similia. gr. 8. geh. n. 24 Ngr.

Luebeck, Aemilius, Hieronymus quos nouerit scriptores et ex quibus hauserit. gr. 8. geh. n. 1 Thlr. 10 Ngr.

Rühl, Franz, die Textesquellen des Justinus. gr. 8. geh. n. 1 Thlr.

Sommerbrodt, Julius, Lucianea. I. Handschriftliches. II. Beiträge zur Kritik. gr. 8. geh. n. 1 Thlr. 6 Ngr.

Stoll, H. B., Die Götter und Heroen des classischen Alterthums. Populäre Mythologie der Griechen und Römer. Mit 42 Abbildungen. 4. Auflage. 8. geh. 1 Thlr. 15 Ngr., eleg. geb. 2 Thlr.

Symmachi, Q. Aurelii, relationes. Recensuit Guilelmus Meyer. gr. 8. geh. n. 16 Ngr.

Touffel, W. S., Geschichte der Römischen Literatur. Zweite Auflage. gr. 8. geh. n. 4 Thlr. 10 Ngr.

Vollbrecht, F., Wörterbuch zu Xenophon's Anabasis. Mit 70 Holzschnitten und 4 lithogr. Tafeln. Zweite Auflage. gr. 8. geh. 18 Ngr.

Wiggert, Friedrich, Vocabula latinae linguae primitiva. Handbüchlein der lateinischen Stammwörter. Sechzehnte Auflage. 8. geh. 7½ Ngr.

Wölfflin, Eduard, Antiochos von Syrakus und Coelius Antipater. gr. 8. geh. n. 16 Ngr.

Bibliotheca Scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana.

Ciceronis, M. Tullii, epistolae. Recognovit Dr. A. S. Wesenberg. Vol. I. gr. 8. geh. 1 Thlr.

Dictys Cretensis ephemerides belli Troiani libri sex. Recognovit Ferdinandus Meister. 8. geh. 15 Ngr.

Fabulae Romanenses graece conscriptae ex recensione et cum adnotationibus Alfredi Eberhard. Vol. I quo continentur de syntipa et de Aesopo narrationes fabulosae partim ineditae. 8. geh. 1 Thlr. 7½ Ngr.

Plutarchi Chaeronensis moralia ex recensione Rudolphi Hercheri. Vol. I. 8. geh. 18 Ngr.

Schulausgaben griechischer und lateinischer Classiker mit deutschen Anmerkungen.

Aeschylus Promethens nebst den Bruchstücken des *Προμηθεὺς
λοῦμενος*. Von N. Wecklein. gr. 8. geh. 18 Ngr.

Cicronis, M. Tullii, Cato maior de senectute. Von Gustav Lahmeyer. Dritte Auflage. gr. 8. geh. 5 Ngr.

Cicero's Rede für den Dichter Archias. Für den Schnlgebrauch herausgegeben von Fr. Richter. gr. 8. geh. 4½ Ngr.

Homer's Ilias. Von Karl Friedrich Ameis. Erster Band. Erstes Heft. Gesang I—III. Zweite vielfach berichtigte Auflage, besorgt von Dr. C. Hentze. gr. 8. geh. 9 Ngr.

Zusätze und Berichtigungen zum Anhang gratis.

Homer's Odyssee. Von K. F. Ameis. Erster Band. Erstes Heft. Gesang I—IV. Fünfte vielfach berichtigte Auflage, besorgt von Dr. C. Hentze. gr. 8. geh. 12 Ngr.

Ovidii Nasonis, P., metamorphoses. Auswahl für Schulen. Mit erläuternden Anmerkungen und einem mythologisch-geographischen Register versehen von Dr. Johannes Siebelis. I. Heft. Buch I—IX und die Einleitung enthaltend. Siebente Auflage. Bes. von Dr. Friedrich Polle. gr. 8. geh. 15 Ngr.

Platon's ausgewählte Schriften. Für den Schulgebrauch erklärt von Dr. Christian Cron und Julius Deuschle. Erster Teil. Verteidigungsreden des Sokrates und Kriton. Erklärt von Dr. Christian Cron. Fünfte Auflage. gr. 8. geh. 9 Ngr.

Plutarch's ausgewählte Biographien. Von Otto Siefert und Friedrich Blass. III. Bändchen. Themistokles und Perikles. gr. 8. geh. 12 Ngr.

Sophokles. Von Gustav Wolff. II. Theil. Electra. Zweite Auflage. gr. 8. geh. 10 Ngr.

Taciti, Cornelii, *historiarum libri qui supersunt*. Schulausgabe von Dr. Carl Heraeus. Erster Band. Buch I. u. II. Zweite vielfach verbesserte Auflage. gr. 8. geh. 15 Ngr.

Tacitus, Cornelius, *dialogus de oratoribus*. Von Georg Andresen. gr. 8. geh. 7½ Ngr.

Ueber nationale Erziehung. Vom Verfasser der „Briefe über Berliner Erziehung“ [VIII u. 231 S. mit 2 Tabellen: „Entwurf eines Lectionsplans für Gymnasien und für Mittelschulen“.] gr. 8. geh. n. 1 Thlr.

Die vorliegende Schrift ist nicht bloss für Pädagogen von Fach bestimmt, sondern wendet sich an die gesammten gebildeten Kreise der deutschen Nation. Sie bespricht die Lehrmethode auf den Universitäten, den Gymnasien und Mittelschulen, während ein Anhang der Mädchenerziehung gewidmet ist. Was derselben Verfasser „Briefe über Berliner Erziehung“ durch schonungslose Darlegung der Mängel unserer heutigen Erziehungswesens allgemeinens Aufsehen erregt hat, so wird diese neue Schrift mit ihren Vorschlägen zur Besserung gewiss auf allseitige Beachtung rechnen dürfen.

p 53

p 46 ordine dei fausti

p 66

